

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ «Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις»

I. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε κατά την επεξεργασία του από την αρμόδια Διαρκή Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου, διαρθρώνεται σε έντεκα (11) Κεφάλαια (Α΄ - ΙΑ΄), εκατόν τριάντα (130) άρθρα και ένα Παράρτημα (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι) το οποίο περιλαμβάνει κατάλογο και χάρτη των Μονάδων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και τα τοπογραφικά διαγράμματα των θέσεων των προσωρινών Σταθμών Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) ανά Δήμο (άρθρο 92 του παρόντος).

Συμφώνως προς την Αιτιολογική Έκθεση, το προτεινόμενο νομοσχέδιο ρυθμίζει εκ νέου, στο πλαίσιο της ενωσιακής νομοθεσίας, τις διαδικασίες περιβαλλοντικής αδειοδότησης «με απόλυτο σεβασμό στην προστασία του περιβάλλοντος» (σελ. 1) και με σκοπό την προώθηση των ΑΠΕ που συνιστούν «στόχο ζωτικής σημασίας για την Ευρωπαϊκή Ένωση (...) που αποτελεί και δεσμευτικό στόχο για τη χώρα, καθώς η συνεισφορά των κρατών μελών, βάσει των μεριδίων τους, σε σχέση με τους εθνικούς συνολικούς στόχους τους για το 2020, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ανωτέρω ενεργειακή και περιβαλλοντική της Ένωσης» (σελ. 8), λαμβανομένης υπόψη της Οδηγίας 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11^{ης} Δεκεμβρίου 2018 για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές [αναδιατύπωση] EEL 328/82 της 21.12.2018 και το πλαίσιο πολιτικής της Ένωσης για το κλίμα και την ενέργεια για το 2030, συμπεριλαμβανομένου του δεσμευτικού στόχου της Ένωσης για μείωση των εκπομπών κατά

τουλάχιστον 40% έως το 2030 σε σύγκριση με το 1990 (βλ. προοίμιο της Οδηγίας 2018/2001). Η ενίσχυση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, η εισαγωγή κοινών κανόνων για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, η αναδιατύπωση του Κανονισμού για την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και του Κανονισμού για την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη συνεργασία των ρυθμιστικών αρχών ενέργειας αποτελούν μέρος της ευρύτερης δέσμης πρωτοβουλιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Καθαρή ενέργεια για όλους». Η εν λόγω δέσμη πρωτοβουλιών περιλαμβάνει τις βασικές προτάσεις για την πραγματοποίηση της Ενεργειακής Ένωσης, όπως προβλέπεται στον χάρτη πορείας για την Ενεργειακή Ένωση [Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων: Στρατηγική – πλαίσιο για μια ανθεκτική Ενεργειακή Ένωση με μακρόπνοη πολιτική για την κλιματική αλλαγή, COM/2015/080 final). Η δέσμη πρωτοβουλιών θέτει ως βασική προτεραιότητα της ενεργειακής ένωσης, την παγκόσμια πρωτοπορία της Ε.Ε. στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και, ταυτοχρόνως, μια δίκαιη συμφωνία για τους καταναλωτές ενέργειας [βλ. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Αποτελέσματα της 3429ης συνόδου του Συμβουλίου, Μεταφορές, Τηλεπικοινωνίες και Ενέργεια, 26.11.2015, 14632/15, Αποτελέσματα της 3472ης συνόδου του Συμβουλίου, Μεταφορές, Τηλεπικοινωνίες και Ενέργεια, 6.6.2016 9736/16, και Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 13.9.2016 με θέμα «Προς τον ανασχεδιασμό της αγοράς ενέργειας» (P8_T A(2016) 0333), στα οποία υπογραμμίζεται ότι «η ευρύθμως λειτουργούσα ενοποιημένη αγορά ενέργειας είναι το βέλτιστο εργαλείο για να διασφαλισθούν οικονομικώς προσιτές τιμές ενέργειας, να είναι εγγυημένη η ασφάλεια του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια και να καταστεί δυνατή η ενσωμάτωση και η ανάπτυξη μεγαλύτερων ποσοτήτων ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές με οικονομικώς αποδοτικό τρόπο και, ταυτοχρόνως, να επιτευχθούν ανταγωνιστικές τιμές για την ευημερία των καταναλωτών της ΕΕ].

Νομική βάση των εν λόγω μέτρων είναι το άρθρο 194 παρ. 1 εδ. γ) της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), συμφώνως προς το οποίο η προώθηση των ανανεώσιμων μορφών ενέργειας είναι ένας από τους στόχους της ενεργειακής πολιτικής της Ένωσης. Η αυξημένη χρήση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ή «ανανεώσιμη ενέργεια» αποτελεί σημαντική συνιστώσα της δέσμης μέτρων που απαιτούνται για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και τη συμμόρφωση με τη δέσμευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει της συμφωνίας του Παρισιού του 2015 για την αλλαγή του κλίματος μετά την 21η διάσκεψη των μερών της σύμβασης-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή («συμφωνία του Παρισιού»), και με το πλαίσιο πολιτικής της Ένωσης για το κλίμα και την ενέργεια για το 2030. Ο δεσμευτικός στόχος της Ε.Ε.

σχετικώς με την ανανέωση ενέργεια για το 2030 και οι συνεισφορές των κρατών μελών στον στόχο αυτό, συμπεριλαμβανομένων των βασικών τους μεριδίων σε σχέση με τους εθνικούς συνολικούς στόχους τους για το 2020, έχουν πρωταρχική σημασία για την ενεργειακή και περιβαλλοντική πολιτική της Ε.Ε..

Ειδικότερα με τις διατάξεις των άρθρων 1 έως 5 του Κεφαλαίου Α' (άρθρα 1 - 9), υπό τον τίτλο «Απλοποίηση περιβαλλοντικής αδειοδότησης» (Τροποποιήσεις ν. 4014/2011), καθορίζεται εκ νέου το πλαίσιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων ΑΠΕ, με την παράταση κατά πέντε έτη της διάρκειας ισχύος της Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (Α.Ε.Π.Ο.), εφόσον δεν επέρχεται μεταβολή των δεδομένων βάσει των οποίων εκδόθηκε. Η Α.Ε.Π.Ο. μπορεί με ειδική αιτιολογία να εκδίδεται για διάρκεια ισχύος μικρότερη των δεκαπέντε ετών. Επίσης παρατείνεται, κατά δύο (2) έτη, η διάρκεια ισχύος της Α.Ε.Π.Ο. για έργα ή δραστηριότητες που διαθέτουν ως Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης την Οικολογική Διαχείριση και Οικολογικό Έλεγχο (EMAS), καθώς και η διάρκεια ισχύος της Α.Ε.Π.Ο. για έργα ή δραστηριότητες που διαθέτουν Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης ISO 14001 ή άλλο αντίστοιχο σε ισχύ. Περαιτέρω, απλοποιούνται η διαδικασία έκδοσης της Α.Ε.Π.Ο. για έργα ή δραστηριότητες των υποκατηγοριών Α1 και Α2, η διαδικασία ανανέωσης και τροποποίησης Α.Ε.Π.Ο. και συντέμνονται οι προθεσμίες όλων των σταδίων μέχρι την αδειοδότηση. Με τις διατάξεις των άρθρων 6 έως 9 προβλέπεται η μείωση του αριθμού των μελών του Κεντρικού Συμβουλίου Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης (ΚΕ.Σ.Π.Α.) και των Περιφερειακών Συμβουλίων Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης (ΠΕ.Σ.Π.Α.) των αποκεντρωμένων διοικήσεων και καθορίζονται εκ νέου ζητήματα που αφορούν τους πιστοποιημένους αξιολογητές Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) και την τήρηση σχετικού Μητρώου. Επίσης, προβλέπεται η έκδοση π.δ/τος με το οποίο θα καθορίζονται τα επιμέρους θέματα σε σχέση με τη ανωτέρω διαδικασία ανάθεσης έργου σε πιστοποιημένους Αξιολογητές. Στη διάταξη του άρθρου 8 προβλέπεται ότι, μετά την 01.01.2021, η διακίνηση όλων των εγγράφων που αφορούν στην έκδοση, ανανέωση ή τροποποίηση Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (Α.Ε.Π.Ο.) και Πρότυπων Περιβαλλοντικών Δεσμεύσεων (Π.Π.Δ.) διενεργείται αποκλειστικώς μέσω του Ηλεκτρονικού Περιβαλλοντικού Μητρώου (Η.Π.Μ.). Με το άρθρο 9 τροποποιούνται διατάξεις του ν. 4014/2011 σχετικώς με διαδικαστικά θέματα εφαρμογής των ρυθμίσεων του, όπως είναι ο έλεγχος του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των εκτάσεων κατασκευής των έργων, η ανάρτηση αποφάσεων σχετικών με τις ΑΕΠΟ, ο καθορισμός με π.δ. των όρων και των προϋποθέσεων για τη χορήγηση της άδειας Περιβαλλοντικού Ελεγκτή, ο τρόπος άσκησης των αρμοδιοτήτων τους, και περιλαμβάνονται περαιτέρω ρυθμίσεις μεταβατικού χαρακτήρα.

Περαιτέρω, με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β' (άρθρα 10 - 25), υπό τον τίτλο «Διαδικασία αδειοδότησης ΑΠΕ – Α' Φάση», ρυθμίζονται θέματα σχετικώς με τη διαδικασία αδειοδότησης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Α.Π.Ε.) – Α Φάση. Ειδικότερα, με τις διατάξεις των άρθρων 10 έως 12 προβλέπεται ότι η Βεβαίωση Παραγωγού Ηλεκτρικής Ενέργειας από Α.Π.Ε. και Μονάδες Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού – Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.) (εφεξής Βεβαίωση) εκδίδεται από τον Φορέα Αδειοδότησης Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. – Α' Φάση, κατόπιν υποβολής σχετικής αίτησης στο Ηλεκτρονικό Μητρώο. Προβλέπονται ειδικότερες ρυθμίσεις σχετικώς με το δικαίωμα αίτησης αναθεώρησης Άδειας Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας από τους κύριους ή επικαρπωτές τμήματος ή συνόλου ιδιωτικής έκτασης και παρέχεται η δυνατότητα τροποποίησης της εν λόγω Βεβαίωσης, κατάτμησης και μεταβίβασης αυτής σε άλλα πρόσωπα, σύμφωνα με την εκεί οριζόμενη διαδικασία. Η εν λόγω Βεβαίωση, καθώς και η Βεβαίωση Ειδικών Έργων χορηγούνται για χρονικό διάστημα μέχρι είκοσι πέντε (25) ετών, με δυνατότητα ισόχρονης ανανέωσης, παύουν δε αυτοδικαίως να ισχύουν αν οι κάτοχοι αυτής δεν προβούν στις προβλεπόμενες ενέργειες. Παράλληλως, παρέχεται η δυνατότητα παράτασης των εν λόγω προθεσμιών, για διάστημα μέχρι 24 μηνών, αν ο κάτοχος Βεβαίωσης ή Βεβαίωσης Ειδικού Έργου δηλώσει στο Ηλεκτρονικό Μητρώο την πρόθεσή του για την ολοκλήρωση του έργου και καταβάλει Τέλος Δέσμευσης Φυσικού Χώρου Εγκατάστασης. Στα άρθρα 13 έως 15 ρυθμίζονται ζητήματα χωροθέτησης των σταθμών Α.Π.Ε. (αιολικούς, φωτοβολταϊκούς και μικρούς Υδροηλεκτρικούς Σταθμούς) στις περιοχές με κορεσμένα δίκτυα, όσον αφορά στη δυνατότητα απορρόφησης ισχύος ανά τεχνολογία ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ και τις εδαφικές επικαλύψεις και συγκρούσεις.

Με τις διατάξεις των άρθρων 16 έως 20 προβλέπεται ότι η αξία του εφάπαξ καταβαλλόμενου τέλους υπέρ του Φορέα Αδειοδότησης για την έκδοση Βεβαίωσης ή Βεβαίωσης Ειδικών Έργων δεν δύναται να είναι μεγαλύτερη των 12.000 ευρώ. Για την έγκριση τροποποίησης Βεβαίωσης ή Βεβαίωσης Ειδικών Έργων ή Άδειας Παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, ορίζεται το ύψος του εν λόγω τέλους για ειδικότερες περιπτώσεις. Προβλέπεται ότι η βεβαίωση χορηγείται από τον Φορέα Αδειοδότησης, εφόσον καταβληθεί το σχετικό τέλος Έκδοσης Βεβαίωσης Παραγωγού Ενέργειας από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α., το ύψος του οποίου ορίζεται ανά μονάδα ονομαστικής ισχύος του αιτούντος σε μεγαβάτ (MW). Επίσης, μειώνεται κατά το ήμισυ το ύψος της εγγυητικής επιστολής που συνυποβάλλεται για τον σταθμό Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. στον αρμόδιο Διαχειριστή με την αποδοχή της Οριστικής Προσφοράς Σύνδεσης, σε περίπτωση πλήρους εξόφλησης του. Το εφάπαξ τέλος για ιδρύματα, ν.π.δ.δ. ή ν.π.ι.δ. κοινωφελούς σκοπού, πλην των ενεργειακών κοινοτήτων (νοσοκομεία, σχολεία, κ.λπ.), καταβάλλεται μειωμένο κατά το ήμισυ. Προβλέπεται η εξαίρεση των Αυτοπαραγωγών κατόχων Αδειών ή Βεβαίωσης από την υποχρέωση καταβολής του εν λόγω

τέλους. Με το άρθρο 18 εξειδικεύεται το περιεχόμενο του Κανονισμού Βεβαιώσεων Παραγωγού Ηλεκτρικής Ενέργειας από Α.Π.Ε., Σ.Η.Θ.Υ.Α. και Ειδικών Έργων, ο οποίος εγκρίνεται με υπουργική απόφαση. Με τις διατάξεις των άρθρων 19 έως 20 ρυθμίζονται θέματα σχετικώς με τη διαδικασία ηλεκτρονικής έκδοσης της Βεβαίωσης Ειδικών Έργων (δικαιολογητικά στοιχεία, αρμόδια όργανα, κ.λπ.) μέσω του Ηλεκτρονικού Μητρώου, με τον προσδιορισμό του Φορέα Αδειοδότησης Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. – Α΄ Φάση, την τήρηση από τον Φορέα Αδειοδότησης Ειδικού Μητρώου Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας από Α.Π.Ε. ή Σ.Η.Θ.Υ.Α., όπου καταχωρίζονται τα στοιχεία των Αδειών Παραγωγής και των προαναφερόμενων Βεβαιώσεων, καθώς και των προσώπων που εξαιρούνται από τη λήψη αδειών. Το εν λόγω Μητρώο εντάσσεται στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Παραγωγών Ηλεκτρικής Ενέργειας από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. και επικαιροποιείται με ευθύνη του Φορέα Αδειοδότησης.

Περαιτέρω, με τις διατάξεις των άρθρων 21 έως 25 προβλέπεται η κατάργηση από την 01.01.2020 της υποχρέωσης καταβολής ετήσιου τέλους από τους κατόχους αδειών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από σταθμούς Α.Π.Ε. ή Σ.Υ.Θ.Η.Α. του άρθρου 1 παρ. 1 υποπαρ. 12 του ν. 4152/2013 υπέρ του Ειδικού Διαχειριστικού Λογαριασμού του άρθρου 40 του ν. 2773/1999, τροποποιούνται οι διατάξεις του άρθρου 8 παρ. 2 του ν. 4585/2018 και προβλέπεται η καταβολή τέλους διατήρησης δικαιώματος κατοχής αδειών παραγωγής για τα έτη 2017, 2018 και 2019, μειωμένου στο 1/3 του αρχικά οφειλόμενου ποσού. Παρέχεται το δικαίωμα σε κατόχους Αδειών Παραγωγής από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ που προβαίνουν σε μείωση της μέγιστης ισχύος παραγωγής με τροποποίηση της οικείας Άδειας Παραγωγής, να λάβουν ατόκως το ποσό που κατέβαλαν για το τέλος διατήρησης που αντιστοιχεί στο τμήμα της μειωμένης ισχύος. Στα άρθρα 22 έως 25 προβλέπονται μεταβατικές ρυθμίσεις σχετικώς με την έκδοση Βεβαιώσεων Ειδικών Έργων μέχρι τη λειτουργία του Ηλεκτρικού Μητρώου, με τα εκκρεμή αιτήματα για χορήγηση Άδειας Παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και τις υφιστάμενες Άδειες Παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

Περαιτέρω, στο Κεφάλαιο Γ΄ (άρθρα 26 - 43), υπό τον τίτλο «Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών», ρυθμίζονται θέματα διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών. Ειδικότερα, καθορίζονται οι φορείς που συγκροτούν το Εθνικό Σύστημα Διακυβέρνησης της πολιτικής για τις Προστατευόμενες Περιοχές (Σύστημα Διακυβέρνησης Π.Π.), το οποίο διαρθρώνεται σε κεντρικό και σε περιφερειακό επίπεδο. Το Σύστημα Διακυβέρνησης Π.Π. συγκροτείται από τους εκεί απαριθμούμενους φορείς (Υπουργεία, ο.τ.α., κ.λπ.) και συνεπικουρείται από ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα, περιβαλλοντικές οργανώσεις και λοιπούς συναφείς φορείς (άρθρο 26). Το ν.π.ι.δ. με την επωνυμία «Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης» (Ε.Κ.Π.Α.Α.), που ιδρύθηκε με τον ν. 2742/1999, μετονομάζεται σε «Οργανισμό Φυσικού Περιβάλλοντος και

Κλιματικής Αλλαγής» (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.), με έδρα την Αθήνα. Ο Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και λειτουργεί προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος κατά τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας. Σκοπός του είναι η εφαρμογή της πολιτικής για τη διαχείριση των Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα, η προώθηση δράσης αειφόρου ανάπτυξης και η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Μέσα για την πραγματοποίηση του σκοπού του αποτελούν i) ο συντονισμός των ενεργειών για την εφαρμογή της πολιτικής για τις Προστατευόμενες Περιοχές, η εκπόνηση Πενταετούς Σχέδιου Δράσης, η λειτουργία διαδικτυακής πύλης ελεύθερης πρόσβασης με πληροφορίες επί της ελληνικής βιοποικιλότητας, η εξασφάλιση πόρων χρηματοδότησης των εθνικών επιχειρησιακών προγραμμάτων, ο σχεδιασμός και η πραγματοποίηση προγράμματος έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, συνεδρίων και εκπαιδευτικών σεμιναρίων, ii) η επεξεργασία στοιχείων για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, η επιστημονική και τεχνική στήριξη, η εκπόνηση ή εκτέλεση προγραμμάτων για το περιβάλλον, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κλιματική αλλαγή, η εκδοτική δραστηριότητα έντυπης ή ηλεκτρονικής μορφής κ.λπ. Ο Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. εποπτεύεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας και τηρεί όλες τις υποχρεώσεις και δεσμεύσεις των Φορέων Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 27). Η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. είναι επταμελής. Ο Διευθύνων Σύμβουλος τελεί σε καθεστώς πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, και η αμοιβή και οι αποζημιώσεις του Προέδρου και των μελών του Δ.Σ. καθορίζονται με κ.υ.α. (άρθρο 28). Καθορίζεται η διαδικασία επιλογής των υποψηφίων για τις θέσεις του προϊσταμένου της Γενικής Διεύθυνσης και των προϊσταμένων των Διευθύνσεων του Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α., οι οποίοι μπορεί να είναι ιδιώτες, δημόσιοι υπάλληλοι ή λειτουργοί ή εργαζόμενοι σε φορείς του Δημοσίου Τομέα. Η θητεία στις θέσεις του προϊσταμένου της Γενικής Διεύθυνσης και των προϊσταμένων των Διευθύνσεων και των Τμημάτων είναι τριετής (άρθρο 30). Στο άρθρο 31 καθορίζονται οι πόροι του Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. και λοιπά θέματα οικονομικής διαχείρισης των πόρων του Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. και του Κανονισμού Οικονομικής Διαχείρισης του. Ακόμη, στο άρθρο 32 παρέχεται η εξουσιοδότηση για την κατάρτιση, με κ.υ.α., του Οργανισμού του Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. Καθορίζεται ο τρόπος στελέχωσης του από υπαλλήλους με σχέση εργασίας ι.δ.α.χ., οι οποίοι διέπονται για θέματα υπηρεσιακής κατάστασης από τις διατάξεις που ισχύουν για το αντίστοιχο προσωπικό του Δημοσίου, καθώς και από μόνιμους δημοσίους υπαλλήλους που αποσπώνται σε αυτόν, κατά τις διατάξεις του Ενιαίου Συστήματος Κινητικότητας. Η πλήρωση των θέσεων γίνεται με διορισμό μέσω του Α.Σ.Ε.Π. Η κάλυψη των θέσεων μπορεί να γίνει και με μετάταξη προσωπικού με τα ίδια τυπικά και ουσιαστικά προσόντα, βάσει του Ενιαίου Συστήματος Κινητικότητας. Ακόμη, παρέχεται η δυνατότητα στον Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. να απασχολεί εξωτερικούς συνεργάτες για την πραγματοποίηση

έργων που χρηματοδοτούνται ή συγχρηματοδοτούνται από ευρωπαϊκά ή διεθνή προγράμματα, για όσο χρονικό διάστημα διαρκούν τα έργα αυτά, κατά τη διαδικασία του άρθρου 87 ν. 4605/2019.

Με τις διατάξεις των άρθρων 34 έως 36 συνιστώνται είκοσι τέσσερις (24) Μονάδες Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (Μ.Δ.Π.Π.) και προβλέπονται οι αρμοδιότητες τους. Επίσης, προβλέπεται η συγκρότηση, με απόφαση του Δ.Σ. του Ο.Φ.Υ.Π.Ε.Κ.Α., τοπικών Επιτροπών Διαχείρισης για την υποστήριξη των Μ.Δ.Π.Π. και καθορίζεται ο τρόπος λειτουργίας των εν λόγω Επιτροπών, οι αρμοδιότητες των οποίων ορίζονται με υπουργική απόφαση. Παρέχεται η δυνατότητα στον Ο.Φ.Υ.Π.Ε.Κ.Α. να συνάπτει Προγραμματικές Συμβάσεις με τους ο.τ.α. α' και β' βαθμού και τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης για τις Μ.Δ.Π.Δ. της χωρικής αρμοδιότητάς τους, όπως και μνημόνια συνεργασίας με ιδιωτικά ή δημόσια ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα ή άλλα ν.π.δ.δ. ή ν.π.ι.δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα του ευρύτερου δημόσιου τομέα ή του ιδιωτικού τομέα, που πληρούν τις τιθέμενες προϋποθέσεις (άρθρα 37 και 38). Με τις διατάξεις των άρθρων 39 έως 40 προβλέπεται η συνεργασία των Περιφερειών και των Δήμων με τις Μ.Δ.Π.Π. που έχουν την ευθύνη διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών της Περιφέρειάς τους, και η κατάρτιση του Πενταετούς Επιχειρησιακού Προγράμματος και του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης αυτών, προκειμένου να διασφαλίζουν τη συμβατότητα των προγραμμάτων αυτών με τα εγκεκριμένα σχέδια Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών. Ο Ο.Φ.Υ.Π.Ε.Κ.Α. καταρτίζει, επίσης, μητρώο των περιβαλλοντικών οργανώσεων και φορέων, στον οποίο εγγράφονται Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που λειτουργούν ως μη κερδοσκοπικά Σωματεία, αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες, κοινωφελή Ιδρύματα και Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ.), καθώς και συμπράξεις όλων των ανωτέρω φορέων (άρθρο 41).

Στα άρθρα 42 επ. προβλέπεται η εκπόνηση Σχεδίου Δράσης τριετούς χρονικής διάρκειας (2021 – 2023) με σκοπό τη βελτίωση της πολιτικής για τη διαχείριση των Προστατευόμενων Περιοχών, για την πραγματοποίηση του οποίου συγκροτείται, με υπουργική απόφαση, ομάδα εργασίας από όλους τους Φορείς του Εθνικού Συστήματος Διακυβέρνησης. Ο Ο.Φ.Υ.Π.Ε.Κ.Α. αναλαμβάνει τη διοίκηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής του σχεδίου Δράσης καθώς και την ετήσια επικαιροποίησή του, και παρέχεται εξουσιοδότηση για τη ρύθμιση με υπουργική απόφαση των σχετικών με την εκπόνηση και εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης. Με τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 43 καταργούνται τα ν.π.ι.δ. «Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών» (Φ.Π.Δ.Δ.) του ν. 4519/2018, και ο Ο.Φ.Υ.Π.Ε.Κ.Α. καθίσταται καθολικός διάδοχος των νομικών προσώπων αυτών. Το πάσης φύσεως προσωπικό των Φ.Π.Δ.Δ. μεταφέρεται αυτοδικαίως με την ίδια σχέση εργασίας στον Ο.Φ.Υ.Π.Ε.Κ.Α. και τοποθετείται στις αντίστοιχες Μ.Δ.Π.Δ. Οι συμβατικές

υποχρεώσεις και οι εγκεκριμένες χρηματοδοτήσεις, καθώς και οι πόροι των καταργούμενων Φ.Π.Δ.Δ., μεταφέρονται στον Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Δ' (άρθρα 44 - 47) «Ζώνες εντός Προστατευόμενων Περιοχών» τροποποιείται το πλαίσιο χρήσεων γης και η κατηγοριοποίηση των προστατευόμενων περιοχών. Ειδικότερα, προστίθενται στο άρ. 1 του π.δ/τος 59/2018 νέες γενικές κατηγορίες χρήσεων γης και τροποποιούνται οι ειδικές κατηγορίες χρήσεων γης (άρθρο 44). Με την παρ. 1 του άρθρου 45 τροποποιείται η κατηγοριοποίηση των προστατευόμενων περιοχών του άρ. 18 παρ. 3 του ν. 1650/1986 και, στη θέση των περιοχών απόλυτης προστασίας της φύσης και προστασίας της φύσης, των φυσικών περιφερειακών πάρκων, των περιοχών προστασίας οικοτόπων και ειδών, των προστατευόμενων τοπίων και φυσικών σχηματισμών, απαντούν οι περιοχές προστασίας της βιοποικιλότητας, όπου εντάσσονται οι περιοχές του Εθνικού Καταλόγου Περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000 και διακρίνονται σε ειδικές ζώνες διατήρησης, ζώνες ειδικής προστασίας και προτεινόμενους τόπους ενωσιακής σημασίας, τα εθνικά πάρκα, τα καταφύγια άγριας ζωής και τα προστατευόμενα τοπία και οι προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί. Με την παρ. 2 του άρθρου 45 καταργείται η παρ. 5 του άρθρου 18 του ν. 1650/1986 περί σχεδίων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών (βλ. νέο άρθρο 21 παρ. 3 του ν.1650/1986, όπως διαμορφώνεται διά του άρθρου 47). Με το άρθρο 46 αντικαθίσταται το άρθρο 19 του ν. 1650/1986 σχετικώς με τα κριτήρια χαρακτηρισμού και τις ζώνες προστασίας των προστατευόμενων περιοχών, και με το άρθρο 47 αντικαθίσταται το άρ. 21 του ν. 1650/1986 και προβλέπεται η σύνταξη ειδικών περιβαλλοντικών μελετών και σχεδίων διαχείρισης και ο καθορισμός χρήσεων γης στις προστατευόμενες περιοχές.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Ε' (άρθρα 48 - 49) «Ρυθμίσεις για τους Δασικούς Χάρτες», θεσπίζονται ρυθμίσεις για τη διαδικασία ανάρτησης, κύρωσης και αναμόρφωσης των δασικών χαρτών (άρθρο 48), και τροποποιείται η σύνθεση και το πλαίσιο λειτουργίας των Επιτροπών Εξέτασης Αντιρρήσεων (άρθρο 49).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου ΣΤ' (άρθρα 50 - 55) «Οικιστικές Πυκνώσεις» ρυθμίζεται το ζήτημα των οικιστικών πυκνώσεων και, ειδικότερα, η ανάρτηση δασικών χαρτών σε συμμόρφωση με την υπ' αρ. 685/2019 απόφαση του ΣτΕ (άρθρο 50), το πεδίο εφαρμογής του Κεφαλαίου και η διαδικασία υπαγωγής στο θεσπιζόμενο καθεστώς (άρθρο 51) και υποβολής αιτήσεων υπαγωγής (άρθρο 52), η σύνταξη οικονομοτεχνικών μελετών για την καταγραφή της δόμησης εντός των εκτάσεων που περιλαμβάνονται στους αναρτημένους ή κυρωμένους δασικούς χάρτες ή σε δασικές περιοχές, εάν δεν έχει γίνει ανάρτηση ή κύρωση δασικού χάρτη γι' αυτές κατά την ημερομηνία

σύσταξης της αντίστοιχης μελέτης (άρθρο 53), το περιεχόμενο του σχετικώς εκδοθησόμενου προεδρικού διατάγματος (άρθρο 54) και τα σχετικά με την απόφαση υπαγωγής (άρθρο 55).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Ζ' (άρθρα 56 - 71) «Τροποποίηση του ν. 4122/2013 (Α' 42) για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2018/844/ΕΕ της 30ής Μαΐου 2018 (L156/19.06.2018) "για την τροποποίηση της Οδηγίας 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων και της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση"» εναρμονίζεται η ελληνική νομοθεσία με τις διατάξεις της Οδηγίας 2018/844/ΕΕ.

Συμφώνως προς το Προοίμιο της υπό ενσωμάτωση Οδηγίας (σκέψεις 6 και 7), «[η] Ένωση έχει δεσμευτεί να αναπτύξει ένα βιώσιμο, ανταγωνιστικό, ασφαλές και απαλλαγμένο από ανθρακούχες εκπομπές ενεργειακό σύστημα, έως το 2050. Για να επιτύχουν τον εν λόγω στόχο, τα κράτη μέλη και οι επενδυτές χρειάζονται μέτρα τα οποία να στοχεύουν στην επίτευξη του μακροπρόθεσμου στόχου για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και την απαλλαγή έως το 2050 του κτιριακού δυναμικού από ανθρακούχες εκπομπές, οι οποίες ευθύνονται για περίπου 36 % του συνόλου των εκπομπών CO₂ της Ένωσης. (...) Τα κράτη μέλη και οι επενδυτές χρειάζονται ένα ξεκάθαρο όραμα για να κατευθύνουν τις πολιτικές τους και τις επενδυτικές αποφάσεις τους, το οποίο περιλαμβάνει ενδεικτικά εθνικά ορόσημα και ενέργειες σε σχέση με την ενεργειακή απόδοση, ώστε να επιτευχθούν οι βραχυπρόθεσμοι (2030), οι μεσοπρόθεσμοι (2040), και οι μακροπρόθεσμοι (2050) στόχοι. Έχοντας υπόψη τους εν λόγω στόχους και λαμβάνοντας υπόψη τις συνολικές φιλοδοξίες της Ένωσης σχετικά με την ενεργειακή απόδοση, είναι σημαντικό τα κράτη μέλη να προσδιορίσουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα των μακροπρόθεσμων στρατηγικών τους ανακαίνισης και να παρακολουθούν τις εξελίξεις με τη θέσπιση εγχώριων δεικτών προόδου, σύμφωνα με τις εθνικές συνθήκες και εξελίξεις. Η συμφωνία του Παρισιού του 2015 για την κλιματική αλλαγή, η οποία εγκρίθηκε μετά την 21η διάσκεψη των μερών της σύμβασης πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (COP 21), ενισχύει τις προσπάθειες της Ένωσης για απαλλαγή του κτιριακού δυναμικού της από ανθρακούχες εκπομπές. Λαμβάνοντας υπόψη ότι περίπου το 50 % της τελικής κατανάλωσης ενέργειας της Ένωσης χρησιμοποιείται για θέρμανση και ψύξη, και, από αυτό, το 80 % χρησιμοποιείται σε κτίρια, η επίτευξη των στόχων της Ένωσης για την ενέργεια και το κλίμα συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις προσπάθειες της Ένωσης να ανακαινίσει το κτιριακό της δυναμικό δίνοντας προτεραιότητα στην ενεργειακή απόδοση (...) και εξετάζοντας τις δυνατότητες ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας».

Η ενσωμάτωση των ρυθμίσεων της 2018/844/ΕΕ στο εθνικό δίκαιο λαμβάνει χώρα με την τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων του ν. 4122/2013 «Ενεργειακή Απόδοση Κτιρίων - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2010/31/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και

λοιπές διατάξεις». Επίσης, διά του παρόντος, εισάγονται στον ως άνω νόμο βελτιώσεις προς τον σκοπό της ορθής ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2010/31/ΕΕ στην εθνική έννομη τάξη.

Συγκεκριμένως, μεταξύ άλλων, με τις διατάξεις του άρθρου 56 εισάγονται στο άρθρο 2 του ν. 4122/2013 νέοι ορισμοί («Σύστημα αυτοματισμού και ελέγχου κτιρίου ή κτιριακής μονάδας», «Σύστημα θέρμανσης», «Μονάδα παραγωγής θερμότητας», «Συμβάσεις ενεργειακής απόδοσης», «Μικρό απομονωμένο σύστημα», «Επιθεωρητής Ενέργειας») και αναδιατυπώνονται ορισμένοι από τους ήδη υφιστάμενους, σε εναρμόνιση με τις ρυθμίσεις της Οδηγίας 2018/844/ΕΕ. Διά του άρθρου 57 προστίθεται νέο άρθρο 2Α στον ν. 4122/2013, συμφώνως προς το οποίο, ανατίθεται στη Διεύθυνση Ενεργειακών Πολιτικών και Ενεργειακής Αποδοτικότητας της Γενικής Γραμματείας Ενέργειας και Ορυκτών Πρώτων Υλών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας η ευθύνη σύνταξης έκθεσης μακροπρόθεσμης στρατηγικής ανακαίνισης του δημόσιου και ιδιωτικού κτιριακού αποθέματος της χώρας και μετατροπής του σε κτηριακό δυναμικό απαλλαγμένο από ανθρακούχες εκπομπές και υψηλής ενεργειακής απόδοσης έως το έτος 2050, διευκολύνοντας την οικονομικώς αποδοτική μετατροπή υφιστάμενων κτηρίων σε κτήρια με σχεδόν μηδενική κατανάλωση ενέργειας, και ρυθμίζονται, μεταξύ άλλων, θέματα που αφορούν το περιεχόμενο, την έγκριση, τη δημοσίευση και την κοινοποίηση της έκθεσης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και τη θέσπιση κινήτρων για την κινητοποίηση επενδύσεων για την πραγματοποίηση των ανακαινίσεων που είναι απαραίτητες για την επίτευξη των στόχων που αναφέρονται στην έκθεση. Περαιτέρω, διά του άρθρου 58 ρυθμίζονται εκ νέου θέματα που αφορούν τη μεθοδολογία υπολογισμού της ενεργειακής απόδοσης των κτηρίων. Μεταξύ άλλων, ορίζεται ότι κάθε θέμα σχετικό με τον δείκτη ευφούς ετοιμότητας των κτηρίων του προτεινόμενου νέου άρθρου 8 του ν. 4122/2013 (άρθρο 63 του παρόντος) θα καθορίζεται με τον Κανονισμό Ενεργειακής Απόδοσης των Κτιρίων (Κ.ΕΝ.Α.Κ.), ενώ η έγκριση του Κ.ΕΝ.Α.Κ. θα γίνεται, εφεξής, με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας και όχι με κοινή υπουργική απόφαση. Με τις διατάξεις του άρθρου 59 καθορίζονται εκ νέου οι κατηγορίες των κτηρίων στα οποία δεν εφαρμόζονται οι ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης. Με τις διατάξεις του άρθρου 60 επέρχονται νομοτεχνικές βελτιώσεις στο άρθρο 5 του ν. 4122/2013, το οποίο αφορά τη ρύθμιση θεμάτων υπολογισμού των βέλτιστων, από πλευράς κόστους, επιπέδων των ελαχίστων απαιτήσεων ενεργειακής απόδοσης. Περαιτέρω, με τις διατάξεις των άρθρων 61 και 62 ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα που αφορούν την ενεργειακή απόδοση τόσο των νέων όσο και των υφιστάμενων κτηρίων. Εν συνεχεία, με τις διατάξεις του άρθρου 63 ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα σχετικώς με τα τεχνικά συστήματα των κτηρίων. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται ο καθορισμός ελαχίστων απαιτήσεων όσον αφορά τα τεχνικά συστήματα κτηρίων και τις συσκευές αυτορρύθμισης που εγκαθίστανται σε νέα και υφιστάμενα κτήρια, και θεσπίζεται

δείκτης αξιολόγησης της ευφυούς ετοιμότητας των κτηρίων, ο οποίος εκφράζει την ικανότητα της προσαρμογής της λειτουργίας του κτηρίου ή της κτηριακής μονάδας στις ανάγκες των ενοίκων και του δικτύου, και τη δυνατότητα βελτίωσης της ενεργειακής του απόδοσης. Με τις διατάξεις του άρθρου 64 ρυθμίζονται εκ νέου θέματα τα οποία αφορούν την παροχή χρηματοδοτικών και λοιπών κινήτρων για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης νέων και υφιστάμενων κτηρίων, και με τις διατάξεις του άρθρου 65 ρυθμίζονται θέματα σχετικώς με την έκδοση του Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης (Π.Ε.Α.) και ορίζονται οι περιπτώσεις για τις οποίες δεν εκδίδονται τα εν λόγω Πιστοποιητικά. Εν συνεχεία, με τις διατάξεις των άρθρων 66 και 67 καθορίζεται εκ νέου η διαδικασία και οι προϋποθέσεις διενέργειας επιθεωρήσεων των προσβάσιμων τμημάτων των συστημάτων θέρμανσης χώρου ή συνδυασμού θέρμανσης και αερισμού χώρου και των συστημάτων κλιματισμού ή συνδυασμού κλιματισμού και αερισμού χώρου, και προσδιορίζονται τα τεχνικά συστήματα και τα χαρακτηριστικά των κτηρίων που εξαιρούνται των εν λόγω ρυθμίσεων. Επίσης, μεταξύ άλλων, καθορίζονται τα χαρακτηριστικά των κτηρίων στα οποία εγκαθίστανται, έως το 2025, εφόσον είναι τεχνικώς και οικονομικώς εφικτό, συστήματα αυτοματισμού και ελέγχου. Περαιτέρω, με τις διατάξεις του άρθρου 68 ορίζεται ότι για τον έλεγχο και την παρακολούθηση της διαδικασίας και της ποιότητας των ενεργειακών επιθεωρήσεων, αρμόδια, εφεξής, καθίστανται τα Τμήματα Επιθεώρησης Ενέργειας των Σωμάτων Επιθεώρησης Βορείου και Νοτίου Ελλάδος, στη θέση της Ειδικής Υπηρεσίας Επιθεωρητών Ενέργειας (Ε.Υ.ΕΠ.ΕΝ.). Επίσης, προβλέπεται ότι, για την αποτελεσματικότερη άσκηση του ελεγκτικού έργου τους, τα Τμήματα Επιθεώρησης Ενέργειας δύνανται να επικουρούνται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, και παρέχεται εξουσιοδότηση στον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας για τον καθορισμό, με απόφασή του, κάθε θέματος που αφορά τους ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες. Στο άρθρο 69, μεταξύ άλλων, ορίζεται ότι μη τήρηση της διαδικασίας ανάκλησης/αντικατάστασης έγκυρου ΠΕΑ ή Έκθεσης Επιθεώρησης, καθώς και η τροποποίηση στοιχείων τους πέραν όσων δηλώνονται από τον Ενεργειακό Επιθεωρητή στο αίτημα ανάκλησης/αντικατάστασης, συνιστά παράβαση για την οποία επιβάλλονται οι κυρώσεις του άρθρου 56 του ν. 4409/2016. Επίσης, με τις διατάξεις του άρθρου 70 ρυθμίζονται εκ νέου θέματα οικοδομικών αδειών. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται ότι, για την έκδοση οικοδομικής άδειας νέου ή ριζικά ανακαινιζόμενου υφιστάμενου κτηρίου ή κτηριακής μονάδας, εκπονείται και υποβάλλεται Μελέτη Ενεργειακής Απόδοσης (ΜΕΑ) συμφώνως προς τα ειδικώς οριζόμενα, και ότι η έκδοση του Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ) του κτηρίου, από Ενεργειακό Επιθεωρητή, αποτελεί προϋπόθεση για την έκδοση Πιστοποιητικού Ελέγχου Κατασκευής (ΠΕΚ). Τέλος, στο άρθρο 70 ορίζεται η έναρξη ισχύος συγκεκριμένων διατάξεων του ν. 4122/2013, καθώς και οι καταργούμενες διά του παρόντος διατάξεις.

Σημειώνεται, σχετικώς, ότι στο άρθρο 8 της υπό ενσωμάτωση Οδηγίας, υπό τον τίτλο «Τεχνικά συστήματα κτιρίων, ηλεκτροκίνηση και δείκτης ευφυούς ετοιμότητας των κτιρίων», περιλαμβάνονται ρυθμίσεις οι οποίες αφορούν την εξασφάλιση από τα κράτη μέλη ελάχιστου αριθμού σημείων επαναφόρτισης και υποδομής καλωδίωσης, δηλαδή αγωγών διέλευσης ηλεκτρικών καλωδίων, στα νέα μη προοριζόμενα για κατοικία κτήρια, στα μη προοριζόμενα για κατοικία κτήρια που υφίστανται ανακαίνιση μεγάλης κλίμακας, καθώς και στα αντίστοιχα κτήρια κατοικιών τα οποία διαθέτουν θέσεις στάθμευσης, προκειμένου να καταστεί δυνατή σε μεταγενέστερο στάδιο η εγκατάσταση σημείων επαναφόρτισης για ηλεκτρικά οχήματα, συμφώνως προς τα ειδικώς οριζόμενα. Οι ως άνω ρυθμίσεις δεν περιλαμβάνονται στις ενσωματούμενες διά του παρόντος στο εθνικό δίκαιο της χώρας μας.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Η' (άρθρα 72 - 73) ενσωματώνεται στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία (ΕΕ) 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Απριλίου 2019 «για την τροποποίηση της Οδηγίας 2009/73/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου» και ρυθμίζονται θέματα της αγοράς φυσικού αερίου στη χώρα.

Συμφώνως προς το Προοίμιό της (σκέψη 3), σκοπός της Οδηγίας είναι «(...) να αντιμετωπίσει τα εμπόδια για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου, τα οποία απορρέουν από τη μη εφαρμογή των ενωσιακών κανόνων της αγοράς στους αγωγούς μεταφοράς αερίου προς και από τρίτες χώρες. Οι τροποποιήσεις που εισάγονται (...) προορίζονται να διασφαλίσουν ότι οι κανόνες που εφαρμόζονται στους αγωγούς μεταφοράς αερίου οι οποίοι συνδέουν δύο ή περισσότερα κράτη μέλη εφαρμόζονται, εντός της Ένωσης, και στους αγωγούς μεταφοράς αερίου προς και από τρίτες χώρες. Αυτό θα διασφαλίσει τη συνοχή του νομικού πλαισίου εντός της Ένωσης, αποτρέποντας παράλληλα τη στρέβλωση του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά ενέργειας στην Ένωση και τις αρνητικές επιπτώσεις στην ασφάλεια εφοδιασμού. Θα ενισχύσει, επίσης, τη διαφάνεια και θα παράσχει ασφάλεια δικαίου στους συμμετέχοντες στην αγορά, ιδίως στους επενδυτές σε υποδομές αερίου και στους χρήστες του συστήματος, όσον αφορά τους εφαρμοστέους κανόνες».

Η ενσωμάτωση της ως άνω Οδηγίας στο εθνικό δίκαιο λαμβάνει χώρα με την τροποποίηση και προσθήκη διατάξεων στον ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις» διά του οποίου ενσωματώθηκαν οι διατάξεις της Οδηγίας 2009/73/ΕΚ στο εθνικό δίκαιο. Ειδικότερα, στο άρθρο 72 περιγράφεται ο σκοπός των διατάξεων του παρόντος Κεφαλαίου, και στο άρθρο 73 περιλαμβάνονται τροποποιούμενες και προστιθέμενες διατάξεις στον ν. 4001/2011 για τη μεταφορά της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/692 στο εθνικό δίκαιο. Μεταξύ άλλων,

ρυθμίζονται θέματα που αφορούν τεχνικές συμφωνίες για τη λειτουργία αγωγών μεταφοράς φυσικού αερίου μεταξύ της Ελλάδας και τρίτης χώρας, υφιστάμενες συμφωνίες μεταξύ της Ελλάδας και τρίτης χώρας για την εκμετάλλευση αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου ή Ανάντη Δικτύου Αγωγών, και την υποχρέωση της Ελλάδας να γνωστοποιεί εγγράφως στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τυχόν πρόθεσή της να εκκινήσει διαπραγματεύσεις με τρίτη χώρα σχετικώς με την τροποποίηση, παράταση, προσαρμογή, ανανέωση ή σύναψη συμφωνίας για την εκμετάλλευση αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου, τουλάχιστον πέντε (5) μήνες πριν από την προβλεπόμενη ημερομηνία έναρξης των διαπραγματεύσεων. Περαιτέρω, προβλέπεται ότι η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (Ρ.Α.Ε.) διαβουλεύεται και συνεργάζεται για διασυνοριακά θέματα με τις ρυθμιστικές αρχές ενέργειας άλλων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ενεργειακής Κοινότητας, καθώς και τρίτων χωρών με τα συστήματα των οποίων διασυνδέονται τα Συστήματα Μεταφοράς της Ελλάδος με τον Οργανισμό Συνεργασίας Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για τη διασφάλιση της συνεπούς εφαρμογής της Οδηγίας 2009/73/ΕΚ στο έδαφος των κρατών-μελών όσον αφορά υποδομή φυσικού αερίου προς και από τρίτη χώρα, το πρώτο σημείο διασύνδεσης της οποίας με το δίκτυο των κρατών μελών ευρίσκεται στην Ελλάδα, και τη διασφάλιση της συνεπούς εφαρμογής της εν λόγω Οδηγίας στο έδαφος και στα χωρικά ύδατα της Ελλάδας, προκειμένου περί της εκμετάλλευσης των υποδομών φυσικού αερίου προς και από τρίτες χώρες. Τέλος, παρέχεται εξουσιοδότηση προς τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας να καθορίζει με απόφασή του, μετά από γνώμη της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (ΡΑΕ), τους όρους, τις διαδικασίες πρόσβασης, καθώς και κάθε ειδικότερο θέμα και αναγκαία λεπτομέρεια σχετικώς με την πρόσβαση επιχειρήσεων φυσικού αερίου και Επιλεγόντων Πελατών στα Ανάντη Δίκτυα Αγωγών, καθώς και τον μηχανισμό επίλυσης διαφορών, συμφώνως προς τα ειδικώς οριζόμενα.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Θ' (άρθρα 74 - 82), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις Ελληνικού Κτηματολογίου», μεταξύ άλλων, καθορίζεται εκ νέου η διαδικασία επιλογής Προϊσταμένων Κτηματολογικών Γραφείων (άρθρο 74), εισάγονται ρυθμίσεις ως προς τη συγκρότηση των Επιτροπών Ενστάσεων και των Επιτροπών Εξέτασης υποθέσεων κτηματογράφησης και τον τρόπο καθορισμού της αποζημίωσης των μελών των ανωτέρω Επιτροπών (άρθρο 75), και παρέχεται στο Ελληνικό Κτηματολόγιο η δυνατότητα σύναψης συμβάσεων έργου με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 162 του ν. 4483/2107 (άρθρο 76). Περαιτέρω, τροποποιείται ο αριθμός θέσεων του Κλάδου Νομικών και των Δικηγόρων με έμμισθη εντολή στο Ελληνικό Κτηματολόγιο και καθορίζεται ο τρόπος τοποθέτησης δικηγόρων με έμμισθη εντολή της ΕΚΧΑ ΑΕ σε θέση δικηγόρου με έμμισθη εντολή στο Ελληνικό Κτηματολόγιο (άρθρο 77). Στη συνέχεια, ρυθμίζεται η προθεσμία εντός της οποίας οι ορκωτοί λογιστές που ασκούν τον διαχειριστικό έλεγχο υποβάλλουν έκθεση ελέγχου επί

των Χρηματοοικονομικών καταστάσεων και διαχείρισης και απολογισμού του διαχειριστικού έτους που έληξε (άρθρο 78), τροποποιούνται διατάξεις του ν. 2664/1998, ιδίως, ως προς την υποχρεωτική ηλεκτρονική υποβολή των εγγραπτών πράξεων (άρθρο 79), καθώς και διατάξεις του ν. 3937/2011 σχετικής προς την ενημέρωση και τήρηση των ορίων ΕΖΔ και ΖΕΠ σε εθνικό επίπεδο από το Ελληνικό Κτηματολόγιο (άρθρο 80). Τέλος, μεταξύ άλλων, τροποποιείται ο ν. 4512/2018 ως προς ορισμένα ζητήματα διοικητικής διάρθρωσης του Ελληνικού Κτηματολογίου (άρθρο 81) και επέρχεται διόρθωση και τροποποίηση σε επιμέρους ρυθμίσεις (άρθρο 82).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Ι' (άρθρα 83 - 95) «Ζητήματα διαχείρισης αποβλήτων», ρυθμίζονται ζητήματα διαχείρισης αποβλήτων. Συγκεκριμένως, με τις διατάξεις του άρθρου 83 ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα που αφορούν τον Εθνικό και Περιφερειακό Σχεδιασμό Διαχείρισης Αποβλήτων. Μεταξύ άλλων, ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τη διάρκεια (τουλάχιστον 10 έτη), τον χρόνο αξιολόγησης (τουλάχιστον ανά πενταετία) και τη διαδικασία αξιολόγησης των Σχεδίων Διαχείρισης Αποβλήτων. Επίσης, καθορίζεται εκ νέου η διαδικασία έγκρισης του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) και του Εθνικού Προγράμματος Πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων (με Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου), καθώς και των Περιφερειακών Σχεδίων Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ). Περαιτέρω, ορίζεται ότι για την αντιμετώπιση προβλημάτων που προκύπτουν στη διαχείριση των Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ) σε έκτακτες και απρόβλεπτες περιπτώσεις υποβάθμισης του περιβάλλοντος ή απειλής της δημόσιας υγείας, και σε περιπτώσεις άμεσης παύσης λειτουργίας χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων (ΧΑΔΑ) που λειτουργούν σε Διαχειριστικές Ενότητες Περιφερειών, στις οποίες δεν υπάρχει νόμιμος εν λειτουργία Χώρος Υγειονομικής Ταφής (ΧΥΤ) ή νόμιμος εν λειτουργία χώρος αποθήκευσης, παρέχεται στον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας η δυνατότητα, για λόγους δημοσίου συμφέροντος, να λάβει με απόφασή του οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο για την επίλυση των σχετικών προβλημάτων. Με τις διατάξεις του άρθρου 84 εισάγεται η έννοια του Τοπικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων το οποίο αποτελεί επιχειρησιακό σχέδιο που καταρτίζεται από τους ΟΤΑ Α' Βαθμού για τη διαχείριση των αστικών αποβλήτων, συμφώνως προς τους στόχους του οικείου Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ), και ρυθμίζονται, μεταξύ άλλων, ζητήματα σχετικής με τη διάρκεια και τη διαδικασία έγκρισής του. Επίσης, ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την υποχρέωση διαχωρισμού και ανακύκλωσης των βιολογικών αποβλήτων στην πηγή ή της χωριστής συλλογής και μη ανάμιξης με άλλα είδη αποβλήτων, προκειμένου να υποβάλλονται σε ανακύκλωση, κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται υψηλό επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας, και τους φορείς των επιχειρήσεων μαζικής εστίασης που υποχρεούνται να εφαρμόσουν άμεσα την ως άνω διαδικασία. Με τις διατάξεις του άρθρου 85 ρυθμίζονται εκ νέου θέματα αδειών συλλογής και

μεταφοράς αποβλήτων. Ειδικότερα, διατηρείται η υποχρέωση έκδοσης άδειας συλλογής και μεταφοράς επικίνδυνων αποβλήτων, ενώ καταργείται η υποχρέωση έκδοσης άδειας συλλογής και μεταφοράς μη επικινδύνων αποβλήτων. Οι οργανισμοί ή οι επιχειρήσεις που εκτελούν εργασίες συλλογής και μεταφοράς μη επικίνδυνων αποβλήτων σε επαγγελματική βάση έχουν υποχρέωση εγγραφής και καταχώρισης στο ηλεκτρονικό μητρώο αποβλήτων (ΗΜΑ) του άρθρου 42 του ν. 4042/2012, ενώ προϋπόθεση για την εκτέλεση των εν λόγω εργασιών συλλογής και μεταφοράς είναι ο συλλέκτης μεταφορέας να διαθέτει σχετικό ασφαλιστήριο συμβόλαιο. Τέλος, καθορίζεται η διαδικασία αποκατάστασης Χώρου Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) με την υποβολή Τεχνικής Μελέτης Περιβαλλοντικής Αποκατάστασης του ΧΑΔΑ από τον οικείο ΟΤΑ Α΄ βαθμού ή από τον ΦΟΔΣΑ προς την Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Περαιτέρω, ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα που αφορούν τη θαλάσσια μεταφορά αστικών στερεών αποβλήτων (άρθρο 86), το Ηλεκτρονικό Μητρώο Αποβλήτων (ΗΜΑ) (άρθρο 87), και την κατασκευή μικρών και μεγάλων Πράσινων Σημείων για την οποία απαιτείται έκδοση έγκρισης εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας κατά παρέκκλιση των πολεοδομικών διατάξεων, συμφώνως προς τα ειδικώς οριζόμενα (άρθρο 88). Εξ άλλου, στο άρθρο 89, μεταξύ άλλων, ορίζεται ως προϋπόθεση για τη χορήγηση έγκρισης εκτέλεσης εργασιών κατεδάφισης κατασκευών ή κτηρίων τα οποία χαρακτηρίζονται επικινδύνως ετοιμόρροπα, κατεδάφισης ή αποκατάστασης κατασκευών που έχουν κριθεί οριστικώς αυθαίρετες κ.λπ., η υποβολή των οριζόμενων στην προτεινόμενη διάταξη στοιχείων για τη διαχείριση των αποβλήτων (ΣΔΑ). Επίσης, ορίζεται ότι η υποβολή των ως άνω στοιχείων αποτελεί προϋπόθεση για τη χορήγηση οικοδομικής άδειας, άδειας κατεδάφισης και έγκρισης εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας. Τέλος, ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα που αφορούν τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την έκδοση Πιστοποιητικού Ελέγχου Κατασκευής έργου. Εν συνεχεία, με τις διατάξεις του άρθρου 90 ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την υποχρέωση των ιδιοκτητών, νομέων ή κατόχων ακινήτων, όπως γηπέδων, οικοπέδων, κτισμάτων ή κατασκευών, να τα διατηρούν πάντοτε ελεύθερα από επικίνδυνα απόβλητα, να μεριμνούν οι ίδιοι αμελλητί για την ασφαλή συλλογή και μεταφορά τους, να συναινούν σε τακτικούς ή έκτακτους ελέγχους των αρμόδιων ελεγκτικών αρχών, να εξασφαλίζουν την ακώλυτη πρόσβαση στο ακίνητο και να επιτρέπουν τη συλλογή και μεταφορά των επικίνδυνων αποβλήτων από φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία διαθέτουν σχετική άδεια. Περαιτέρω, καθορίζονται οι διαδικασίες συλλογής των επικίνδυνων αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένων και των αποβλήτων αμιάντου, από τα εν λόγω ιδιωτικά ακίνητα, από τα υπόχρεα προς τούτο πρόσωπα, και οι διαδικασίες που ακολουθούνται σε περίπτωση κατά την οποία ο ιδιοκτήτης, νομέας ή κάτοχος του ακινήτου δεν τηρεί τις εν λόγω υποχρεώσεις του, καθώς και σε περιπτώσεις ρύπανσης γηπέδου ή

οικοπέδου με επικίνδυνα απόβλητα λόγω φυσικής καταστροφής. Περαιτέρω, παρέχεται η δυνατότητα σε μη μεταφορικές επιχειρήσεις και επαγγελματίες μη μεταφορείς που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα στην Ελλάδα να μισθώνουν φορτηγά οχήματα των Δήμων και των συνδέσμων, ανωνύμων εταιρειών και επιχειρήσεων των Δήμων αποκλειστικώς για την εκτέλεση έργου που έχει αναθέσει ο εκμισθωτής στον μισθωτή, εφόσον η μίσθωση προβλέπεται στους όρους ανάθεσης του έργου (άρθρο 91). Εγκρίνονται οι θέσεις για την προσωρινή λειτουργία Σταθμών Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) (στις οποίες ήδη λειτουργούν – Αιτιολογική Έκθεση, σελ. 52) στους οριζόμενους στην προτεινόμενη διάταξη Δήμους, μέχρι τον καθορισμό χώρου προοριζόμενου για τη χρήση αυτή είτε με έγκριση ή τροποποίηση ρυμοτομικού σχεδίου, είτε με τροποποίηση ΓΠΣ ή με έγκριση ΤΧΣ, και για χρονικό διάστημα όχι μεγαλύτερο των πέντε (5) ετών (άρθρο 92). Εξ άλλου, ρυθμίζονται εκ νέου ζητήματα που αφορούν τη διαχείριση στερεών αποβλήτων στις νησιωτικές περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου και των Ιονίων Νήσων. Συγκεκριμένως, στις εν λόγω Περιφέρειες συνιστάται Ειδικός Περιφερειακός Διαβαθμιδικός Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ως Ανώνυμη Εταιρία ΟΤΑ, με έδρα εντός των ορίων κάθε Περιφέρειας, στον οποίο μετέχουν υποχρεωτικώς η οικεία Περιφέρεια και όλοι οι Δήμοι της, και ρυθμίζονται, μεταξύ άλλων, θέματα που αφορούν τη συμμετοχή των Δήμων και της Περιφέρειας στο αρχικό μετοχικό κεφάλαιο, τις αρμοδιότητες, τα όργανα διοίκησης, το προσωπικό και τη λειτουργία τους. Επίσης, ορίζεται ότι στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου συνιστάται, υποχρεωτικώς, Φορέας Σχεδιασμού ΠΕΣΔΑ (ΦΟ.Σ.ΠΕΣΔΑ), ενώ η Περιφέρεια Κρήτης εξαιρείται από τις σχετικές διατάξεις (άρθρο 93). Τέλος, στο άρθρο 94 καθορίζονται εκ νέου οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Ποιότητας Ζωής η οποία λειτουργεί σε δήμους άνω των δέκα χιλιάδων (10.000) κατοίκων, και στο άρθρο 95 περιλαμβάνονται οι καταργούμενες διά του παρόντος διατάξεις.

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου ΙΑ' (άρθρα 96 - 130), υπό τον τίτλο «Λοιπές Διατάξεις», μεταξύ άλλων, ορίζονται ζητήματα σχετικώς με τη χρηματοδότηση δαπάνης κατασκευής δικτύου αποχέτευσης για τους οικισμούς που εμπίπτουν στις διατάξεις της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ (άρθρο 96), τροποποιείται διάταξη ως προς το προβλεπόμενο περιβαλλοντικό τέλος για τις πλαστικές σακούλες μεταφοράς (άρθρο 97) και καθορίζεται ο τρόπος ασφάλισης εργατών σμύριδας (άρθρο 98). Εν συνεχεία, εισάγονται ρυθμίσεις πολεοδομικού χαρακτήρα (άρθρο 99), ορίζονται περιπτώσεις κατασκευών για τις οποίες δεν απαιτείται οικοδομική άδεια ή έγκριση εργασιών μικρής κλίμακας (άρθρο 100), καθορίζεται η διαδικασία έκδοσης οικοδομικής άδειας για την κατασκευή υπόγειων Υδροηλεκτρικών Σταθμών (άρθρο 101) και συμπληρώνονται οι διατάξεις της δασικής νομοθεσίας διά τροποποίησης, ιδίως, του ν. 998/1979 (άρθρο 102). Περαιτέρω, παρατείνεται η διάρκεια συμβάσεων μίσθωσης δικαιωμάτων έρευνας και διαχείρισης

γεωθερμικού πεδίου (άρθρο 103), τροποποιείται ο ν. 4533/2018 (άρθρο 104), ρυθμίζονται ζητήματα ως προς την έκδοση αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας σταθμών ηλεκτροπαραγωγής ισχύος έως 50 MW (άρθρο 105), συμπληρώνονται οι διατάξεις του ν. 4001/2011 σχετικά προς την οριοθέτηση έργων αγωγών φυσικού αερίου (άρθρο 106), και καθορίζεται εκ νέου η διαδικασία επιλογής προμηθευτή Τελευταίου Καταφυγίου φυσικού αερίου (άρθρο 107). Επίσης, τροποποιούνται διατάξεις των νόμων 3054/2002 και 3982/2011 (άρθρα 108 και 109), προσδιορίζεται το πλαίσιο για την άσκηση δικαιωμάτων διέλευσης σχετικά προς την έρευνα υδρογονανθράκων (άρθρο 110) και ρυθμίζονται θέματα τα οποία αφορούν τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (άρθρο 111). Ακόμη, ρυθμίζονται, ιδίως, ζητήματα που αφορούν τον Διαχειριστή ΑΠΕ και Εγγυήσεων Προέλευσης (ΔΑΠΕΕΠ ΑΕ) (άρθρο 112), καθώς και ζητήματα που αφορούν τη χρηματοδότηση προγραμμάτων και άλλων μέτρων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης (άρθρο 113). Στη συνέχεια, εισάγονται διατάξεις κατ' αναφορά προς τον Διαχειριστή Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ) (άρθρο 114), τροποποιείται ο ν. 4389/2016 ως προς τη δυνατότητα περιορισμού της συμμετοχής του Ελληνικού Δημοσίου στον Ανεξάρτητο Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ ΑΕ) (άρθρο 115), καθορίζονται εκ νέου ζητήματα που αφορούν την εκκαθάριση του Ινστιτούτου Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (άρθρο 116), και εισάγεται ρύθμιση ως προς τη χορήγηση ελεγκτικής αποζημίωσης στους ελεγκτές των Κλιμακίων Ελέγχου Διακίνησης και Αποθήκευσης Καυσίμων (άρθρο 117). Επίσης, τροποποιείται ο ν. 4512/2018 σχετικά προς την εκμετάλλευση λατομείων (άρθρο 118), καθώς και σειρά διατάξεων των ν. 4442/2016, 4067/2012 και 4414/2016 (άρθρα 119, 120 και 121). Διά του άρθρου 122 παρατείνονται οι προθεσμίες πραγματοποίησης έργων ΑΠΕ και διά του άρθρου 123 προσδιορίζεται η τιμή αποζημίωσης των λειτουργούντων φωτοβολταϊκών σταθμών που ανήκουν σε κατ' επάγγελμα αγρότες. Περαιτέρω, μεταξύ άλλων, παρέχεται στους κατόχους σταθμών, οι οποίοι πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις, η δυνατότητα να συνάπτουν Σύμβαση Λειτουργικής Ενίσχυσης (άρθρο 124). Παρέχεται, επίσης, η δυνατότητα, σε κατόχους σταθμών ΑΠΕ σε περιοχές με κορεσμένο ηλεκτρικό δίκτυο, να ζητήσουν αύξηση της ισχύος των Αδειών Παραγωγής ή αίτηση για έκδοση νέων, συμφώνως προς τα οριζόμενα στη διάταξη (άρθρο 125), και αυξάνεται το όριο απαλλαγής για την περιβαλλοντική αδειοδότηση φωτοβολταϊκών σταθμών από το 0,5MW στο 1MW (άρθρο 126). Διά του άρθρου 127 εισάγονται ρυθμίσεις που αφορούν την οριοθέτηση υδατορεμάτων και διά του άρθρου 128, μεταξύ άλλων, τροποποιείται ο ν. 4643/2019 ως προς το πλαίσιο εγκατάστασης φωτοβολταϊκών σταθμών σε αγροτική γη. Τέλος, παρέχεται η δυνατότητα θέσπισης, διά υπουργικής απόφασης, Μεταβατικού Μηχανισμού Αποζημίωσης Ευελιξίας (άρθρο 129), και ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου (άρθρο 130).

II. Γενικές Παρατηρήσεις

Οι διατάξεις του Κεφαλαίου Α΄ τροποποιούν το ισχύον πλαίσιο αδειοδότησης τόσο του ν. 4014/2011 όσο και του προϋφισταμένου νομοθετικού πλαισίου, το οποίο είχε θεσπισθεί με τον ν. 1650/1986 και, ειδικότερα ως προς τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, με τον ν. 2244/1994 «Ρύθμιση θεμάτων ηλεκτροπαραγωγής από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας». Η εναρμόνιση του νομοθετικού πλαισίου στη χώρα μας με τις απαιτήσεις της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης, όπως αυτή έχει ενσωματωθεί στις διεθνείς και ευρωπαϊκές ρυθμίσεις που αφορούν ειδικότερα τις ΑΠΕ, συμφώνως και με τις προβλέψεις του άρθρου 28 παρ. 1 εδ. α του Συντάγματος, έγινε με τον ν. 2205/1994 (ΦΕΚ Α΄ 60) ο οποίος κύρωσε τη Σύμβαση – Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές. Περαιτέρω, με τον ν. 3017/2002 (ΦΕΚ Α΄ 117) κυρώθηκε το Πρωτόκολλο του Κιότο της Σύμβασης πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του κλίματος. Η Ελλάδα δεσμεύθηκε να διατηρήσει τον ρυθμό αύξησης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου σε ποσοστό 25% μέχρι το 2010, σε σχέση με τις αντίστοιχες τιμές του 1990. Περαιτέρω, με τη συμφωνία της 12ης Δεκεμβρίου 2015 κατά την 21η Διάσκεψη των συμβαλλομένων μερών της Σύμβασης Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή στο Παρίσι (η αποκαλούμενη «Συμφωνία του Παρισιού»), τέθηκε ως στόχος ο περιορισμός της υπερθέρμανσης του πλανήτη κατά 2° Κελσίου. Η εν λόγω συμφωνία για την κλιματική αλλαγή αποτελεί την πρώτη οικουμενική, νομικά δεσμευτική, παγκόσμια συμφωνία για το κλίμα, υπογράφηκε στις 22.4.2016 και κυρώθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις 5.10.2016 (βλ. εκτενέστερα σε Θ. Φορτσάκη – Ν. Φαραντούρη, Δίκαιο της ενέργειας, εκδ. 2016, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 139 επ., βλ. επίσης Δ. Βασιλειάδη – Χ. Διβάνη, Μ. Κουσκουνά, Α. Παπαπετρόπουλου, Δίκαιο Περιβάλλοντος, εκ. 2016, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 44 επ.). Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αρχικώς με την Πράσινη Βίβλο, τέθηκαν τα ζητήματα σε σχέση με την προώθηση της ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, με έμφαση στη χρήση από τα κράτη μέλη φιλικών προς το περιβάλλον πηγών ενέργειας και με σκοπό τον διπλασιασμό του ποσοστού χρήσης των ΑΠΕ μέχρι το έτος 2010 (βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 26.11.1997 «Ενέργεια για το μέλλον: Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας – Λευκή Βίβλος για κοινοτική στρατηγική και σχέδιο δράσης» [COM(1997) σελ. 599 επ.], με την οποία τονίσθηκε η ανάγκη διαμόρφωσης κοινής στρατηγικής στον τομέα των ΑΠΕ, προκειμένου να επιτευχθεί αυξημένη ανταγωνιστικότητα των κρατών μελών στο χώρο της ενέργειας, σε συνδυασμό με την ασφάλεια της παροχής ενέργειας και την προστασία του περιβάλλοντος). Προσφάτως καθορίσθηκε, με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία της 11^{ης} Δεκεμβρίου 2019, η νέα αναπτυξιακή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο να γίνει η ευρωπαϊκή Ήπειρος η πρώτη κλιματικά ουδέτερη Ήπειρος έως το 2050 (βλ.

Ανακοίνωση της Επιτροπής της 11.12.2019 προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία COM(2019) 640). Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία συνιστά τον αποκαλούμενο «χάρτη πορείας»/«οδικό χάρτη» με τη συνολική δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αποβλέπει στην ενίσχυση της χρήσης των πόρων, διά της μετάβασης σε μια καθαρή, κυκλική οικονομία, προκειμένου να αποκατασταθεί η βιοποικιλότητα και να μειωθεί η ρύπανση. Καταγράφει τις απαιτούμενες επενδύσεις και τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία, και εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να εξασφαλισθεί μια μετάβαση δίκαιη, χωρίς αποκλεισμούς. Για τον σκοπό αυτό, έχει τεθεί σε διαβούλευση ο ευρωπαϊκός νόμος για το κλίμα (βλ. Πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 4.3.2020 COM(2020) 80 2020/0036). Για την επίτευξη αυτού του στόχου προτείνεται η ανάληψη δράσης σε όλους τους τομείς της οικονομίας, όπως επενδύσεις σε φιλοπεριβαλλοντικές τεχνολογίες, στήριξη της καινοτομίας στον βιομηχανικό τομέα, ανάπτυξη καθαρότερων, οικονομικότερων και υγιεινότερων μορφών ιδιωτικής και δημόσιας μεταφοράς, απανθρακοποίηση του ενεργειακού τομέα, διασφάλιση της ενεργειακής απόδοσης των κτηρίων, συνεργασία με διεθνείς εταίρους για τη βελτίωση των παγκόσμιων περιβαλλοντικών προτύπων. Στον εν λόγω «οδικό χάρτη» προβλέπεται, επίσης, η παροχή χρηματοδοτικής στήριξης και τεχνικής βοήθειας, με σκοπό τη μετάβαση προς την πράσινη οικονομία, διά της ανάπτυξης δράσης που αποκαλείται «Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης» (βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 11.12.2019 προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία COM(2019) 640).

Η Οδηγία 2001/77/ΕΚ «για την προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από Ανανεώσιμες Πηγές στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας», αποτέλεσε τη βάση του κοινοτικού πλαισίου στον χώρο των ΑΠΕ (Άρθρο 1 της Οδηγίας). Η Οδηγία 2001/77/ΕΚ ενσωματώθηκε στο εσωτερικό δίκαιο με τον Ν. 3468/2006, ο οποίος έθεσε ενδεικτικό στόχο συμμετοχής των ΑΠΕ στη συνολική κατανάλωση ηλεκτρισμού της χώρας.

Με την Οδηγία 2009/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των Οδηγιών 2001/77/ΕΚ και 2003/30/ΕΚ (ΕΕ L 140 της 05.06.2009, σελ. 16 έως 62) επιδιώχθηκε η δημιουργία κοινού πλαισίου παραγωγής και προώθησης ενέργειας από ΑΠΕ, και τέθηκαν στόχοι ως προς το μερίδιο της ενέργειας που παράγει κάθε κράτος μέλος από ανανεώσιμες πηγές, στο σύνολο της ακαθάριστης τελικής κατανάλωσης ενέργειας μέχρι το έτος 2020. Για την Ελλάδα, τέθηκε ως στόχος ποσοστό 18% συμμετοχής ενέργειας από ΑΠΕ στην τελική κατανάλωση ενέργειας το 2020, σε σχέση με το ποσοστό του 6,9% για το έτος 2005. Η Οδηγία 2009/28/ΕΚ μεταφέρθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 3851/2010 «Επιτάχυνση της ανάπτυξης των

Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και άλλες διατάξεις σε θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής», όπως αυτός τροποποιήθηκε περαιτέρω με τον ν. 4062/2012 (ΦΕΚ Α 70) «Αξιοποίηση του πρώην Αεροδρομίου Ελληνικού - Πρόγραμμα ΗΛΙΟΣ – Προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (Ενσωμάτωση Οδηγίας 2009/28/ΕΚ) – Κριτήρια Αειφορίας Βιοκαυσίμων και Βιορευστών (Ενσωμάτωση Οδηγίας 2009/30/ΕΚ).

Η Οδηγία 2009/28/ΕΚ τροποποιήθηκε επανειλημμένως, με πιο πρόσφατη, την τροποποίησή της από την Οδηγία ΕΕ/2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11.12.2018 για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (ΕΕ L 328/82 επ. της 21.12.2018). Στις 22.1.2014, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε το πλαίσιο πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια κατά την περίοδο από το 2020 έως το 2030. Το εν λόγω πλαίσιο περιλαμβάνει στόχους για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και την αύξηση της χρήσης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. Μεταξύ άλλων, προβλέπει τη χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας κατά ποσοστό 27% τουλάχιστον της κατανάλωσης ενέργειας, με ταυτόχρονη παροχή ευελιξίας στα κράτη μέλη για τον καθορισμό εθνικών στόχων, καθώς και τη μεταρρύθμιση του συστήματος εμπορίας εκπομπών της Ευρωπαϊκής Ένωσης [βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 22.01.2014 προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Πλαίσιο πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια κατά την περίοδο από το 2020 έως το 2030» (COM(2014) σελ. 15)]. Επίσης, με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2015/1017 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων, τον Ευρωπαϊκό Κόμβο Επενδυτικών Συμβουλών, την Ευρωπαϊκή Πύλη Επενδυτικών Έργων και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) υπ'αρ. 1291/2013 και (ΕΕ) υπ'αρ. 1316/2013, τέθηκε το πλαίσιο χρηματοδότησης έργων για έρευνα και καινοτομία στον τομέα των ΑΠΕ μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων, η σύσταση του οποίου έχει ενταχθεί στις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το νέο επενδυτικό πλαίσιο για την Ευρώπη [βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 26.11.2014 προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων «Ένα επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη [COM(2014) σελ. 903 final)].

Στο πλαίσιο της προστασίας του περιβάλλοντος, είναι προφανής η συμβολή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος προβλέπεται ότι «[η] προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας (...)». Συμφώνως προς τη νομολογία του

Συμβουλίου της Επικρατείας, από αυτή τη διάταξη, σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 106 παρ. 1 του Συντάγματος, διατάξεις που κατοχυρώνουν την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, πηγάζει ευθέως η υποχρέωση προστασίας των ευπαθών ή ευαίσθητων οικοσυστημάτων, όπως είναι οι ακτές και τα μικρά νησιά όπου «(...) μόνο ήπια τεχνικά έργα και παρεμβάσεις δύνανται να χαρακτηρισθούν ως βιώσιμα και επιτρεπτά, τούτο δε ισχύει δια τα ενεργειακά έργα» (ΣτΕ 2805/1997, ΣτΕ 2940/2000, ΣτΕ ΟΛ 613/2002, κ.ά. βλ., εκτενέστερα, Γ. Παπαδημητρίου, Το περιβαλλοντικό Σύνταγμα, σε Συνταγματικές μελέτες, τ. Ι 2007, εκδ. Α. Σάκκουλα, Κ. Σακελλαροπούλου, Περιβαλλοντικό Σύνταγμα και ΣτΕ στα χρόνια της κρίσης, σε Νόμος & Φύση, Φεβρουάριος 2018). Όπως έχει επανειλημμένως κριθεί (ΣτΕ 571/2010, 303/2017 επταμ., 1421/2013 Ολ., κ. ά.), υφίσταται ιδιαίτερη μέριμνα του νομοθέτη για την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ως ουσιώδους μέσου για τον περιορισμό των κλιματικών αλλαγών και την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας, δεδομένου ότι αποτελούν βασικό μέσο για την προστασία του περιβάλλοντος και εξυπηρετούν, γενικότερα, το δημόσιο συμφέρον. Συγκεκριμένως, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) συνιστούν πηγές ενέργειας φιλικές προς το περιβάλλον και «(...) μερικότερη έκφανση, αλλά και βασική συνιστώσα της αρχής της αειφόρου ανάπτυξης (...) Η ενίσχυση αυτή του τρόπου παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας αντιστοιχεί, άλλωστε, προς σχετική κατεύθυνση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης των νησιωτικών περιοχών (...)» (ΣτΕ Ε.Α. 467/2009, ΣτΕ 1204, 1215, 914/2008, ΣτΕ 1421-2/2013 Ολ).

III. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 4 παρ. 1

Συμφώνως προς την παρ. 1 του παρόντος, διά της οποίας τροποποιείται η παρ. 2 του άρθρου 6 του ν. 4014/2011, μεταξύ άλλων, ορίζεται ότι: «Σε κάθε περίπτωση μη ουσιώδεις θεωρούνται τροποποιήσεις που έχουν θετικό αντίκτυπο και μειώνουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, όπως ενδεικτικά: η αλλαγή σε καύσιμο με λιγότερες εκπομπές αέριων ρύπων ή/και διοξειδίου του άνθρακα, η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, η λήψη πρόσθετων μέτρων αντιρρύπανσης, η μείωση της χρήσης πρώτων υλών και κάθε άλλη αντίστοιχη τροποποίηση, καθώς και οι τροποποιήσεις οι οποίες ως αυτοτελές έργο δεν υπάγονται στην κατηγορία Α, χωρίς ωστόσο να έχουν σαν αποτέλεσμα την αλλαγή της κατηγορίας ή υποκατηγορίας κατάταξης του συνολικού έργου. Σε περίπτωση που έχουν προηγηθεί άλλες τροποποιήσεις, η αρμόδια περιβαλλοντική αρχή, προκειμένου να αξιολογήσει τον ουσιώδη ή μη χαρακτήρα της τροποποίησης, συνεκτιμά όλες τις προηγούμενες τροποποιήσεις, ιδίως δε τους περιβαλλοντικούς όρους, όπως έχουν διαμορφωθεί μετά την τελευταία τροποποίηση ββ) είτε ότι λόγω των διαφοροποιήσεων επέρχεται ουσιώδης

μεταβολή των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη λειτουργία του έργου ή της δραστηριότητας, οπότε απαιτείται η υποβολή νέας ΜΠΕ και εκκινεί η διαδικασία των άρθρων 3 ή 4, κατά περίπτωση. Στην περίπτωση αυτή, δεν ζητούνται εκ νέου γνωμοδοτήσεις από τους δημόσιους φορείς και τις υπηρεσίες που γνωμοδότησαν στο πλαίσιο της έκδοσης της ΑΕΠΟ, παρά μόνον εάν η τροποποίηση τις αφορά κατά αρμοδιότητα. Ειδικά για τα έργα και τις δραστηριότητες που εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής της κοινής υπουργικής απόφασης 36060/1155/Ε.103/2013 (Β' 1450) εφαρμόζονται οι διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 16 αυτής. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας δύναται να καθορίζονται γενικά ή ειδικότερα κριτήρια ανά είδος έργου ή δραστηριότητας, βάσει των οποίων κρίνεται ο ουσιώδης ή μη χαρακτήρας μιας μεταβολής περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη λειτουργία έργου ή δραστηριότητας λαμβανομένων υπόψη της παρ. 24 του Παραρτήματος Ι και την παρ. 13 του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 2011/92».

Σχετικώς σημειώνεται ότι στην ανωτέρω Οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13.12.2011 για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, γίνεται αναφορά στο Προοίμιο αυτής στο άρθρο 191 της ΣΛΕΕ, κατά το οποίο η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης και της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Επίσης, επισημαίνεται ότι: «(...) Οι επιπτώσεις στο περιβάλλον όλων των τεχνικών διαδικασιών σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όσο το δυνατό πιο έγκαιρα» (σκέψη 2). «Είναι απαραίτητο να εναρμονισθούν οι αρχές που θα διέπουν την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, όσον αφορά ιδίως τα σχέδια έργων που θα πρέπει να υπόκεινται σε εκτίμηση, οι βασικές υποχρεώσεις του κυρίου του έργου, και το περιεχόμενο της εκτίμησης» (σκέψη 3).

Το Συμβούλιο της Επικρατείας, κρίνοντας επί των θεμάτων τροποποίησης, παράτασης ή αυτόματης ανανέωσης των περιβαλλοντικών όρων, έθεσε ως κανόνα την ανάγκη έκδοσης σχετικής διαπιστωτικής πράξης από τη Διοίκηση ως προς το αν έχουν επέλθει σημαντικές διαφοροποιήσεις στον σχεδιασμό του έργου, προκειμένου να είναι εφικτός ο ακυρωτικός έλεγχος από το Δικαστήριο (βλ. ΣτΕ 4046/2015, ΣτΕ 3090/2014, πρβλ. ΣτΕ Ολ. 2355/2017, ΣτΕ 225/2020, κ.ά).

Υπό το φως των ανωτέρω, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να διευκρινισθεί περαιτέρω ο όρος «ουσιώδης ή μη χαρακτήρας» της μεταβολής περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ιδίως ως προς το αν βούληση του νομοθέτη είναι η υπαγωγή στην εν λόγω έννοια όλων των έργων και δραστηριοτήτων που δύναται να επιφέρουν μη σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, ή μόνο εκείνων που δύναται να επιφέρουν μη σημαντικές επιπτώσεις σε τοπικό μόνο επίπεδο, εντός του υφισταμένου

Ειδικού πλαισίου για τις ΑΠΕ (βλ. ΣτΕ 225/2020 και 227/20202, συμφώνως προς τις οποίες, σε περίπτωση κατά την οποία προϋφιστάμενα του Ειδικού πλαισίου για τις ΑΠΕ περιφερειακά, χωροταξικά και πολεοδομικά σχέδια έρχονται σε αντίθεση προς το περιεχόμενο του Ειδικού πλαισίου, υπερισχύουν οι κατευθύνσεις και ρυθμίσεις οι οποίες εισάγονται με το τελευταίο).

2. Επί του άρθρου 11 παρ. 5

Στην περίπτωση β) της παρ. 5 της προτεινόμενης διάταξης ορίζεται ότι: «Η Βεβαίωση Παραγωγού Ηλεκτρικής Ενέργειας από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ χορηγείται υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται σωρευτικώς τα κατωτέρω: (...) (β) Η θέση εγκατάστασης του προτεινόμενου έργου τελεί σε συμμόρφωση με το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Α.Π.Ε. για τις περιοχές αποκλεισμού χωροθέτησης εγκαταστάσεων Α.Π.Ε., εφόσον οι περιοχές αυτές έχουν οριοθετηθεί κατά τρόπο ειδικό και συγκεκριμένο και έχουν αναρτηθεί στο γεωπληροφοριακό σύστημα του Φορέα Αδειοδότησης. (γ) Τηρούνται οι περιορισμοί χωροθέτησης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 13 (...)».

Εν προκειμένω, θα ήταν χρήσιμο να διευκρινισθεί αν δίδεται η σχετική βεβαίωση σε περίπτωση που δεν υφίσταται οριοθέτηση των εν λόγω περιοχών, ούτε αυτές έχουν αναρτηθεί στο γεωπληροφοριακό σύστημα του Φορέα Αδειοδότησης. Επίσης, για λόγους σαφήνειας, πρέπει να διευκρινισθεί πώς καλύπτεται η εν λόγω έλλειψη ανάρτησης των περιοχών στο γεωπληροφοριακό σύστημα του Φορέα Αδειοδότησης, λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω κατευθύνσεων της εσωτερικής και ενωσιακής νομοθεσίας και της νομολογίας του ΣτΕ με την παράθεση κριτηρίων και κανόνων χωροθέτησης, όπως, επί παραδείγματι, με απευθείας εφαρμογή των κατευθύνσεων του οικείου ειδικού χωροταξικού πλαισίου. Ωστόσο, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, σε κάθε περίπτωση, βαρύνουσα σημασία έχει ο χαρακτήρας του οικοσυστήματος για το οποίο πρόκειται να χορηγηθεί η εν λόγω βεβαίωση παραγωγού Α.Π.Ε. Και τούτο, διότι «(...) στα ευπαθή οικοσυστήματα ισχύει ο απαράβατος κανόνας της υποχρεωτικής ήπιας διαχείρισής τους, η οποία είναι και η μόνη συμβατή προς την ευαίσθητη φύση τους και τον εύθραυστο χαρακτήρα της οικολογικής τους ισορροπίας» (βλ. ΣτΕ[Ολ]2939 – 2940/2000, ΣτΕ 2425/2000).

3. Επί του άρθρου 27 παρ. 5

Κατά τη διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 27: «5. Για την διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών ο Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. : α) Συντονίζει την εφαρμογή της πολιτικής για τις προστατευόμενες περιοχές, αναλαμβάνοντας την επιστημονική και διοικητική υποστήριξη του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών, με στόχο ιδίως την ενιαία αντιμετώπιση της συλλογής και τεκμηρίωσης περιβαλλοντικών δεδομένων και τη μόνιμη επιστημονική παρακολούθηση και

εφαρμογή των σχεδίων διαχείρισης (...) στ) Εκπονεί τη δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων κάθε έργου ή/και δραστηριότητας που εμπίπτει στις προστατευόμενες περιοχές ευθύνης του, τα οποία δύνανται να επηρεάσουν την ακεραιότητα της περιοχής και των προστατευτέων αντικείμενων ιζ) Εισηγείται για τη χορήγηση άδειας για κάθε είδους οργανωμένη και ομαδική οικοτουριστική και αθλητική δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένου του αθλητισμού με τροχοφόρα και μηχανοκίνητα μέσα στις περιοχές ευθύνης του (...)».

Συμφώνως προς άρθρο 6 παρ. 3 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21.5.1992 (ΕΕ L 206 της 22.7.1992, σελ. 7) για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας: «Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθ' εαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του». Η Οδηγία επιδιώκει τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, μέσω της προστασίας των φυσικών τύπων οικοτόπων και των ειδών φυτών και ζώων, τα οποία αναφέρονται στα Παραρτήματα I και II της Οδηγίας. Η αρχή της Δέουσας Εκτίμησης αποβλέπει στο να εξασφαλίσει την ακεραιότητα των τόπων του δικτύου Natura 2000. Ωστόσο, οι ρυθμίσεις του άρθρου 6 δεν προσδιορίζονται με σαφήνεια από τις εθνικές διατάξεις των κρατών μελών, με αποτέλεσμα να μην επιτυγχάνονται οι στόχοι της Οδηγίας και, ιδίως, η ενσωμάτωση της αρχής της πρόληψης/προφύλαξης, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 191 παρ. 2 της ΣΛΕΕ, για την αποτροπή περιβαλλοντικών βλαβών, μέσω της διεξαγωγής προληπτικού ελέγχου και έγκαιρης πρόγνωσης των συνεπειών της ανθρώπινης δράσης στο περιβάλλον, ιδίως σε περιοχές του δικτύου φυσικών οικοτόπων «Natura 2000» (βλ., μεταξύ άλλων, Κ. Γώγο, Η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων στο ενωσιακό δίκαιο, Διαδικαστική απλώς ή και ουσιαστική διασφάλιση του περιβαλλοντικού αγαθού, σε ΕΕΕθρΔικ 2014, σελ. 25 επ., Γ. Μπάλια, Η Δέουσα εκτίμηση επιπτώσεων έργων & σχεδίων στις περιοχές του δικτύου Natura 2000, σε Περιβάλλον & Δίκαιο, 4/2014, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Α. Παπαπετρόπουλο, Οι γενικές αρχές του ακυρωτικού ελέγχου κατά τη διαδικασία εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων έργων και δραστηριοτήτων, σε Νόμος και Φύση, Ιούλιος 2003, πρβλ. ΣτΕ Ολ.1704/2017).

Εν προκειμένω, θα ήταν χρήσιμο να διευκρινισθεί αν δίδεται η σχετική αρμοδιότητα εκπόνησης της μελέτης δέουσας εκτίμησης κατ' αποκλειστικότητα στον ΟΦΥΠΕΚΑ, λαμβανομένων υπόψη των κατευθύνσεων της ενωσιακής νομοθεσίας και της νομολογίας του ΣτΕ, ώστε να μην καταλείπεται αμφιβολία για την περιβαλλοντική αρχή που επιφορτίζεται με την κατάρτιση του σχεδίου επιπτώσεων των σχεδιαζόμενων εργασιών στον αντίστοιχο προστατευόμενο τόπο (βλ., εκτενέστερα, σχετικώς με τον ουσιαστικό, και όχι απλώς διαδικαστικό χαρακτήρα των

υποχρεώσεων που επιβάλλει η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ, Κ. Γώγο, Η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ό.π., σελ. 27 - 28).

4. Επί του άρθρου 44

Με την παρ. 1.β. του άρθρου προστίθενται στο τέλος της περ. Ι του άρθρου 1 του ρυθμιζόντος τις κατηγορίες και το περιεχόμενο των χρήσεων γης π.δ/τος 59/2018, η «Ζώνη απόλυτης προστασίας της φύσης, η «Ζώνη προστασίας της φύσης», η «Ζώνη διαχείρισης οικοτόπων και ειδών» και η «Ζώνη βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων» ως γενικές κατηγορίες χρήσεων γης.

Με την παρ. 2 του άρθρου, τροποποιούνται οι ειδικές κατηγορίες χρήσεων γης (περ. ΙΙ) του άρ. 1 του ως άνω π.δ/τος, με τη διεύρυνση των υποκατηγοριών της ειδικής κατηγορίας χρήσεων 24 (αγροτικές εκμεταλλεύσεις και εγκαταστάσεις) και της κατηγορίας 25 (εξορυκτικές δραστηριότητες), την προσθήκη νέας κατηγορίας 26.12 «Γραμμικές υποδομές μεταφορών» με υποκατηγορίες 26.12.1. και 26.12.2. οδούς (κίνησης μηχανοκίνητων οχημάτων και ήπιας κυκλοφορίας), 26.12.3 πεζοδρόμους, 26.12.4. ποδηλατοδρόμους, 26.12.5. πλατείες, 26.12.6. μονοπάτια, και 26.12.7. θαλάσσιους δρόμους κίνησης σκαφών, την προσθήκη στην κατηγορία 33 των εγκαταστάσεων αποθήκευσης και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου, ύδρευσης, τηλεπικοινωνιών, την προσθήκη νέας κατηγορίας 48 «Κατασκευές σε δημόσιους κοινόχρηστους χώρους κατά το άρ. 20ΝΟΚ με υποκατηγορίες 48.1 α) κατασκευές για τη διαμόρφωση του εδάφους, β) εξωραϊσμό και αισθητική αναβάθμιση, γ) λυόμενες και προσωρινές, και δ) για τη λειτουργία και την εξυπηρέτηση των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς, και 48.2 εγκαταστάσεις α) υποδομών και κοινής ωφέλειας, β) σταθμών μέτρησης ατμοσφαιρικής ρύπανσης, θορύβου και μετεωρολογικών παραμέτρων, γ) σταθμών διανομής ή μέτρησης και ρύθμισης φυσικού αερίου, δ) κεντρικών λεβήτων ή μονάδων ΣΗΘΥΑ για τηλεθέρμανση, ε) σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων, στ) μονάδων αφαλάτωσης και λοιπών συστημάτων επεξεργασίας νερού για την υδροδότηση δημοτικών δικτύων, μετά των συνοδών τους έργων. Επίσης, προστίθενται οι κατηγορίες 49 «Περίπτερα ενημέρωσης/έργα ερμηνείας περιβάλλοντος (πινακίδες, αποχωρητήρια, περίπτερα, στέγαστρα κ.λπ.)», 50 «Έργα πρόληψης ή αντιμετώπισης της υφαλμύρωσης των υπογείων υδάτων ή εδαφών», 51 «Έργα προστασίας από διάβρωση, κατολισθήσεις και στήριξη εδαφών», 52 «Ήπια θαλάσσια αναψυχή (κολύμβηση, ιστιοσανίδα, καταδύσεις, υποβρύχια φωτογράφιση κ.λπ.)», 53 «Έργα που αφορούν την αποκατάσταση και βελτίωση των υδατοαποθεμάτων», 54 «Πλωτές υποδομές και εγκαταστάσεις θαλάσσιας αναψυχής» και 55 «Φάροι».

Στις περιοχές αμιγούς κατοικίας (άρ. 2 π.δ/τος 59/2018) προστίθενται, ως επιτρεπόμενες, οι κατηγορίες 26.12, με τις υποκατηγορίες 26.12.1 – 26.12.5, και οι κατηγορίες 48, 49 και 52. Στις

περιοχές πολεοδομικών κέντρων – κεντρικών λειτουργιών πόλης – τοπικών κέντρων συνοικίας - γειτονιάς (άρ. 4 π.δ/τος) προστίθενται οι κατηγορίες 48, 49 και 52, ενώ, ειδικότερα, στα τοπικά κέντρα συνοικίας - γειτονιάς σε περιοχές αμιγούς κατοικίας, προστίθενται οι κατηγορίες 26.12, με τις υποκατηγορίες 26.12.1 – 26.12.5, και οι κατηγορίες 48, 49 και 52. Στις περιοχές τουρισμού – αναψυχής (άρ. 5 του π.δ/τος) επιτρέπονται οι κατηγορίες 48, 49 και 52. Στις περιοχές κοινωφελών λειτουργιών (άρ. 6 του π.δ/τος) προστίθενται οι κατηγορίες 26.12 με τις υποκατηγορίες 26.12.1 – 26.12.5. Στις περιοχές ελεύθερων χώρων και αστικού πρασίνου (άρ. 7 του π.δ/τος) προστίθενται οι κατηγορίες 26.12, με τις υποκατηγορίες 26.12.1 – 26.12.5, οι υποκατηγορίες 48.1 α), β), δ) και 48.2 α), β), ε), στ), και οι κατηγορίες 49, 50, 51 και 52. Στις περιοχές που καθορίζονται ως χώροι υποδοχής παραγωγικών δραστηριοτήτων χαμηλής και μέσης όχλησης (άρ. 8 του π.δ/τος) προστίθενται οι υποκατηγορίες 48.1 α), β) και 48.2 α) – στ) και η κατηγορία 53). Στις περιοχές χονδρεμπορίου (άρ. 9 του π.δ/τος) προστίθενται οι υποκατηγορίες 48.1 α) και β) και 48.2 α) – στ). Στις περιοχές Τεχνολογικού Πάρκου (άρ. 10 του π.δ/τος) προστίθενται οι υποκατηγορίες 48.1 α) και β) και 48.2 α) – ε). Στις περιοχές που καθορίζονται ως χώροι υποδοχής δραστηριοτήτων υψηλής όχλησης (άρ. 11 του π.δ/τος), προστίθενται οι υποκατηγορίες 48.1 α) και β) και 48.2 α) – στ) και η κατηγορία 53. Στις Εγκαταστάσεις Αστικών Υποδομών Κοινής Ωφέλειας (άρ. 12 του π.δ/τος) προστίθενται οι κατηγορίες 48 και 55. Στις Ειδικές χρήσεις (άρ. 13 του π.δ/τος) προστίθενται οι κατηγορίες 48 – 55. Στις περιοχές με αγροτική χρήση (άρ. 14 του π.δ/τος) επιτρέπονται και οι κατηγορίες 26.12, με τις υποκατηγορίες 26.12.1 – 26.12.7, και οι κατηγορίες 48, 50 – 55.

Εξ άλλου, στο ανωτέρω π.δ. προστίθενται νέα άρθρα:

- το άρθρο 14α «Ζώνη απόλυτης προστασίας της φύσης», το οποίο ορίζει τις επιτρεπόμενες ειδικές κατηγορίες χρήσεων στις εν λόγω περιοχές [1. Κατοικία για προσωπικό ασφαλείας και εργαζομένους, 11. Επιστημονική έρευνα για τη Ζώνη, 26.12.1, 26.12.4, 26.12.7, 26.12.8, 48.2 α) και β), 50, 51, 53 και 55. Οι χρήσεις των ειδικών κατηγοριών 1, 7, 26.12.1, 26.12.4, 26.12.7, 26.12.8, 48.2 και 49 επιτρέπονται μόνο για την εξυπηρέτηση της προστασίας και της βέλτιστης διαχείρισης του προστατευτέου αντικειμένου].

- το άρθρο 14β «Ζώνη προστασίας της φύσης», το οποίο ορίζει τις ειδικές κατηγορίες χρήσεων των εν λόγω περιοχών [1. Κατοικία για προσωπικό ασφαλείας και εργαζομένους, 7. Διοίκηση, μόνο για τις ανάγκες της Ζώνης ή της προστατευόμενης περιοχής, 11. Κέντρα έρευνας και επιστημονική έρευνα που αφορούν τη Ζώνη, 13. Αναψυκτήρια μέχρι 50 τ.μ., 16. Στάθμευση μόνο για τη ζώνη, υπαίθρια, 24. Αγροτικές εκμεταλλεύσεις – εγκαταστάσεις και δραστηριότητες, με εξειδίκευση ανά υποκατηγορίες, ανάλογα με τη Ζώνη, 26, 48.1 α) – γ), 48.2 α), β) και στ), και κατηγορίες 49 – 51, 53

και 55. Οι χρήσεις των ειδικών κατηγοριών 1, 7, 26, 48.1, 48.2 και 49 επιτρέπονται μόνο για την εξυπηρέτηση της προστασίας και της βέλτιστης διαχείρισης του προστατευτέου αντικειμένου].

- το άρθρο 14γ «Ζώνη διαχείρισης οικοτόπων και ειδών», το οποίο ορίζει τις ειδικές κατηγορίες χρήσεων για τις εν λόγω περιοχές [1. Κατοικία, 2. Κοινωνική πρόνοια, 3. Εκπαίδευση (με μέγιστη συνολική επιφάνεια δόμησης, για τα κτήρια ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων, τα 1.500 τ.μ.) , 4.1. Μικρές αθλητικές εγκαταστάσεις (κατηγορίες Α1, Α2, Β1, Δ, Ε1), 4.3. Ειδικές αθλητικές εγκαταστάσεις, 5. Θρησκευτικοί χώροι, 6. Πολιτιστικές εγκαταστάσεις μέχρι 1200 τ.μ., 7. Διοίκηση τοπικής κλίμακας, 8.3. Εξωνοσοκομειακές Μονάδες Ψυχικής Υγείας, 8.4 Μονάδες Πρόληψης και Καταπολέμησης των Εξαρτήσεων, 10.1. Εμπορικά καταστήματα, 10.2. Καταστήματα παροχής προσωπικών υπηρεσιών, 10.3. Υπεραγορές τροφίμων, με μέγιστη συνολική επιφάνεια δόμησης τα 1.500 τ.μ. (ν. 4315/2014), 11, 12. Εστίαση μέχρι 200 τ.μ., 13. Αναψυκτήρια μέχρι 100 τ.μ., 15. Τουριστικά καταλύματα μέχρι 150 κλίνες, εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής και λοιπές τουριστικές επιχειρήσεις (ν. 4276/2014), 16. Στάθμευση μόνο για τη ζώνη, υπαίθρια, 22. Επαγγελματικά Εργαστήρια για την επεξεργασία τοπικών προϊόντων μέχρι 400 τ.μ (άρθρο 17 του ν. 3982/2011), 24. Αγροτικές εκμεταλλεύσεις – εγκαταστάσεις και δραστηριότητες, 25. Εξορυκτικές δραστηριότητες (Ορυχεία, Λατομεία,, Μεταλλεία, Αμμοληψία, Ζώνες αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων), 26, 30. Γωνιές ανακύκλωσης και πράσινα σημεία (μικρά), 34 Εγκαταστάσεις Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, 35. Πάρκα κεραιών τηλεπικοινωνιών, ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών, 36. Στρατιωτικές εγκαταστάσεις, 47. Κατασκηνώσεις – Παιδικές εξοχές, 48.1 α) – δ), 48.2 α), β) και στ, 49 – 51, 53 – 55. Οι κατηγορίες 1, 2, 3, 4.3, 6, 7, 10.1, 10.2, 10.3 και 11 επιτρέπονται μόνο για περιοχές εντός σχεδίου ή εντός οικισμού].

- το άρθρο 14δ «Ζώνη βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων», το οποίο ορίζει ειδικές κατηγορίες χρήσεων στις περιοχές που καθορίζονται ως ζώνη βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων, με παραπομπή στο άρθρο 1 του π.δ/τος και απαγόρευση ορισμένων (23. Βιοτεχνικές και βιομηχανικές εγκαταστάσεις υψηλής όχλησης, 43. Πίστες αγώνων αυτοκινήτων και μοτοποδηλάτων). Επίσης, στις ζώνες βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων σε περιοχές εντός σχεδίου ή εντός οικισμού μπορούν να περιλαμβάνονται: 4.2. Μεγάλες αθλητικές εγκαταστάσεις, 9. Χώροι συνάθροισης κοινού/Συνεδριακά κέντρα, 10.5 Εμπορικά κέντρα, 10.6. Εγκαταστάσεις εμπορικών εκθέσεων – εκθεσιακά κέντρα, 26.1 Αεροδρόμια, 31. Χώρος επεξεργασίας, αποθήκευσης και διάθεσης στερεών αποβλήτων/Χώρος επεξεργασίας, διάθεσης στερεών τοξικών αποβλήτων, 37. Εγκαταστάσεις οχημάτων τέλους κύκλου ζωής, 42. Ιππόδρομος, 44. Καζίνο, 45. Χώροι διεξαγωγής τεχνικών - ψυχαγωγικών και τυχερών παιχνίλων (ν. 4002/2011).

Περαιτέρω, στις Περιοχές Ελέγχου Χρήσεων Γης (άρ. 15 του π.δ/τος) δύναται να καθορίζονται ειδικές κατηγορίες χρήσεων [26.12, 26.12.1 – 26.12.7, 48, 48.1 α) - δ), 48.2 α) – στ), 49 – 55], και στις περιοχές εντός των ορίων οριοθετημένων, με ισχύουσα διοικητική πράξη, οικισμών με πληθυσμό μικρότερο των 2.000 κατοίκων, στους οποίους δεν έχει ολοκληρωθεί ο πολεοδομικός σχεδιασμός και ο καθορισμός χρήσεων γης (άρ. 16 του π.δ/τος), επιτρέπονται, μεταβατικώς, και μέχρι τη θεσμοθέτηση του πολεοδομικού σχεδίου τους, οι χρήσεις 48 και 52.

Σχετικώς παρατηρούνται τα ακόλουθα:

Ως χρήση γης νοείται η λειτουργική δραστηριοποίηση του χώρου, βάσει του εκάστοτε σχεδιασμού της Πολιτείας (Δ. Μέλισσας, Οι χρήσεις γης, το γενικό πολεοδομικό σχέδιο και η ζώνη οικιστικού ελέγχου, 2η έκδ., 2010, σελ. 4), και οι διάφορες μορφές αξιοποίησης και εκμετάλλευσης των ποικίλων εκτάσεων για την ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών, όπως τροφή, κατοικία, αναψυχή, οικονομικές, πολιτιστικές, εκπαιδευτικές και θρησκευτικές δραστηριότητες (Δ. Παπαστερίου, Δασικοί Χάρτες, 2019, σελ. 179). Κατά τη διαμόρφωση του χώρου αναδεικνύεται η δυναμική των κοινωνικών σχέσεων και των κοινωνικών διαδικασιών, ο βαθμός ενσωμάτωσης και επιρροής των κοινωνικών ομάδων, ο ρόλος του δημοσίου και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, ο βαθμός εξέλιξης των παραγωγικών δυνάμεων, αποτυπούμενης, έτσι, της ιστορικής, κοινωνικής και οικονομικής πραγματικότητας κάθε περιόδου (Δ. Μέλισσας, όπ. π., σελ. 4). Η χρήση γης διαφοροποιείται από τη διαμορφούμενη με φυσικό τρόπο, ανεξαρτήτως ανθρώπινων επεμβάσεων, κάλυψη της γης, η οποία εξαρτάται από τη γεωμορφολογία, τη γεωλογική δομή και την εδαφολογική κατάσταση μιας περιοχής, και στην οποία εντάσσονται τα δάση, οι υγρότοποι, οι ποταμοί και οι λίμνες, καθώς και οι άγονες και βραχώδεις εκτάσεις (Δ. Παπαστερίου, Δασικοί Χάρτες, όπ. π., σελ. 179).

Κατά το, εφαρμοζόμενο στη χώρα μας, σύστημα τυποποίησης των χρήσεων γης, η εκπόνηση των πολεοδομικών σχεδίων υπακούει στη θεσμοθετημένη κατηγοριοποίηση των χρήσεων από τον πολεοδομικό, κυρίως, και τον χωροταξικό σχεδιασμό, η οποία, με την εξαίρεση μίας σύντομης περιόδου (βλ. ν. 4269/2014 και άρ. 238 ν. 4389/2016), διεπόταν από το από 23.2/6.3.1987 π.δ. «Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης» (Δ'166) (Κωνσταντίνος Μενουδάκος, Η οργάνωση χρήσεων και δραστηριοτήτων κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού του χώρου, σε Δ. Μέλισσας/Κ. Σεργιάς, Οργάνωση χρήσεων και δραστηριοτήτων κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού του χώρου, 2017, σελ. 3) και, πλέον, ρυθμίζεται από το π.δ. 59/2018 (ΦΕΚ Α 114/29.6.2018).

Στις εκτός σχεδίου περιοχές μπορεί να αναπτυχθεί, καταρχήν, κατά το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, κάθε χρήση γης (ελεύθερη χρήση γης), εφόσον, όμως, οι εν λόγω εκτάσεις δεν υπάγονται

σε ειδικό καθεστώς το οποίο επιβάλλει περιορισμούς ως προς το είδος ή τον τρόπο ανάπτυξης των επιτρεπόμενων χρήσεων.

Ορισμένες περιοχές εκτός σχεδίου υπόκεινται σε σοβαρούς περιορισμούς ως προς τις χρήσεις γης, για περιβαλλοντικούς, χωροταξικούς και πολεοδομικούς λόγους, δοθέντος ότι πρόκειται περί περιοχών με ιδιαίτερα μορφολογικά χαρακτηριστικά, με τα οποία είναι ασύμβατο το καθεστώς ελεύθερης χρήσης γης, όπως τα δάση και οι δασικές εκτάσεις, οι περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, περιοχές γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας ή περιοχές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της αρχαιολογικής νομοθεσίας, ενώ άλλοτε εμπίπτουν εντός Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) είτε στερούνται μεν εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου, αλλά υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής ενός ΓΠΣ (Δ. Μέλισσας, όπ. π., σελ. 102 – 103). Ο κανόνας της ελεύθερης χρήσης γης δεν εφαρμόζεται επί δασών και δασικών εκτάσεων, λόγω της καταρχήν απαγόρευσης επεμβάσεων σε περιοχές με δασική βλάστηση, ενόψει διατήρησης του πολύτιμου δασικού κεφαλαίου, επιβαλλόμενης εκ του Συντάγματος (άρθρα 24 και 117 παρ. 3) και διατάξεων των εκτελεστικών του Συντάγματος ν. 1650/1986 και 998/1979 (Δ. Παπαστερίου, Δασικό δίκαιο και εθνικό κτηματολόγιο, 2017, σελ. 983 – 984).

Εξ άλλου, κατά τη νομολογία, εκ του άρθρου 24 παρ. 2 του Συντάγματος «συνάγεται θεμελιώδης, από πλευράς δυνατότητας δόμησης, διαφοροποίηση μεταξύ των περιοχών των αναπτυσσομένων με βάση οργανωμένο πολεοδομικό σχέδιο και των εκτός σχεδίου περιοχών, οι οποίες δεν έχουν ως προορισμό, κατ' αρχήν, την δόμηση (ΣτΕ 3135/2002 Ολομ. κ.ά.). Στην πρώτη κατηγορία περιοχών, που προορίζονται προς δόμηση, αυτή επιτρέπεται με μόνη προϋπόθεση την τήρηση των ορισμών του σχεδίου πόλεως και των όρων και περιορισμών δόμησης που το συνοδεύουν. Στην δεύτερη κατηγορία περιοχών, ενόψει του ότι δεν είναι δυνατόν, από την φύση τους και την έλλειψη πολεοδομικής οργάνωσής τους, να εξασφαλισθεί η τήρηση των κατά τα ανωτέρω συνταγματικών σκοπών, η δόμηση μόνον κατ' εξαίρεση επιτρέπεται, δυνάμει και να απαγορεύεται εν όλω ή εν μέρει ή να επιτρέπεται υπό ιδιαίτερως αυστηρούς όρους και περιορισμούς, προσαρμοσμένους στην ιδιαίτερη φύση κάθε περιοχής. Οι όροι αυτοί δεν επιτρέπεται να είναι ευνοϊκότεροι, δηλαδή να καθιστούν ευχερέστερη τη δόμηση, σε σχέση προς τους ισχύοντες για τις εντός σχεδίου περιοχές (ΣτΕ 2136, 2137/2016 7μ., 1671/2014, 7μ., 3504/2017 7μ. κ.ά.), ούτε να οδηγούν σε εξομοίωση των εκτός σχεδίου περιοχών με εντός σχεδίου πόλεως ή ορίων οικισμών περιοχές ή στην εν τοις πράγμασι δημιουργία νέων οικισμών χωρίς εγκεκριμένο πολεοδομικό σχέδιο (ΣτΕ 2136, 2137/2016 7μ.)» (ΣτΕ848/2018). Επομένως, «(...) κατά τον καθορισμό χρήσεων και όρων και περιορισμών δομήσεως σε περιοχές που ευρίσκονται εκτός των ορίων εγκεκριμένου σχεδίου ή εκτός των ορίων οικισμού, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι οι περιοχές αυτές δεν προορίζονται κατ' αρχήν για

οικιστική ανάπτυξη. Ο θεμελιώδης αυτός κανόνας ισχύει, κατά μείζονα λόγο, για τα ευαίσθητα οικοσυστήματα, όπως οι περιοχές του δικτύου Natura 2000, των οποίων η ανάπτυξη, οικιστική, τουριστική και γενικής οικονομική, πρέπει να συνδέεται με τη διατήρηση του χαρακτήρα τους και του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος και τοπίου και να μην παραβιάζει τη φέρουσα ικανότητά τους. Η ικανοποίηση οικιστικών αναγκών πρέπει να προγραμματίζεται εντός των υφιστάμενων πόλεων και οικισμών και να εξετάζεται πρωτίστως εάν οι πόλεις και οι οικισμοί αυτοί είναι ικανοί να απορροφήσουν τη ζήτηση, είτε ως έχουν, είτε με λελογισμένη επέκτασή τους, εντός βεβαίως των ορίων της φέρουσας ικανότητας της ευρύτερης περιοχής» (ΠΕΣτΕ32/2015). Στο πλαίσιο αυτό κρίθηκε ότι «...αποκλείονται οι αποσπασματικές και απρογραμματίστες πράξεις διαχείρισης του οδικού δικτύου [που πρέπει να θεωρείται μέρος του συνολικού σχεδιασμού], όπως η διάνοιξη, διαπλάτυνση και κατάργηση οδών βάσει εντετοπισμένων εκτιμήσεων, με γνώμονα την εξυπηρέτηση τοπικής ανάγκης χωρίς υπολογισμό των ευρύτερων επιπτώσεων που αυτές ενδέχεται να έχουν (ΣτΕ 878/2012, 1128/2011, 2124/2009 κ.ά.)» (ΣτΕ 848/2018. Βλ. και 665/2018, 490/2018), πράξεις με πολεοδομικές συνέπειες, μέσω των οποίων καθίστανται οικοδομήσιμα τα ακίνητα με πρόσωπο στους δρόμους σε μία ανεξέλεγκτη, εκτός σχεδίου δόμηση.

Περαιτέρω, κατά τον καθορισμό ή την τροποποίηση χρήσεων γης «οι οποίες αποτελούν ουσιώδες στοιχείο της κατά το άρθρο 24 παρ. 2 του Συντάγματος επιβαλλόμενης (...) ορθολογικής χωροταξίας και πολεοδομίας και καθορίζουν την πολεοδομική φυσιογνωμία κάθε οικισμού, από την οποία, ενόψει και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, εξαρτάται η λειτουργικότητα του, πρέπει να αναζητείται ο πλέον πρόσφορος τρόπος θεραπείας των πολεοδομικών αναγκών, δυνάμει γενικών και αντικειμενικών κριτηρίων, συναπτομένων προς το σεβασμό του περιβάλλοντος, την ασφάλεια, υγιεινή και αισθητική, αλλά και τη λειτουργικότητα των πόλεων και οικισμών, την ικανότητα τους, δηλαδή, να επιτελούν την κύρια λειτουργία τους (οικισμός πρώτης κατοικίας, παραθεριστικός κ.λπ.), χωρίς να επιρρίπτουν σε άλλους οικισμούς τα βάρη που αυτή η λειτουργία συνεπάγεται. (...) λόγοι αναγόμενοι στην υφιστάμενη πραγματική κατάσταση και στην εξυπηρέτηση ιδιωτικών συμφερόντων λαμβάνονται υπόψη μόνον επιβοηθητικώς» (ΣτΕ[Ολ]123/2007). Πέραν της συμφωνίας της προς τις συνταγματικές επιταγές της τυποποίησης και της μη επιδείνωσης των όρων διαβίωσης των κατοίκων, η τροποποίηση του καθεστώτος χρήσεων γης οφείλει να κινείται εντός των πλαισίων που διαγράφονται και από το υπερκείμενο επίπεδο πολεοδομικού σχεδιασμού (Δ. Μέλισσας, Οι χρήσεις γης, το γενικό πολεοδομικό σχέδιο και η ζώνη οικιστικού ελέγχου, 2η έκδ., 2010, σελ. 87).

Η τροποποίηση των κατηγοριών χρήσεων γης νοείται μόνο επί του ευμενέστερο (ΣτΕ 451/2003), ενώ θεμιτές, κατά το άρθρο 24 του Συντάγματος, παρεκκλίσεις από τον κανόνα της ανεπίτρεπτης,

καταρχήν, μεταβολής των χρήσεων προς την κατεύθυνση της επιβάρυνσής τους, μπορούν να δικαιολογηθούν μόνο στη βάση ενός ειδικού πολεοδομικού λόγου, «ο οποίος, συνδυαζόμενος τυχόν με στάθμιση και άλλων μη αμιγώς πολεοδομικών αναγκών, θα καθιστούσε ενδεχομένως, μετά από εκτίμηση των επιπτώσεων στο οικιστικό περιβάλλον, επιτρεπτές συνταγματικά τις συγκεκριμένες δυσμενείς για το περιβάλλον ρυθμίσεις» (βλ. Δ. Μέλισσα, όπ. π., σελ. 90).

Οι τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις της χωροταξικής διαμόρφωσης και του πολεοδομικού σχεδιασμού γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης (άρ. 24 παρ. 2 εδ. β' Σ). Υποχρέωση η οποία δεσμεύει όλα τα κρατικά όργανα, συμπεριλαμβανομένου του κοινού νομοθέτη, «έχει δε την έννοια ότι, ειδικά κατά τη θέσπιση χωροταξικών και πολεοδομικών ρυθμίσεων, τόσο η Διοίκηση, όσο και ο κοινός νομοθέτης οφείλουν, προς επίτευξη του τασσομένου σκοπού της εξυπηρέτησης της λειτουργικότητας και αναπτύξεως των οικισμών και της εξασφάλισης των καλύτερων όρων διαβίωσης, να λαμβάνουν υπόψη τα πορίσματα και τις εφαρμογές των επιστημών της χωροταξίας και της πολεοδομίας, αλλά και κάθε άλλης επιστήμης που αφορά στη συγκεκριμένη ρύθμιση. Επομένως, νομοθετική ρύθμιση με τέτοιο περιεχόμενο είναι συνταγματικώς επιτρεπτή, μόνον εφόσον έχει ψηφισθεί μετά από εκτίμηση ειδικής για την προτεινόμενη ρύθμιση επιστημονικής μελέτης». Αιτιολογία παρατιθέμενη αποκλειστικώς στην αιτιολογική έκθεση δεν επαρκεί, ελλείπουσας επίκαιρης ειδικής μελέτης η οποία να τεκμηριώνει επαρκώς τη ρύθμιση σε σχέση με την πολεοδομικής φύσεως ανάγκη που τη δικαιολογεί και να αξιολογεί τα πραγματικά δεδομένα σε σχέση με τη λειτουργικότητα του συγκεκριμένου οικισμού (ΣτΕ[Ολ]123/2007). Βλ. και Γ. Γεραπετρίτη, Δυσμενής μεταβολή των χρήσεων γης μεταξύ δόγματος και ρεαλισμού. Με αφορμή τις αποφάσεις 3720/2005 και 123/2007 (Ολομ.) του Συμβουλίου της Επικρατείας, σε Ελληνική Εταιρία Δικαίου του Περιβάλλοντος, Ο Δικαστής, ο Νόμος και το Περιβάλλον, 2016, σελ. 140 - 141, Ιακ. Μαθιουδάκη, Συνταγματικοί και λοιποί φραγμοί κατά τον καθορισμό και τη μεταβολή των χρήσεων γης, Νόμος+Φύση, Απρίλιος 2008).

Ο σκοπός της, διά του παρόντος, τροποποίησης του προσφάτως θεσπισθέντος πλαισίου καθορισμού χρήσεων γης υπακούει, επομένως, στον ανωτέρω συλλογισμό, και οι σχετικές διαδικασίες πρέπει να ικανοποιούν αυτές τις προϋποθέσεις.

Περαιτέρω, ορισμένες εκ των νέων κατηγοριών χρήσεων γης ταυτίζονται, υπό την ισχύουσα νομοθεσία (άρ. 18 και 19 του ν.1650/1986, εκτελεστικού του άρ. 24Σ), με κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών (περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης και περιοχές προστασίας της φύσης), όπου, πέραν των απολύτως αναγκαίων εργασιών για τη διατήρηση των προστατευτέων αντικειμένων, ειδών ή οικοτόπων, δεν επιτρέπεται καμία δραστηριότητα, πλην ερευνητικής ή ήπιας εν γένει μορφής. Ο όρος χρήση γης χρησιμοποιείται για να υποδείξει έναν τρόπο εκμετάλλευσης

και αξιοποίησης ορισμένης έκτασης, δηλαδή, δραστηριότητες και λειτουργίες, ως βάση του πολεοδομικού σχεδιασμού της. Η ταύτιση, όμως, κατηγοριών περιοχών με κατηγορίες χρήσης γης ενδεχομένως δεν αποδίδει με ακρίβεια την έννοια της λειτουργικής δραστηριότητας, δεδομένης και της σχεδόν καθολικής απαγόρευσης δραστηριοτήτων σε αυτές τις περιοχές, εγκυμονεί δε, από άποψη συστηματικότητας, τον κίνδυνο να εντάξει στη λογική του πολεοδομικού σχεδιασμού οικιστικών περιοχών, εκτάσεις οι οποίες εξ ορισμού αποκλείονται από τη δόμηση.

5. Επί του άρθρου 44 παρ. 18

Με την προτεινόμενη ρύθμιση στο π.δ. 59/2018 προστίθενται νέα άρθρα, μεταξύ των οποίων το άρθρο 14α, το οποίο ορίζει τις επιτρεπόμενες ειδικές κατηγορίες χρήσεων στις περιοχές που χαρακτηρίζονται ως ζώνες απόλυτης προστασίας της φύσης. Οι αναφερόμενες χρήσεις είναι οι 1 (κατοικία για προσωπικό ασφαλείας και εργαζομένου), 11 (επιστημονική έρευνα για τη Ζώνη), 26.12.1, 26.12.4, 26.12.7, 26.12.8, 48.2 α) και β), 50, 51, 53 και 55.

Ακολούθως, επειδή στο τέλος της διάταξης αναφέρεται ότι οι χρήσεις των ειδικών κατηγοριών 1, 7, 26.12.1, 26.12.4, 26.12.7, 26.12.8, 48.2 και 49 επιτρέπονται μόνο για την εξυπηρέτηση της προστασίας και βέλτιστης διαχείρισης του προστατευτέου αντικειμένου, για λόγους εφαρμογής της διάταξης, σκόπιμο θα ήταν να διευκρινισθεί στο τελευταίο εδάφιο της διάταξης αν οι αναφερόμενες χρήσεις υπ' αρ. 7 και 49 συμπεριλαμβάνονται στις ειδικές κατηγορίες που προαναφέρονται, και να διευκρινισθεί αν ως 7 νοείται η Διοίκηση για τις ανάγκες της Ζώνης ή της προστατευόμενης περιοχής (όπως στο προτεινόμενο νέο άρθρο 14β στο π.δ. 59/2018) και ως 11, γραφεία ή κέντρα έρευνας των ειδικών κατηγοριών χρήσεων II του άρ. 1 του π.δ/τος 59/2018.

6. Επί του άρθρου 44 παρ. 5.α.

Με την προτεινόμενη διάταξη ορίζεται ότι «[σ]το τέλος του άρθρου 4 του π.δ. 59/2018 (Α' 114) προστίθενται οι ακόλουθες ειδικές κατηγορίες χρήσεων (...)».

Ερωτάται αν, κατ' ακριβολογία, οι ανωτέρω περιπτώσεις δεν τίθενται στο τέλος του άρ. 4 του π.δ/τος, αλλά στο τέλος της αναφοράς των επιτρεπόμενων χρήσεων στην κατηγορία, μετά τη χρήση υπ' αρ. 45 (χώροι διεξαγωγής τεχνικών – ψυχαγωγικών και τυχερών παιγνίων), δεδομένου, ιδίως, ότι στο τέλος του άρθρου 4 του π.δ/τος απαριθμούνται συγκεκριμένως οι ειδικές χρήσεις στα τοπικά κέντρα συνοικίας – γειτονιάς, στις οποίες προστίθενται νέες περιπτώσεις διά της παρ. 5.β. του προτεινόμενου άρθρου.

7. Επί του άρθρου 46

Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις, αντικαθίσταται το άρθρο 19 του ν. 1650/1986. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται ότι στις περιοχές προστασίας της βιοποικιλότητας και στα εθνικά πάρκα, καταφύγια

άγριας ζωής, προστατευόμενα τοπία και προστατευόμενους φυσικούς σχηματισμούς ορίζονται, με το προεδρικό διάταγμα της παρ. 4 του άρθρου 21 του ν. 1650/1986, όπως τροποποιείται διά του άρθρου 47 του νομοσχεδίου, μία ή περισσότερες ζώνες προστασίας και διαχείρισης από τις ακόλουθες: α. Ζώνη απόλυτης προστασίας της φύσης, όπου επιτρέπονται μόνο ορισμένες ή/και όλες από τις ειδικές κατηγορίες χρήσεων του άρθρου 14α του π.δ. 59/2018, το οποίο εισάγεται διά του άρθρου 44 του νομοσχεδίου, β. Ζώνη προστασίας της φύσης, όπου επιτρέπονται μόνο ορισμένες ή/και όλες από τις ειδικές κατηγορίες χρήσεων του άρθρου 14β του π.δ. 59/2018, το οποίο εισάγεται διά του άρθρου 44 του νομοσχεδίου, γ. Ζώνη διατήρησης οικοτόπων και ειδών, όπου επιτρέπονται μόνο ορισμένες ή/και όλες από τις ειδικές κατηγορίες χρήσεων του άρθρου 14γ του π.δ. 59/2018, το οποίο εισάγεται διά του άρθρου 44 του νομοσχεδίου, και, δ. Ζώνη βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων, όπου επιτρέπονται ορισμένες ή/και όλες από τις ειδικές κατηγορίες χρήσεων του άρθρου 14[δ] του π.δ. 59/2018, το οποίο εισάγεται διά του άρθρου 44 του νομοσχεδίου (νέα παρ. 4. του αρ. 19 του ν. 1650/1986).

Εντός των προστατευόμενων περιοχών, οι επιτρεπόμενες εγκαταστάσεις και δραστηριότητες κρίνονται κατά περίπτωση, χωρίς να ισχύει ορισμένος κατάλογος έργων και δραστηριοτήτων, υπό τη γενικότερη αρχή ότι απαγορεύεται να θίγονται τα ιδιαίτερα οικολογικά στοιχεία τους (οικότοποι και είδη). Ρητώς, όμως, απαγορεύεται η χωροθέτηση Περιοχών Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (άρ. 19 παρ. 7 του ν. 1650/1986). Διά του παρόντος, επιχειρείται κωδικοποίηση των επιτρεπόμενων χρήσεων για το σύνολο των προστατευόμενων περιοχών.

Προβληματισμός γεννάται αν στη ζώνη διαχείρισης οικοτόπων και ειδών μπορούν να χωροθετούνται και Π.Ο.Τ.Α, δεδομένου ότι θα περιλαμβάνονται εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής του ν. 4276/2014, όπως τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα (βλ. νέο αρ. 14γ του π.δ/τος 59/2018). Εξ άλλου, από τη διατύπωση δεν είναι σαφές αν, εκτός των ανωτέρω ζωνών, δύναται να περιλαμβάνονται και άλλες χρήσεις.

Επίσης, στο ίδιο σημείο (παρ. 4.δ. εδ. τρίτο), όπως και στην παρ. 4.α. εδ. δεύτερο, και δεδομένου ότι το άρθρο 14α προστίθεται διά του παρόντος νομοσχεδίου (άρθρο 44) στο π.δ. 59/2018, σκόπιμη θα ήταν η παράλειψη αναφοράς του ΦΕΚ Α' 114, στο οποίο έχει δημοσιευθεί το π.δ. ως έχει.

Ακόμη, στη νέα παρ. 6 του άρθρου 19 του ν. 1650/1986 ορίζεται ότι στις περιοχές της παρ. 2, δηλαδή, σε εθνικά πάρκα, καταφύγια άγριας ζωής, προστατευόμενα τοπία και φυσικούς σχηματισμούς, στον βαθμό που δεν συμπίπτουν εδαφικώς με περιοχές της παρ. 1, προστασίας της βιοποικιλότητας, όπως και στις εκτάσεις της παρ. 4 του άρθρου 18 του ν. 1650/1986, δηλαδή, γειτονικές εκτάσεις, επιλέγονται και δύναται να εξειδικεύονται γενικές και ειδικές κατηγορίες χρήσεων γης από το σύνολο του π.δ/τος 59/2018.

Η διάταξη ουσιαστικώς αναιρεί το περιεχόμενο της παρ. 4 του ίδιου άρθρου, το οποίο ορίζει ότι, με το προεδρικό διάταγμα της παρ. 4 του άρθρου 21, στις περιοχές των παρ. 1 και 2 του παρόντος θα καθορισθούν μία ή περισσότερες ζώνες προστασίας και διαχείρισης εκ των κατωτέρω: α. Ζώνη απόλυτης προστασίας της φύσης, β. Ζώνη προστασίας της φύσης, γ. Ζώνη διατήρησης οικοτόπων και ειδών και δ. Ζώνη βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων, δημιουργώντας την εντύπωση ότι ο χαρακτήρας των ζωνών προστασίας που θα θεσμοθετηθούν για τις περιοχές της παρ. 2 στρέφεται γύρω από την προστασία του περιβάλλοντος. Σημειωτέον ότι και οι περιοχές της παρ. 2 του άρθρου συνιστούν προστατευόμενες περιοχές, υπαγόμενες στο ιδιαίτερο καθεστώς του ν. 1650/1986, διακρινόμενες από οποιαδήποτε άλλη περιοχή εντός της οποίας θα προσιδίαζαν αδιακρίτως χρήσεις γης του π.δ/τος 59/2018.

Περαιτέρω, το σύνολο των γενικών και ειδικών κατηγοριών χρήσεων γης του π.δ/τος 59/2018 περιλαμβάνει από ήπιες δραστηριότητες και ασχολίες, και μέχρι υψηλής όχλησης δραστηριότητες, χωρίς να προκύπτουν από την προτεινόμενη ρύθμιση τα κριτήρια επιλογής μεταξύ των περισσότερων δυνατών χρήσεων, πράγμα που ενδέχεται να καταστήσει προβληματική την εφαρμογή της ρύθμισης από τα αρμόδια όργανα.

8. Επί του άρθρου 47

Με την παρ. 1 του άρθρου 47 του νομοσχεδίου, το άρθρο 21 του ν. 1650/1986 αντικαθίσταται, και ορίζεται ότι «[γ]ια την προστασία και τη διατήρηση των περιοχών προστασίας της βιοποικιλότητας και των Εθνικών Πάρκων καταρτίζονται τα σχέδια διαχείρισης της παραγράφου 3 και εκδίδονται τα προεδρικά διατάγματα της παραγράφου 4, κατόπιν της ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης της παραγράφου 2» (παρ. 1). «Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας και μετά από γνώμη της Επιτροπής Φύση 2000, βάσει της αντίστοιχης ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης και λαμβάνοντας υπόψη το αντίστοιχο σχέδιο διαχείρισης, γίνεται ο χαρακτηρισμός των περιοχών προστασίας της βιοποικιλότητας και των εθνικών πάρκων, η οριοθέτησή τους και ο καθορισμός γειτονικών εκτάσεων της παραγράφου 4 του άρθρου 18, όπου αυτό είναι αναγκαίο, καθώς και ο καθορισμός χρήσεων γης και δραστηριοτήτων μέσα στις ανωτέρω προστατευόμενες περιοχές, ανά ζώνη, και στις γειτονικές εκτάσεις» (παρ. 4).

Για την εφαρμογή του παρόντος, θα ήταν, ενδεχομένως, χρήσιμη η παροχή κατεύθυνσης ως προς τη διάρθρωση των σχέσεων και της αλληλεπίδρασης μεταξύ των ζωνών.

Περαιτέρω, στην παρ. 7. του τροποποιούμενου διά της παρ. 1 του παρόντος, άρθρου 21 του ν. 1650/1986 ορίζεται ότι ο χαρακτηρισμός των καταφυγίων άγριας ζωής και των προστατευόμενων τοπίων και φυσικών σχηματισμών, που δεν εμπίπτουν σε περιοχές προστασίας της βιοποικιλότητας και εθνικά πάρκα, γίνεται με απόφαση του αρμόδιου οργάνου του Υπουργείου Περιβάλλοντος και

Ενέργειας, μετά από γνώμη της οικείας Περιφέρειας. Με την ίδια απόφαση είναι δυνατή η επιβολή όρων και περιορισμών στις δραστηριότητες που ασκούνται εντός των περιοχών αυτών. Στο άρθρο 46 του νομοσχεδίου (εσωτερική νέα παρ. 4 του άρ. 19 του ν. 1650/1986) ορίζεται ότι στα καταφύγια άγριας ζωής, προστατευόμενα τοπία και προστατευόμενους φυσικούς σχηματισμούς ορίζεται, με το προεδρικό διάταγμα της παρ. 4 του άρθρου 21 του ν. 1650/1986, όπως τροποποιείται διά του νομοσχεδίου, μία ή περισσότερες από τις τέσσερις ζώνες προστασίας και διαχείρισης (απόλυτης προστασίας της φύσης, προστασίας της φύσης, διατήρησης οικοτόπων και ειδών, βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων).

Υπό το φως των ανωτέρω, ερωτάται αν δεν θα εφαρμόζεται η νέα παρ. 4 του άρθρου 21 του ν. 1650/1986, και όλο το καθεστώς προστασίας των καταφυγίων άγριας ζωής και των προστατευομένων τοπίων και φυσικών σχηματισμών που δεν εμπίπτουν σε περιοχές προστασίας της βιοποικιλότητας και εθνικά πάρκα θα καθορίζεται με υπουργική απόφαση (βλ., ιδίως, και τη νέα παρ. 6 του άρθρου 19 ν. 1650/1986, όπου ορίζεται ότι στα εθνικά πάρκα, καταφύγια άγριας ζωής και προστατευόμενα τοπία και φυσικούς σχηματισμούς, στον βαθμό που δεν συμπίπτουν εδαφικές με περιοχές προστασίας της βιοποικιλότητας, όπως και στις γειτονικές τους εκτάσεις, επιλέγονται και δύναται να εξειδικεύονται γενικές και ειδικές κατηγορίες χρήσεων γης από το σύνολο του π.δ/τος 59/2018, ανωτέρω Παρατήρηση επί του άρθρου 46 υπ' αρ. ...). Σημειώνεται ότι υπό το ισχύον άρθρο 19 παρ. 4.3.β. του ν. 1650/1986, στα καταφύγια άγριας ζωής επιτρέπεται συγκεκριμένως η εγκατάσταση παρατηρητηρίων της άγριας πανίδας και η λειτουργία εκτατικών ιχθυοτροφικών εκμεταλλεύσεων, όπως και η εκτέλεση λατομικών και μεταλλευτικών δραστηριοτήτων, οδικών έργων και η εγκατάσταση μονάδων υδατοκαλλιέργειας κατόπιν περιβαλλοντικής αδειοδότησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4014/2011.

Επισημαίνεται περαιτέρω ότι, κατά το νέο άρθρο 14β του π.δ/τος 59/2018, στη ζώνη προστασίας της φύσης και, κατά το νέο άρθρο 14γ του π.δ/τος 59/2018, στη ζώνη διαχείρισης οικοτόπων και ειδών επιτρέπονται εν γένει οι χρήσεις της κατηγορίας 24, οι οποίες περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη χρήση 24.9., αλιεία, ερασιτεχνική και επαγγελματική, και τη χρήση 24.11., θήρα. Προβληματισμός θα μπορούσε να δημιουργηθεί ως προς τη συμβατότητα αυτών των χρήσεων με την προστασία των καταφυγίων άγριας ζωής [πρβλ. το ισχύον άρ. 19 παρ. 4.3.β) του ν. 1650/1986: «Μέσα στα καταφύγια άγριας ζωής απαγορεύονται η θήρα, οι αγώνες κυνηγετικών ικανοτήτων σκύλων δεικτών, η σύλληψη της άγριας πανίδας, η συλλογή της άγριας χλωρίδας, η με κάθε τρόπο καταστροφή ζώνης με φυσική βλάστηση, η καταστροφή των φυτοφρακτών, η αμμοληψία, η αποστράγγιση, η επιχλωμάτωση και αποξήρανση ελωδών εκτάσεων, η ρύπανση των υδατικών

ο συστημάτων, η διάθεση ή απόρριψη αποβλήτων, η διενέργεια στρατιωτικών ασκήσεων, καθώς και η υπαγωγή έκτασης του καταφυγίου σε πολεοδομικό ή ρυμοτομικό σχεδιασμό»].

Εξ άλλου, στην παρ. 3. α.ββ. του τροποποιούμενου, διά της παρ. 1 του παρόντος, άρθρου 21 του ν. 1650/1986, στη φράση «Οι σχετικές δράσεις και τα σχετικά μέτρα δύναται να εξειδικεύονται (...)» ορθή είναι η χρήση του τύπου «δύνανται».

Στην παρ. 2 του άρθρου ορίζεται ότι «[ο]ι εθνικοί δρυμοί του άρθρου 78 του ν.δ. 86/1969 (Α' 7) και οι υγρότοποι διεθνούς ενδιαφέροντος του άρθρου 2 της Σύμβασης Ραμσάρ, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν.δ. 191/1974 (Α' 350), όπως ισχύει, μπορούν να χαρακτηρίζονται ως εθνικά πάρκα με τη διαδικασία της παρ. 4 του άρθρου 21».

Παρατηρείται ότι, και υπό το ισχύον καθεστώς, οι εθνικοί δρυμοί μπορούν να χαρακτηρίζονται εθνικά πάρκα (άρ. 19 παρ. 3 η) του ν. 1650/1986), με τη διαφορά ότι τίθεται ο περιορισμός ότι στα εθνικά πάρκα, όπως και στις περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης και προστασίας της φύσης, δεν επιτρέπεται η χωροθέτηση Περιοχών Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (άρ. 19 παρ. 7 του ν. 1650/1986).

9. Επί του άρθρου 48

Με την προτεινόμενη παρ. 2 αντικαθίσταται το πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 13 του ν. 3889/2010 και διευκρινίζεται ότι, στα στοιχεία που συμπληρώνουν το αεροφωτογραφικό ή χαρτογραφικό υλικό, όπου απεικονίζονται οι δασικές εκτάσεις του άρθρου 3 παρ. 1 – 5 του ν. 998/1979, και το οποίο αποτελεί τον δασικό χάρτη, ανήκουν οι διοικητικές πράξεις της περ. ζ' της παρ. 6 και της παρ. 7 του άρθρου 3 του ν. 998/1979 (όπως τροποποιούνται διά του παρόντος) ή άλλες πράξεις που οδηγούν σε νόμιμη μεταβολή του δασικού χαρακτήρα εκτάσεων.

Παρατηρείται ότι η φράση «άλλες πράξεις που οδηγούν σε νόμιμη μεταβολή του δασικού χαρακτήρα εκτάσεων» δημιουργεί αμφιβολία ως προς την ακριβή έννοιά της και, ειδικότερα, ως προς το αν εννοούνται πράξεις οργάνων με αρμοδιότητα να αποφαίνονται ως προς την ύπαρξη ή μη δασικού χαρακτήρα των εκτάσεων και του νόμιμου της μεταβολής του, ή πράξεις οι οποίες συνεπάγονται στην πράξη τη μεταβολή.

Στην παρ. 3 προστίθενται στους λόγους αντιρρήσεων της παρ. 4 του άρθρου 15 του ν. 3889/2010 η αμφισβήτηση της ορθής απεικόνισης, εφαρμογής και ισχύος των πράξεων της Διοίκησης και της σύνομης αλλαγής χρήσης αυτών.

Παρατηρείται ότι, για λόγους εφαρμογής της διάταξης, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να γίνεται παραπομπή, όσον αφορά τον όρο «σύνομη αλλαγή χρήσης», στο σχετικό νομοθετικό πλαίσιο, όπως είναι ο εκτελεστικός του άρθρου 24 του Συντάγματος νόμος για την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων 998/1979, του οποίου το κεφάλαιο έκτο (άρθρα 45επ.)

αναφέρεται σε κατ' εξαίρεση επιτρεπτές επεμβάσεις σε δάση και δασικές εκτάσεις, υπό συγκεκριμένες και αυστηρές προϋποθέσεις, υπό το φως της συνταγματικής επιτρεπόμενης μεταβολής του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων μόνο για εξαιρετικούς λόγους (αγροτική εκμετάλλευση για λόγους εθνικής οικονομίας ή άλλη χρήση επιβαλλόμενη από το δημόσιο συμφέρον).

Εξ άλλου, με τη διάταξη της παρ. 10 παρέχεται δικαίωμα αντιρρήσεων κατά τα άρθρα 15 επ. του ν. 3889/2010 και άσκησης των σχετικών ένδικων βοηθημάτων στους έχοντες σχετικό έννομο συμφέρον, κατά των αναμορφωθέντων ή τροποποιηθέντων, κατά το προτεινόμενο άρθρο, αναρτηθέντων δασικών χαρτών. Ακολούθως, όμως, στην παρ. 12, αποκλείεται η εξέταση αντιρρήσεων κατά αναρτηθέντων δασικών χαρτών, εάν οι εκτάσεις στις οποίες αφορούν οι εκτάσεις δεν συμπεριλαμβάνονται πλέον στους δασικούς χάρτες, μετά την αναμόρφωσή τους κατά την παρ. 10. Επομένως, κατ' ουσίαν, οι αντιρρήσεις που μπορούν να προβληθούν, περιορίζονται στην αμφισβήτηση του δασικού χαρακτήρα των εναπομεινασών δασικών εκτάσεων, σε αντίθεση με το νέο περιεχόμενο της παρ. 4 του άρθρου 15 του ν. 3889/2010 («4. Με τις αντιρρήσεις προβάλλονται λόγοι που αφορούν αποκλειστικά και μόνο στην αμφισβήτηση του χαρακτήρα ή της μορφής των εμφανιζόμενων στο δασικό χάρτη εκτάσεων, της ορθής απεικόνισης, εφαρμογής και ισχύος των πράξεων της Διοίκησης και της σύννομης αλλαγής χρήσης αυτών.»), και οι έχοντες σχετικό έννομο συμφέρον (φυσικά και νομικά πρόσωπα, οικείοι Ο.Τ.Α., περιβαλλοντικές οργανώσεις και άλλα νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με σκοπό την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, άρ. 15 του ν. 3889/2010) στερούνται του δικαιώματος να υποβάλουν ενώπιον των αρμόδιων διοικητικών οργάνων αντιρρήσεις στο αναμορφωμένο περιεχόμενο του δασικού χάρτη για παράλειψη συμπεριλήψης εκτάσεων, κατ' εφαρμογήν της παρ. 10.

Περαιτέρω, κατά την παρ. 9, η οποία αντικαθιστά το στοιχείο στ. της παρ. 1 του άρθρου 21 του ν. 3889/2010, με υπουργική απόφαση καθορίζονται οι τεχνικές προδιαγραφές και διαδικασίες αποτύπωσης στον δασικό χάρτη των στοιχείων του άρθρου 23 «καθώς και των διοικητικών πράξεων της περ. ζ' της παρ. 6 και της παρ. 7 του άρθρου 3 του ν. 998/1979 (Α' 289).»

Δεδομένου ότι η τροποποιούμενη, διά του άρθρου 48 παρ.1.β. του νομοσχεδίου, παρ. 7 του άρθρου 3 του ν. 998/1979 εφαρμόζεται κατά τη διαδικασία της παρ. 10 του άρθρου 48 του νομοσχεδίου, κατά το οποίο δεν θα συμπεριληφθούν στους αναμορφούμενους δασικούς χάρτες εκτάσεις που απώλεσαν τον δασικό τους χαρακτήρα λόγω νόμιμης αιτίας (παρ. 10 α' εδ.: «διοικητικές πράξεις, οι οποίες είχαν παραλειφθεί κατά την αρχική κύρωση, ανάρτηση ή επεξεργασία», παρ. 10 εδ. β': «διοικητικ[ές] πράξ[εις] που έχουν εκδοθεί σε εφαρμογή της αγροτικής και εποικιστικής νομοθεσίας, όπως ιδίως οι αναφερόμενες στην παρ. 7 του άρθρου 3

του ν. 998/1979»), οι διοικητικές πράξεις της παρ. 7 του άρθρου 3 του ν. 998/1979, όσον αφορά τις συγκεκριμένες εκτάσεις, μάλλον δεν θα αποτυπώνονται στον δασικό χάρτη.

10. Επί των άρθρων 50 – 55 (Κεφάλαιο ΣΤ)

Με το άρθρο 50 του νομοσχεδίου επιβάλλεται η ανάρτηση των δασικών χαρτών των περιοχών οι οποίες είχαν περιληφθεί εντός ώδους περιγράμματος στα χαρτογραφικά υπόβαθρα και είχαν εξαιρεθεί από την ανάρτηση των δασικών χαρτών κατ' εφαρμογή της παρ. 5 του άρθρου 23 του ν. 3889/2010, και καταργούνται οι παρ. 4 έως και 7 του άρθρου 23 του ν. 3889/2010.

Επίσης, θεσπίζεται:

- ορισμός της έννοιας των οικιστικών πυκνώσεων (άρ. 51 παρ. 1.α.) ως «εν τοις πράγμασι λειτουργική ενότητα λόγω του αριθμού τους, της εγγύτητας μεταξύ τους και της εξυπηρέτησής τους από κοινά δίκτυα (όδευση, ενέργεια, ύδρευση κ.λπ.), όπως ειδικότερα προκύπτουν από τις οικονομοτεχνικές μελέτες του άρθρου 53».

- προσωρινή εξαίρεση από την κατεδάφιση και άλλες διοικητικές κυρώσεις, κατά τα άρθρα 52 – 55 του νομοσχεδίου, κατοικιών και κατασκευών που τις συνοδεύουν, οι οποίες βρίσκονται σε οικιστικές πυκνώσεις εντός περιοχών περιλαμβανόμενων σε αναρτημένους ή κυρωμένους δασικούς χάρτες ή ευρισκόμενων σε δάση και δασικές εκτάσεις, σε περιοχές όπου δεν έχουν αναρτηθεί δασικοί χάρτες (άρ. 51 παρ. 2 και 52 παρ. 4).

- απαγόρευση της υπαγωγής στις ρυθμίσεις, κτηρίων στερούμενων του χαρακτήρα κατοικίας ή κατασκευής συνοδεύουσας την κατοικία, κτηρίων και λοιπών κατασκευών ανεγερθέντων μετά την 28.7.2011 ή ευρισκόμενων σε περιοχές του δικτύου Natura 2000, υγροτόπους προστατευόμενους με τη συνθήκη Ramsar και άλλες περιοχές υπαγόμενες σε ειδικές προστατευτικές διατάξεις της φύσης ή του τοπίου, εκτός εάν είχαν κατασκευασθεί προ του χαρακτηρισμού των περιοχών, ή υπαγόμενων στο άρθρο 89 παρ. [2] περ. δ' (παρά το όριο διεθνών, εθνικών, επαρχιακών, δημοτικών ή κοινοτικών οδών), ε' (δημόσιο κτήμα), ζ' (αιγιαλός), η' (παραλία), θ' και ι' (αρχαιολογικοί χώροι), ια' (ιστορικός τόπος, διατηρητέος οικισμός, περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους), ιγ' (ρέμα, κρίσιμη παράκτια ζώνη, προστατευόμενη περιοχή του άρθρου 19 του ν. 1650/1986), ιδ' (κηρυγμένο διατηρητέο κτήριο, κτήριο μνημείο), ιε' (χαρακτηρισμένο επικινδύνως ετοιμόρροπο κτήριο), ιστ' (εκτός σχεδίου πόλεως ή εκτός ορίων οικισμού με ανώτατο ύψος αυθαίρετης κατασκευής ή χώρου της αυθαίρετης αλλαγής χρήσης υπερβαίνον το ύψος της κορυφογραμμής), ιζ' (εντός απόστασης μέχρι 25 μέτρων από γραμμή μεταφοράς υψηλής τάσης 400 KV ή μέχρι 20 μέτρων από γραμμή μεταφοράς υψηλής τάσης 66 ή 150 KV) και ιη' (περιοχές υποκείμενες σε περιορισμούς για την προστασία της εναέριας κυκλοφορίας του ν. 4495/2017). Επίσης, κτηρίων και λοιπών κατασκευών εντός αναδασωτέων λόγω πυρκαϊάς περιοχών (άρ. 38

παρ. 1 του ν. 998/1979), ανεγερθέντων μετά την κήρυξη της αναδάσωσης, και κτηρίων ή συνοδευουσών αυτά κατασκευών των οποίων η διατήρηση παρακωλύει τη διαφυγή των πολιτών ή την πρόσβαση πυροσβεστικών οχημάτων σε περίπτωση πυρκαϊάς ή άλλου κινδύνου από φυσικά φαινόμενα (51 παρ. 3) .

Κατά το άρθρο 23 του ν. 3889/2010 (όπως ίσχυε με την τροποποίησή του από την παρ. 10 του άρ. 7 του ν. 4164/2013), στο χαρτογραφικό υπόβαθρο υπό κατάρτιση δασικού χάρτη επισημαίνονται ευκρινώς δύο κατηγορίες εκτάσεων, με περίγραμμα πορτοκαλί χρώματος, εκτάσεις είτε πολεοδομημένες είτε εμπίπτουσες εντός οικισμών, οριοθετημένων κατά τις πάγιες διατάξεις [οικισμοί προϋφιστάμενοι του 1923 (από 2.3.1981 π.δ., Δ' 138), κάτω των 2.000 κατοίκων (από 24.4.1985 π.δ., Δ' 181) κ.λπ.], και, με περίγραμμα κίτρινου χρώματος, εκτάσεις είτε μη πολεοδομημένες, αλλά περιληφθείσες σε μη εγκεκριμένα σχέδια πόλεων (ν. δ. της 17.7.1923) ή πολεοδομικές μελέτες (ν. 1337/1983), είτε εμπίπτουσες σε οικισμούς μη οριοθετημένους ως άνω, αλλά δυνάμει άλλων διατάξεων, ακόμη και αν δεν παρέχουν ασφαλή εικόνα για τα χαρακτηριστικά τους ή δεν τους ορίζουν σαφώς, παρά μόνο με ακτίνα από ορισμένο σημείο, είτε οι οικισμοί προϋφίστανται αναμφιβόλως του έτους 1923, αλλά δεν έχουν οριοθετηθεί ή εμπίπτουν σε υπό εκπόνηση σχέδια πόλεως ή πολεοδομικές μελέτες ή υπό καθορισμό όρια οικισμών κάτω των 2000 κατοίκων. Η αποτύπωση των εν λόγω εκτάσεων γίνεται για διαφορετικούς λόγους. «Οι εκτάσεις των πορτοκαλί περιγραμμάτων, επισημαίνονται προκειμένου να μη συμπεριληφθούν στους δασικούς χάρτες, αφού (...) επί των εκτάσεων αυτών δεν έχει εφαρμογή, κατά γενικό κανόνα, η δασική νομοθεσία. Και τούτο, διότι η θεμελιώδης αντίληψη του, κατ' αρχήν, αλληλοαποκλεισμού του δασικού χαρακτήρα ορισμένης έκτασης και της πολεοδομότητάς της, από την οποία εμφορείται αρχήθεν ο νομοθέτης (άρθρο 3 παρ. 6 του ν. 998/1979, Α' 289), διατηρήθηκε και μετά τις τροποποιήσεις του άρθρου 3 (...). Αντιθέτως, οι εκτάσεις κίτρινου περιγράμματος επισημαίνονται (...) όχι (...) για να αποσυνδεθούν οριστικώς από το περιεχόμενο του υπό εξέλιξη δασικού χάρτη (...) αλλά για να εξαιρεθούν από την ανάρτηση και, κατά συνεκδοχή, από τη διαδικασία υποβολής ενστάσεων και εξέτασής τους, που ενεργοποιεί η ανάρτηση. Οι εκτάσεις αυτές δεν θεωρούνται, επομένως, αποσυνδεδεμένες από τη δασική νομοθεσία, όπως συμβαίνει, καταρχήν, με τις εκτάσεις του πορτοκαλί περιγράμματος, αλλά η διάγνωση του δασικού ή μη χαρακτήρα τους παραμένει εκκρεμής μέχρι την ολοκλήρωση της ειδικής διαδικασίας του άρθρου 24 του ν. 3889/2010, ανάλογα με την έκβαση της οποίας συμπληρώνονται οι δασικοί χάρτες (άρθρο 24 παρ. 6 του ν. 3889/2010, όπως ισχύει)» (ΣτΕ[Ολ]685/2019).

Με το άρθρο 153 παρ. ΙΑ του ν. 4389/2017, το άρθρο 23 του ν. 3889/2010 αντικαταστάθηκε και, μεταξύ άλλων, ορίσθηκε ότι «4. Το περίγραμμα των οικιστικών πυκνώσεων που δεν υπάγονται στις

κατηγορίες α' και β' της παραγράφου 2 αποτυπών[ε]ται με ιώδες χρώμα. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας που θα εκδοθεί εντός μηνός θα καθοριστούν τα κριτήρια προσδιορισμού της οικιστικής πυκνώσεως για τις ανάγκες εφαρμογής της παρούσας» [βλ. κ.υ.α. 34844/11.7.2016 (ΑΑΠ 145), με την οποία ορίστηκαν τα κριτήρια προσδιορισμού της οικιστικής πυκνώσεως], Ρύθμιση που, κατά την 1942/2017 παραπεμπτική απόφαση του Ε' Τμήματος του ΣτΕ προς την Ολομέλεια, κρίθηκε αντίθετη προς το Σύνταγμα, και ειδικότερα στα άρθρα του 43 παρ. 2 και 24 παρ. 1.

Με το άρθρο 39 του ν. 4489/2017 αντικαταστάθηκε η παρ. 4 του άρ. 23 του ν. 3889/2010, προς την κατεύθυνση του καθορισμού κριτηρίων ως προς την έννοια της οικιστικής πυκνώσεως, ως εξής: «4. Το περίγραμμα των οικιστικών πυκνώσεων που δεν υπάγονται στις κατηγορίες α' και β' της παραγράφου 2 αποτυπώνονται με ιώδες χρώμα. Καθορίζονται ως κριτήρια προσδιορισμού του περιγράμματος της οικιστικής πυκνώσεως: α) ο ελάχιστος αριθμός συγκέντρωσης κτιρίων και β) η μέση αναλογία αριθμού κτιρίων ανηγμένη στην επιφάνεια που περιλαμβάνεται στο ιώδες περίγραμμα. Ειδικότερα: α) Ελάχιστος αριθμός κτιρίων: πενήντα (50). β) Για τον προσδιορισμό της επιφάνειας της έκτασης που περιλαμβάνεται εντός του ιώδους περιγράμματος ισχύουν τα ακόλουθα: αα. Όταν ο συνολικός αριθμός των κτιρίων είναι ίσος ή μεγαλύτερος των πενήντα (50), αναλογεί τουλάχιστον ένα (1) κτίριο ανά 500 τ.μ.. ββ. Όταν ο συνολικός αριθμός των κτιρίων είναι μεγαλύτερος των εκατό (100), αναλογεί τουλάχιστον ένα (1) κτίριο ανά 1.000 τ.μ. γγ. Όταν ο συνολικός αριθμός των κτιρίων είναι μεγαλύτερος των τετρακοσίων (400), αναλογεί τουλάχιστον ένα (1) κτίριο ανά 2.000 τ.μ. Για τον υπολογισμό των ως άνω επιφανειών δεν λαμβάνεται υπόψη το μέγεθος της κάθε ιδιοκτησίας, αλλά μόνο το σύνολο της περιοχής εντός του ιώδους περιγράμματος. Οι κορυφές του ιώδους περιγράμματος πρέπει κατά το δυνατόν να ταυτίζονται με κτίρια. Σε κάθε στάδιο οι αρμόδιες υπηρεσίες δύνανται να ελέγχουν την ορθή εφαρμογή των κριτηρίων».

Παρατηρείται ότι και η νέα διατύπωση των διατάξεων της παρ. 3 του άρθρου 23 του ν. 3889/2010, η οποία εξαιρεί από τη διαδικασία των δασικών χαρτών τις οικιστικές πυκνώσεις, κρίθηκε αντίθετη στο άρ. 24 παρ. 1 του Συντάγματος από το Συμβούλιο της Επικρατείας, δεδομένου ότι, εκ των διατάξεων των άρ. 24 παρ. 1 και 117 παρ. 3 του Συντάγματος, συνάγεται ότι «τα δάση και οι δασικές εκτάσεις, ως φυσικά αγαθά, και ανεξαρτήτως της ειδικότερης ονομασίας ή της θέσης τους, υπάγονται σε ιδιαίτερο και αυστηρό προστατευτικό καθεστώς, με σκοπό τη διατήρηση της κατά προορισμό χρήσης τους, ανατίθεται δε στον κοινό νομοθέτη η θέσπιση των επιβαλλομένων προληπτικών ή κατασταλτικών μέτρων για την επίτευξη του σκοπού αυτού (πρβλ. ΣτΕ 2153/2015 Ολομ. κ.ά.). Η συνταγματική υποχρέωση διαφύλαξης του εν γένει δασικού πλούτου της χώρας

καθιστά κατ' εξαίρεση μόνον επιτρεπτή τη μεταβολή της μορφής των δασικού χαρακτήρα εκτάσεων, τούτο δε εφόσον προέχει για την εθνική οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη χρήση, επιβαλλόμενη από λόγους δημοσίου συμφέροντος (πρβλ. ΣτΕ 2499/2012 Ολομ.). Προέχουσα χρήση υπό την ανωτέρω έννοια, ουδέποτε αποτελεί η αξιοποίηση δασικού χαρακτήρα εκτάσεων για οικιστικούς σκοπούς, οι οποίοι δεν συνιστούν λόγους υπερτέρου δημοσίου συμφέροντος, που θα δικαιολογούσαν τη μεταβολή του προορισμού του δάσους (βλ. ΣτΕ 2855/2003 Ολομ., πρβλ. 533/2003 Ολομ., 3754/1981 Ολομ.). Περαιτέρω, ο σκοπός δημοσίου συμφέροντος που επιδιώκεται να εξυπηρετηθεί με την απώλεια δασικού πλούτου και δεν μπορεί, κατά τα ανωτέρω, να είναι η οικιστική αξιοποίηση, οφείλει, πάντως, να σταθμίζεται προς τη διατήρηση άθικτου του τελευταίου, η οποία αποτελεί εξ ορισμού σκοπό δημοσίου συμφέροντος, συνταγματικής, μάλιστα, εμβελείας (ΣτΕ 2153/2015 Ολομ.). Η στάθμιση αυτή πρέπει να διενεργείται από τα αρμόδια δημόσια όργανα, νομοθετικά και διοικητικά, δεν είναι δε ανεκτή η καταστροφή της δασικής βλάστησης ορισμένης δασικού χαρακτήρα εκτάσεως από οποιονδήποτε τρίτο. Η καταστροφή αυτή, εφόσον, παρά ταύτα, λάβει χώρα, καθιστά υποχρεωτικώς ληπτέο το συνταγματικό μέτρο της αναδάσωσης και, περαιτέρω, την υπαγωγή της δασικής έκτασης που καταστράφηκε σε προστατευτικό καθεστώς ακόμη αυστηρότερο από το προβλεπόμενο για τις εκτάσεις που διατηρούν τη δασική τους μορφή (πρβλ. ΣτΕ 2153/2015 Ολομ., 2499/2012 Ολομ., 2778/1988 Ολομ.). Εξάλλου, ο συνταγματικός νομοθέτης, γνωρίζοντας ότι η προστατευτική του δασικού πλούτου νομοθεσία, οσοδήποτε ολοκληρωμένη και αυστηρή, δεν θα μπορούσε να εγγυηθεί την αποτελεσματική προστασία του χωρίς τον έγκυρο εντοπισμό και την καταγραφή των δασικού χαρακτήρα εκτάσεων, ανήγαγε σε συνταγματική υποχρέωση την κατάρτιση Δασολογίου, προαπαιτούμενο της οποίας είναι η κατάρτιση δασικών χαρτών (άρθρο 20 παρ. 3 του ν. 3889/2010 [...]). Τούτο δε, προκειμένου, τα δασικά όργανα να προβαίνουν έγκαιρα στις αναγκαίες ενέργειες σε περίπτωση αθέμιτων επεμβάσεων σε δάσος ή δασική έκταση και να διευκολύνεται η άμεση αποκατάσταση της δασικής μορφής σε περιπτώσεις αλλοίωσης ή μεταβολής της από ανθρώπινες ενέργειες ή άλλα αίτια» (ΣτΕ[Ολ]685/2019).

Στην απόφαση ΣτΕ[Ολ]685/2019 επισημαίνεται, επίσης, η έλλειψη ορισμού των οικιστικών πυκνώσεων, ο οριστικός χαρακτήρας της εξαίρεσής τους από τον αναρτώμενο δασικό χάρτη και τη διαδικασία αντιρρήσεων κατά αυτού, το απρόσφορο της εξαίρεσης από την ανάρτηση για την επιτάχυνση της κύρωσης των δασικών χαρτών [«(...)πρόσφορος, όμως, τρόπος αντιμετώπισής τους δεν είναι η εκ προοιμίου έκταξή τους από τους δασικούς χάρτες, η οποία αφενός μεν στερεί χωρίς αποχρώντα λόγο τα τμήματα αυτά και από την προσωρινή, αλλά άμεση ισχύ της καταγραφής τους ως δασικών στον καταρτισθέντα χάρτη (άρθρο 17 παρ. 7), και, αφετέρου, όχι απλώς δεν επιταχύνει,

αλλά ματαιώνει, υπό το ισχύον νομοθετικό καθεστώς, την συμπερίληψή τους στο Δασολόγιο», όπως και η αποσύνδεση από την προβληματική της αυθαίρετης δόμησης εντός δασικών εκτάσεων, για τις περιοχές οι οποίες δομήθηκαν όλως αυθαίρετως, χωρίς καμία ένδειξη νομιμοφάνειας και κατά προφανή παράβαση των κανόνων του κράτους δικαίου. Εξ άλλου, η προβλεπόμενη στις ανωτέρω διατάξεις εφαρμογή, κατά τα λοιπά, της δασικής νομοθεσίας, προϋποθέτει, κατά το Σύνταγμα, την προσήκουσα απογραφή των δασικού χαρακτήρα εκτάσεων με το Δασολόγιο [βλ. σχετ. και Δ. Παπαστερίου, Δασικοί Χάρτες, όπ. π., §12. Οικιστικές πυκνώσεις, σελ. 447 – 528, και §15. Αντισυνταγματικές οι οικιστικές πυκνώσεις, σελ. 763 – 819. Κατερίνα Παπαδοπούλου, Παρουσίαση των αποφάσεων 685-688/2019 της Ολομέλειας του ΣτΕ για τις «οικιστικές πυκνώσεις», Δικαιώματα του Ανθρώπου, 82 (2019), σελ. 983 – 991].

Υπό το φως των ανωτέρω:

Σε συμμόρφωση με την ανωτέρω απόφαση του ΣτΕ, στα χαρακτηριστικά των προτεινόμενων ρυθμίσεων περιλαμβάνεται η ανάρτηση των δασικών χαρτών για τις επίμαχες περιοχές, ο προσωρινός χαρακτήρας της εξαίρεσης των κτηρίων από την κατεδάφιση, ο σαφής ορισμός των οικιστικών πυκνώσεων, η εξαίρεση από την υπαγωγή στο θεσπιζόμενο καθεστώς ευαίσθητων, από οικολογική άποψη, περιοχών, η σύνταξη οικονομοτεχνικών μελετών που θα αποτυπώσουν τη δόμηση εντός των αναρτημένων ή κυρωμένων δασικών χαρτών ή σε δασικές περιοχές για τις οποίες δεν έχει γίνει ανάρτησή ή κύρωση δασικού χάρτη κατά την ημερομηνία σύνταξης της αντίστοιχης μελέτης και η κατάργηση των αντισυνταγματικών ρυθμίσεων του άρθρου 23 παρ. 4 του ν. 3889/2010 (άρθρα 50 – 53 του νομοσχεδίου). Η λογική που υιοθετεί το νομοσχέδιο είναι διαφορετική από το καταργούμενο αντισυνταγματικό πλαίσιο και προσιδιάζει περισσότερο στο καθεστώς νομιμοποίησης αυθαίρετων, καθώς, με την αποτύπωση των οικιστικών πυκνώσεων, καταρχάς, στις οικονομοτεχνικές μελέτες και, κατόπιν, στους δασικούς χάρτες, τα κτήρια εντός αυτών που θα υπαχθούν σε ρύθμιση, θα εξαιρεθούν προσωρινώς από την κατεδάφιση και λοιπές διοικητικές κυρώσεις.

Επισημαίνεται ότι «οι περιοχές οικιστικών πυκνώσεων δεν εμπίπτουν σε περιοχές εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων ή νομίμως υφιστάμενων οικισμών (ΣτΕ 685/2019 Ολομ., σκ. 16), αλλά αποτελούν περιοχές αυθαίρετης δόμησης» (ΣτΕ 1937/2019), και ότι, «ακόμη και αν η περιοχή, όπου βρίσκονται οι επίμαχες εκτάσεις έχει εν τω πράγματι «αναπτυχθεί οικιστικά» και εξυπηρετείται από οδικό δίκτυο, καθώς και δίκτυα φωτισμού, υδρεύσεως κ.λπ., το γεγονός αυτό δεν αναιρεί ούτε τον χαρακτήρα της επίδικης περιοχής ως εκτός σχεδίου ούτε τις διαπιστώσεις της Διοικήσεως για ύπαρξη δασικών εκτάσεων. Και τούτο διότι η ύπαρξη κτισμάτων σε εκτός σχεδίου περιοχή, τα οποία, μάλιστα δεν προκύπτει εάν έχουν ανεγερθεί βάσει οικοδομικών αδειών, καθώς και η

σύνδεση των κτισμάτων αυτών με δίκτυα οργανισμών κοινής ωφέλειας, δεν μεταβάλλει, κατ' αρχήν, τον δασικό της χαρακτήρα, δεν συνεπάγεται την εξαίρεσή της από τη δασική νομοθεσία και, επομένως, δεν αποκλείει την εφαρμογή των διατάξεων περί αναδασώσεως» (ΔΕΑθ 689/2016 σε ΣτΕ 1937/2019). Η «εν τοις πράγμασι» κατάσταση μίας δασικής έκτασης ή δάσους εντός ιώδους περιγράμματος δεν επιδρά στον χαρακτηρισμό της (ΣτΕ 2495/2014, 4453/2011, 3911/2006).

Όσον αφορά τα αυθαιρέτα εντός των οικιστικών πυκνώσεων, αθρόα νομιμοποίηση αυθαιρέτων χρήσεων και κατασκευών μπορεί να γίνει μόνο κατ' εξαίρεση συνταγματικώς ανεκτή, «εφόσον τεκμηριώνεται ότι η λύση αυτή επιβάλλεται από σπουδαίο δημόσιο συμφέρον και ότι συγχρόνως λαμβάνονται μέτρα, με τα οποία επιχειρείται να αποτραπεί η επανάληψη της αυθαιρεσίας και διασφαλίζεται ο περιορισμός στο ελάχιστο δυνατό της επιβάρυνσης του περιβάλλοντος και των όρων διαβίωσης» (ΣτΕ[Ολ]1858/2015. Βλ. και ΣτΕ[Ολ] 1118 – 9/2014, 3341/2013, 3500/2009). Κατά το γενικό, εξ άλλου, πλαίσιο της νομιμοποίησης αυθαιρέτων, το οποίο έχει γίνει δεκτό ως συμβατό με το Σύνταγμα από το ΣτΕ ([Ολ]1858/2018), αποκλείονται εξ ορισμού η νομιμοποίηση αυθαιρέτων σε δάση, δασικές και αναδασωτέες εκτάσεις [άρ. 2 παρ. 2) στ. του ν. 4178/2013 και άρ. 89 παρ. 2.στ. του ν. 4495/2017], λόγω της αυξημένης συνταγματικής προστασίας τους.

Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι με τη μέθοδο της διατήρησης των ανωτέρω οικισμών, έστω προσωρινώς, δεν μπορεί να προβλεφθεί αν, κατ' ουσίαν, θα αλλάξει η χρήση στις περιοχές, εφόσον αυτές διατεθούν προς περαιτέρω οικιστική αξιοποίηση, επέκταση και ανάπτυξη σε εξυπηρέτηση των αναγκών των κατοίκων τους, αλλοιούμενων ακόμη περισσότερο των χαρακτηριστικών τους, και σε ποιον βαθμό θα συμβεί αυτό. Τα ερωτήματα αφορούν το καθεστώς στο οποίο θα υπάγονται οι περιοχές και τις επιτρεπόμενες χρήσεις εντός αυτών (πρβλ. νέες διατάξεις του π.δ/τος 59/2018 που ορίζουν χρήσεις στις ζώνες απόλυτης προστασίας της φύσης, προστασίας της φύσης, διαχείρισης οικοτόπων και ειδών, βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων).

Επίσης, ο προβαλλόμενος λόγος θέσπισης των διατάξεων δεν αφίσταται ουσιαδώς από τους οικιστικούς σκοπούς του ισχύοντος πλαισίου [«(...) η Πολιτεία συμμορφώνεται στο γράμμα, αλλά και στο πνεύμα της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας. Προχωρεί στην άμεση ανάρτηση των δασικών χαρτών για τις περιοχές που είχαν εξαιρεθεί ως οικιστικές πυκνώσεις. Παράλληλα, όμως, αναγνωρίζει και τη σοβαρότητα του οικιστικού προβλήματος που προκαλείται, χωρίς όμως να παραβλέπει την ανάγκη για ουσιαστική προστασία του δασικού περιβάλλοντος (...)]» (σελ. 29 Αιτιολογικής Έκθεσης).

Υπό το φως των ανωτέρω, το προτεινόμενο πλαίσιο της εξαίρεσης των κτηρίων των ανωτέρω (δασικών) περιοχών από την κατεδάφιση δεν φαίνεται συμβατό με τη νομολογία, κατά την οποία η ικανοποίηση οικιστικών αναγκών δεν συνιστά λόγο δημοσίου συμφέροντος για την απώλεια

δασικού πλούτου. Η διατήρηση αυθαιρέτων, μάλιστα, έστω προσωρινώς, φαίνεται να δημιουργεί ανασφάλεια δικαίου, αφού δεν επιλύονται οριστικώς τα σχετικά οικιστικά ζητήματα, ενώ η προκληθείσα στο περιβάλλον ζημία εξακολουθεί να γίνεται ανεκτή για τα επόμενα 30 έτη.

11. Επί του άρθρου 51 παρ. 3.δ)

Η περίπτωση ορίζει τα εξαιρούμενα της υπαγωγής κτήρια και κατασκευές, ειδικότερα : «Κτίρια και λοιπές κατασκευές που εμπίπτουν στις περιπτώσεις δ', ε', ζ', η', θ', ι', ια', ιγ', ιδ', ιε', ιστ', ιζ' και ιη' της παραγράφου 1 του άρθρου 89 του ν. 4495/2017 (Α' 167)».

Εννοείται η παρ. 2, και όχι 1, του παραπεμπόμενου άρθρου 89 του ν. 4495/2017.

12. Επί του άρθρου 54

Με τις διατάξεις του παρόντος προτείνεται η έκδοση π.δ/τος με το οποίο θα καθορίζονται, μεταξύ άλλων, οι περιοχές των οικιστικών πυκνώσεων για τις οποίες δύναται να ισχύσει προσωρινή εξαίρεση από την κατεδάφιση και αναστολή εφαρμογής λοιπών κυρώσεων, όπως και τα κριτήρια και δικαιολογητικά υπαγωγής στο ως άνω καθεστώς. Σχετικώς παρατηρείται ότι δεν διευκρινίζεται η τύχη των κτηρίων που θα υπαχθούν στη ρύθμιση μετά το πέρας του χρόνου προσωρινής ισχύος της εξαίρεσής τους από την κατεδάφιση. Επίσης, προκαλείται προβληματισμός κατά πόσον επαρκεί το θεσπιζόμενο πλαίσιο (έκδοση π.δ/τος βάσει μίας οικονομοτεχνικής μελέτης για κάθε Περιφέρεια, εκτός από την Περιφέρεια Αττικής, όπου προβλέπονται τρεις), ώστε να προσδιορίζεται ο βαθμός στον οποίον η προσωρινή εξαίρεση των οικιών και των κατασκευών από την κατεδάφιση δεν προκαλεί βλάβη στα δασικά οικοσυστήματα, όπως και ο τρόπος υπολογισμού του ενιαίου προστίμου, με το οποίο, προφανώς, δεν αποτιμάται η πραγματικώς συντελεσθείσα ζημία.

13. Επί του άρθρου 55

Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις της παρ. 3 ορίζεται ότι το ειδικό πρόστιμο για την υπαγωγή στις διατάξεις του νομοσχεδίου (54 παρ. 1.στ) αποδίδεται στο Πράσινο Ταμείο.

Θα ήταν σκόπιμο, για λόγους εφαρμογής της διάταξης, και υπό το φως της δράσης αντιστάθμισης για την επίτευξη του δασικού ισοζυγίου σε σχέση με τις προσωρινώς διατηρούμενες κατοικίες (54 παρ. 1.ζ), να προσδιορίζεται ακριβώς ο τρόπος διάθεσής του στο Πράσινο Ταμείο.

14. Επί του άρθρου 68 παρ. 3

Συμφώνως προς τις διατάξεις της παρ. 3 του παρόντος, «[ο]ι Ενεργειακοί Επιθεωρητές, καθώς και οι ιδιοκτήτες, διαχειριστές ή ενοικιαστές των κτιρίων, παρέχουν στον ελεγκτικό μηχανισμό όλα τα απαιτούμενα στοιχεία, πρόσβαση στο κτίριο και τις εγκαταστάσεις του και κάθε άλλη δυνατή

διευκόλυνση για τη διεξαγωγή των ελέγχων, διαφορετικά επιβάλλονται σε βάρος τους τα πρόστιμα της παρ. 2 του άρθρου 20».

Δεδομένου ότι με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 20 του παρόντος προβλέπεται ότι σε περίπτωση παρακώλυσης κατά οποιονδήποτε τρόπο ελέγχου των Τμημάτων Επιθεώρησης Ενέργειας Βορείου και Νοτίου Ελλάδος του Σώματος Επιθεώρησης Περιβάλλοντος, Δόμησης, Ενέργειας και Μεταλλείων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας επιβάλλεται πρόστιμο από διακόσια (200) έως δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ, αναλόγως της σοβαρότητας της εξεταζόμενης υπόθεσης, της απαξίας των πράξεων και της επίπτωσής τους στην έκβαση του ελέγχου, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο να διευκρινισθεί περαιτέρω η διαδικασία της εν λόγω επιθεώρησης, ιδίως όσον αφορά την πρόσβαση των αρμόδιων οργάνων ελέγχου σε κατοικίες, εμπορικά καταστήματα ή άλλα ιδιωτικά κτήρια.

15. Επί των άρθρων 71 και 130

Διά των άρθρων 71 και 130 ρυθμίζεται η έναρξη ισχύος των διατάξεων του Κεφαλαίου Ζ' «Τροποποίηση του ν. 4122/2013 (Α' 42) για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2018/844/ΕΕ της 30ής Μαΐου 2018 (L156/19.06.2018) "για την τροποποίηση της Οδηγίας 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων και της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση"».

Συμφώνως προς το άρθρο 3 της υπό ενσωμάτωση Οδηγίας, «[τ]α κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που απαιτούνται για τη συμμόρφωση προς την παρούσα οδηγία έως τις 10 Μαρτίου 2020».

Επίσης, διά του άρθρου 130 ρυθμίζεται η έναρξη ισχύος των διατάξεων του Κεφαλαίου Η' «Ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Απριλίου 2019 για την τροποποίηση της Οδηγίας 2009/73/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και λοιπές διατάξεις».

Συμφώνως προς το άρθρο 2 της υπό ενσωμάτωση Οδηγίας, «[τ]α κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία έως τις 24 Φεβρουαρίου 2020, με την επιφύλαξη τυχόν παρέκκλισης δυνάμει του άρθρου 49α της οδηγίας 2009/73/ΕΚ».

Σημειώνεται συναφώς ότι, όπως παγίως έχει κριθεί κατά την επεξεργασία κανονιστικών διαταγμάτων από το Συμβούλιο της Επικρατείας, επί μη εμπρόθεσμης μεταφοράς διατάξεων Οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, η συμμόρφωση πρέπει να ανατρέχει στον χρόνο κατά τον οποίο οι διατάξεις της Οδηγίας έπρεπε να μεταφερθούν στο εσωτερικό δίκαιο (βλ. ΣτΕ ΠΕ 210/1998, 479/1998, 404/1999, 415/2001, 1/2002, 429/2002, 379/2003, 180/2004). Η αναδρομική, όμως,

ισχύς δεν δύναται, όπως έχει ομοίως κριθεί, να καταλαμβάνει διενεργηθείσες ήδη διαδικασίες ελέγχου (ΣΤΕ ΠΕ 384/2000), ούτε να καταλαμβάνει διατάξεις διά των οποίων προβλέπονται κυρώσεις (βλ. ΣΤΕ ΠΕ 18/2005 πρβλ. και ΔΕΚ της 3ης Μαΐου 2005 υποθ. C-387/02, C-391/02 και C-403/02), διότι, εν προκειμένω, η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να λάβει υπόψη της την αρχή της ασφάλειας δικαίου, η οποία αποτελεί και αρχή του δικαίου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Υπό το φως των ανωτέρω επισημάνσεων, η αναδρομική ισχύς του νόμου δεν δύναται να καταλαμβάνει τις κυρώσεις και τα μέτρα που ορίζονται στις διατάξεις των άρθρων 69 παρ. 2, 70 παρ. 5 και 84 παρ. 4 του Κεφαλαίου Ζ' του νομοσχεδίου.

16. Επί του άρθρου 74

Το άρθρο 74 καθορίζει εκ νέου τη διαδικασία επιλογής Προϊσταμένων Κτηματολογικών Γραφείων. Στο κείμενο της Αιτιολογικής Έκθεσης επί του νομοσχεδίου αναφέρεται ότι «[ο]ι αιτήσεις των υποψηφίων μπορούν να αφορούν και περισσότερες από μία προκηρυσσόμενες θέσεις». Παρατηρείται, ωστόσο, ότι αντίστοιχη μεία δεν υπάρχει στο κείμενο του νομοσχεδίου και, ως εκ τούτου, προτείνεται να συμπληρωθεί.

17. Επί του άρθρου 81

Διά της παρ. 2, με την οποία προστίθεται εδάφιο στην παρ. 4 του άρθρου 16 του ν. 4512/2018, ορίζεται ότι «[σ]το Τμήμα Διοικητικής και Οικονομικής Υποστήριξης, όπου κρίνεται αναγκαίο από τον Φορέα, λειτουργεί: α) Γραφείο Προμηθειών και Τεχνικής Υποστήριξης (...) β) Γραφείο Προϋπολογισμού».

Ορθότερο θα ήταν, για λόγους νομικής ακριβολογίας, η φράση «όποτε κρίνεται αναγκαίο από τον Φορέα» να αντικατασταθεί από τη φράση «με απόφαση του Φορέα, όποτε κρίνεται αναγκαίο».

18. Επί του άρθρου 82

Στην παρ. 4 του άρθρου, η φράση «[σ]το άρθρο 8 παρ. Β. του ν. 4512/2018» προτείνεται να διορθωθεί στο ορθό «στο άρθρο 8 παρ. 3 περ. Β του ν. 4512/2018

19. Επί του άρθρου 84

Η παρ. 4 του προτεινόμενου νέου άρθρου 41 του ν. 4042/2012 ορίζει ότι: «Οι Ο.Τ.Α. Α' βαθμού, σε περίπτωση μη τήρησης της υποχρέωσης της παρ. 3, επιβάλλουν οικονομικές κυρώσεις ανάλογα με τη βαρύτητα και τη συχνότητα της παράβασης, με την προϋπόθεση ότι η Επιτροπή Ποιότητας Ζωής των ΟΤΑ Α' βαθμού έχει αποφασίσει τις οικονομικές κυρώσεις και τις έχει κοινοποιήσει (...)».

Εν προκειμένω, για λόγους σαφήνειας και εφαρμογής της διάταξης, θα ήταν σκόπιμο να προσδιορισθούν οι ως άνω «οικονομικές κυρώσεις».

20. Επί του άρθρου 85

Με τις διατάξεις του άρθρου 85, διά του οποίου τροποποιείται η παρ. 4 του άρθρου 36 του ν. 4042/2012 (Α' 24), καταργείται η υποχρέωση έκδοσης άδειας συλλογής και μεταφοράς μη επικινδύνων αποβλήτων για τους οργανισμούς ή επιχειρήσεις που εκτελούν εργασίες συλλογής και μεταφοράς μη επικινδύνων αποβλήτων σε επαγγελματική βάση. Όσον αφορά τους οργανισμούς και τις επιχειρήσεις αυτές, προβλέπεται η υποχρέωση εγγραφής και καταχώρισής τους στο ηλεκτρονικό μητρώο αποβλήτων (ΗΜΑ) του άρθρου 42 του ν. 4042/2012, και ως προϋπόθεση για την εκτέλεση των εν λόγω εργασιών συλλογής και μεταφοράς μη επικινδύνων αποβλήτων τίθεται η υποχρέωση του συλλέκτη μεταφορέα να διαθέτει σχετικό ασφαλιστήριο συμβόλαιο, με ασφαλιστική κάλυψη η οποία αφορά τρίτους και την επαναφορά του περιβάλλοντος στην πρότερη κατάσταση σε περίπτωση ζημιάς.

Σχετικώς σημειώνεται ότι στο εν λόγω ηλεκτρονικό μητρώο αποβλήτων (ΗΜΑ) εγγράφονται και καταχωρίζονται υποχρεωτικώς όλοι οι οργανισμοί ή οι επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των ΟΤΑ, οι οποίοι συλλέγουν ή μεταφέρουν απόβλητα (επικίνδυνα ή μη επικίνδυνα) και έχουν την υποχρέωση να διαθέτουν προς τούτο άδεια συλλογής και μεταφοράς αποβλήτων. Οι οργανισμοί ή οι επιχειρήσεις εγγράφουν ηλεκτρονικώς και καταχωρίζουν τις αντίστοιχες δραστηριότητες τους (άρθρο 36, παρ. 4 του ν. 4042/2012, άρθρο 2 παρ. 2.ββ της κ.υ.α. 43942/4026/2016, ΦΕΚ Β' 2992).

Εν προκειμένω, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο, δεδομένου ότι η εν λόγω δραστηριότητα άπτεται της δημόσιας υγείας και της προστασίας του περιβάλλοντος, να θεσπισθούν σχετικές με την ασφαλή εκτέλεση της εν λόγω δραστηριότητας προϋποθέσεις ή κριτήρια (εξοπλισμός, γνώση της νομοθεσίας περί αποβλήτων και του διαχωρισμού τους σε επικίνδυνα ή μη κ.λπ.) για την εγγραφή των εν λόγω οργανισμών ή επιχειρήσεων στο ΗΜΑ.

21. Επί του άρθρου 92

Με τις προτεινόμενες διατάξεις εγκρίνονται οι θέσεις για την προσωρινή λειτουργία εγκαταστάσεων Σταθμών Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) στους οριζόμενους Δήμους, όπως παρουσιάζονται στα συνημμένα στο Παράρτημα Ι του νομοσχεδίου τοπογραφικά διαγράμματα. Η προσωρινή λειτουργία επιτρέπεται από τη δημοσίευση του παρόντος έως τον καθορισμό χώρου προοριζόμενου για τη χρήση αυτή, είτε με έγκριση ή τροποποίηση ρυμοτομικού σχεδίου, είτε με τροποποίηση ΓΠΣ ή με έγκριση ΤΧΣ, και μέχρι πέντε (5) έτη. Μετά τη λήξη της προθεσμίας αυτής, παύει η προσωρινή λειτουργία του ΣΜΑ, και ο Δήμος οφείλει εντός ενός (1) έτους να αποκαταστήσει τον χώρο στην αρχική του μορφή. Επίσης, όπως αναφέρεται στην Αιτιολογική Έκθεση (σελ. 52), «[μ]ε γνώμονα την εύρυθμη αποκομιδή των απορριμμάτων των παραπάνω

δήμων και τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας κρίνεται ως πλέον κατάλληλη η προσωρινή λειτουργία των ΣΜΑ στις θέσεις όπου ήδη λειτουργούν».

Επισημαίνεται, σχετικώς, ότι οι τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις της χωροταξικής διαμόρφωσης και του πολεοδομικού σχεδιασμού γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης (άρ. 24 παρ. 2 εδ. β' Σ). Υποχρέωση η οποία δεσμεύει όλα τα κρατικά όργανα, συμπεριλαμβανομένου του κοινού νομοθέτη, «έχει δε την έννοια ότι, ειδικά κατά τη θέσπιση χωροταξικών και πολεοδομικών ρυθμίσεων, τόσο η Διοίκηση, όσο και ο κοινός νομοθέτης οφείλουν, προς επίτευξη του τασσομένου σκοπού της εξυπηρέτησεως της λειτουργικότητας και αναπτύξεως των οικισμών και της εξασφάλισεως των καλύτερων όρων διαβιώσεως, να λαμβάνουν υπόψη τα πορίσματα και τις εφαρμογές των επιστημών της χωροταξίας και της πολεοδομίας, αλλά και κάθε άλλης επιστήμης που αφορά στη συγκεκριμένη ρύθμιση. Επομένως, νομοθετική ρύθμιση με τέτοιο περιεχόμενο είναι συνταγματικώς επιτρεπτή, μόνον εφόσον έχει ψηφισθεί μετά από εκτίμηση ειδικής για την προτεινόμενη ρύθμιση επιστημονικής μελέτης». Αιτιολογία παρατιθέμενη αποκλειστικώς στην αιτιολογική έκθεση δεν επαρκεί, όταν ελλείπει επίκαιρη ειδική μελέτη, η οποία να τεκμηριώνει επαρκώς τη ρύθμιση σε σχέση με την πολεοδομικής φύσης ανάγκη που τη δικαιολογεί και να αξιολογεί τα πραγματικά δεδομένα σε σχέση με τη λειτουργικότητα του συγκεκριμένου οικισμού (ΣτΕ[Ολ]123/2007) (βλ., σχετικώς, παρατήρηση υπ' αριθμ. 4 επί του άρθρου 44 του παρόντος).

Σημειώνεται, επίσης, ότι για τη λειτουργία των εν λόγω εγκαταστάσεων απαιτείται η τήρηση της διαδικασίας που προβλέπεται στο Κεφάλαιο Α' του ν. 4014/2011 (Α' 209) σχετικώς με τις διαδικασίες περιβαλλοντικής αδειοδότησης. Επισημαίνεται ότι, με την υπ' αριθ. ΔΙΠΑ/οικ. 37674 υπουργική απόφαση (ΦΕΚ Β' 2471/10.8.2016 - Τροποποίηση και κωδικοποίηση της υπουργικής απόφασης 1958/2012) που αφορά την κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες κατά το άρθρο 1 παρ. 4 του ν. 4014/2011, οι Εγκαταστάσεις Μεταφόρτωσης (ΣΜΑ) στερεών μη επικινδύνων αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένων και των σύμμεικτων, κατατάσσονται στην Υποκατηγορία Α2 ή στην Υποκατηγορία Β, αναλόγως προς την ημερήσια ποσότητα εισερχομένων στερεών μη επικινδύνων αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένων και των σύμμεικτων (4η ομάδα - Συστήματα περιβαλλοντικών υποδομών). Εξ άλλου, οι Σταθμοί Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων εντάσσονται στις παραγωγικές δραστηριότητες υψηλής όχλησης (άρθρο 11 περ. 28 του π.δ/τος 59/2018).

Επίσης, δεδομένου ότι στην Αιτιολογική Έκθεση (σελ. 52) αναφέρεται ότι η προσωρινή λειτουργία των ΣΜΑ θα γίνεται στις θέσεις όπου ήδη λειτουργούν, θα ήταν σκόπιμο, η εν λόγω αναφορά να προστεθεί στο κείμενο της προτεινόμενης διάταξης.

22. Επί του άρθρου 96

Το άρθρο αναφέρεται στους οικισμούς που εμπίπτουν στις διατάξεις της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ. Συμφώνως προς την Αιτιολογική Έκθεση επί του νομοσχεδίου, η εν λόγω Οδηγία «ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με την ΚΥΑ 5673/400/1997 "Μέτρα και όροι για την επεξεργασία αστικών λυμάτων" (Β' 192)».

Ορθότερο, ενδεχομένως, θα ήταν, για λόγους ασφάλειας δικαίου, να μεταφερθεί το ως άνω εδάφιο της Αιτιολογικής Έκθεσης στο κείμενο του νόμου, ώστε να προκύπτει σαφώς η πράξη ενσωμάτωσης της Οδηγίας.

23. Επί του άρθρου 99

α. Διά του άρθρου 99 τροποποιείται το άρθρο 2 του ν. 4447/2016 σχετικώς προς τη διάρθρωση συστήματος χωρικού σχεδιασμού. Στην παρ. 4 ορίζεται ότι η «σχέση μεταξύ των κατηγοριών και επιπέδων του χωρικού σχεδιασμού είναι ιεραρχική αλλά με περιθώρια ευελιξίας και ανάδρασης, με βάση τις έννοιες της διαβάθμισης της δεσμευτικότητας των κατευθύνσεων, και της εξειδίκευσης, της συμπλήρωσης και της τροποποίησης των κατευθύνσεων και ρυθμίσεων, όταν και όπως κάτι τέτοιο παρέχεται ως δυνατότητα από ένα πλαίσιο ή σχέδιο».

Σημειώνεται συναφώς ότι, με το άρθρο 2 περ. δ του π.δ/τος 90/2018, ορίζεται ως εναρμόνιση υποκείμενου προς υπερκείμενο σχεδιασμό «η υποχρέωση του υποκείμενου σχεδιασμού να θεσπίζει, στο πλαίσιο των αρχών της χωρικής ιεραρχίας και δεσμευτικότητας που διέπουν το σύστημα χωρικού σχεδιασμού, ρυθμίσεις, οι οποίες συμπληρώνουν, προσαρμόζουν, εξειδικεύουν και συγκεκριμενοποιούν τις γενικές και άμεσα εφαρμόσιμες κατευθύνσεις του υπερκείμενου σχεδιασμού στα τοπικά χωρικά δεδομένα, χωρίς ωστόσο να αναιρούν το πλαίσιο των θεμελιωδών επιλογών, των αρχών, των στόχων και των στρατηγικών προβλέψεών του».

Εξ άλλου, η ιεραρχική σχέση μεταξύ των επιπέδων πολεοδομικού σχεδιασμού που προβλέπεται νομοθετικώς έχει την έννοια, συμφώνως προς τη νομολογία του ΣτΕ, ότι σε κάθε προηγούμενο στάδιο πρέπει να γίνεται μία κατά προσέγγιση εκτίμηση των στοιχείων που θα αποτελέσουν τη βάση της ρύθμισης του επόμενου σταδίου, ώστε να διασφαλίζεται η αλληλουχία καθώς και η συνέπεια και αρμονία στην όλη πολεοδομική ρύθμιση (ΣτΕ 2831/93 και Δ. Μέλισσα, Η διαβάθμιση του εννόμου συμφέροντος, σε: Το έννομο συμφέρον και η προθεσμία στις πολεοδομικές διαφορές, 2007, σελ. 23).

Στο πλαίσιο αυτό, σκόπιμο θα ήταν, ενδεχομένως, να εξειδικευθούν περαιτέρω τα όρια του επιπέδου ευελιξίας και ανάδρασης που αναφέρονται στη διάταξη καθώς, όπως έχει παρατηρηθεί, τυχόν ανατροπή των επιπέδων σχεδιασμού «δεν εμπίπτει, καταρχήν, στην κανονιστική εξουσία του κοινού νομοθέτη, ο οποίος έχει, από την άποψη αυτή, ως ανυπερβλήτο όριο τη συνταγματική

απαίτηση ορθολογικού χωροταξικού σχεδιασμού. Αυτός μπορεί να νοηθεί, κατά το άρθρ. 24 Σ, μόνο ως σύστημα ιεραρχημένων θεσμοθετημάτων και ρυθμίσεων, που δεν μπορούν να αλληλοανατρέπονται χωρίς κανόνες» (Χ. Ντουχάνη, Ερμηνεία επί του άρθρου 24 του Συντάγματος - Χωροταξία, σε Φ. Σπυρόπουλο - Ξ. Κοντιάδη - Χ. Ανθόπουλο - Γ. Γεραπετρίτη, Το Σύνταγμα, Κατ' άρθρο ερμηνεία, 2017, σελ. 678).

β. Στην παρ. 3. του προτεινόμενου νέου άρθρου 2 του ν. 4447/2016 η φράση «Στο δεύτερο επίπεδο του ρυθμιστικού χωρικού σχεδιασμού περιλαμβάνονται (...)» πρέπει να αντικατασταθεί από τη φράση «Στο δεύτερο επίπεδο του πολεοδομικού χωρικού σχεδιασμού περιλαμβάνονται (...)».

γ. Στην παρ. 2 του παρόντος άρθρου εκ παραδρομής γίνεται αναφορά στο π.δ. 111/2014, αντί του ορθού π.δ. 111/2004.

24. Επί του άρθρου 101

Στην παρ. 2 του παρόντος, η παραπομπή στον ν. 4067/2011 αναφέρεται προφανώς στον ν. 4067/2012.

25. Επί του άρθρου 104

Διά της παρ. 3 του άρθρου 104 ορίζεται ότι «[μ]έχρι τη συγκρότηση των επιτροπών της περίπτωσης ε) της παραγράφου 2 ισχύει η υπ' αρ. ΑΠ ΥΠΕΝ/ΔΗΕ/12623/168/4.2.2020 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας».

Εν προκειμένω, για λόγους νομοτεχνικής αρτιότητας, μετά τη φράση «της παρ. 2» πρέπει να τεθεί η φράση «του άρθρου 7 του ν. 4533/2018».

26. Επί του άρθρου 110

Με το άρθρο 110 δίνεται η δυνατότητα στον Ανάδοχο συμβάσεων έρευνας και εκμετάλλευσης να χρησιμοποιεί εκτάσεις που ανήκουν στο Δημόσιο, σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και σε νομικά πρόσωπα αυτών προς τον σκοπό των σεισμικών ή άλλων γεωφυσικών και γεωλογικών ερευνών. Για τη χρήση αυτή δεν απαιτείται η λήψη καμίας άδειας, έγκρισης ή συναίνεσης από τα παραπάνω πρόσωπα υπό την ιδιότητά τους ως κυρίων, νομέων ή κατόχων των εκτάσεων αυτών. Προς τον σκοπό εκπόνησης της έρευνας καθορίζεται, διά της διάταξης, σχετική κοινοποίηση από τον Ανάδοχο, του προγράμματος εργασιών και, ιδίως, του χρόνου έναρξης, της διάρκειας και της περιγραφής των εργασιών που θα λάβουν χώρα στις εν λόγω εκτάσεις.

Όπως επισημαίνεται στην Αιτιολογική Έκθεση, «[η] έως τώρα εμπειρία έχει δείξει πως η λήψη αδειών από τα πρόσωπα αυτά, υπό την ιδιότητά τους ως κυρίων, νομέων ή κατόχων των εκτάσεων, για τη διενέργεια των ερευνών είναι εξαιρετικά χρονοβόρα, με αποτέλεσμα τα προγράμματα

έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, που αποτελούν δραστηριότητες δημοσίου συμφέροντος και έχουν κυρωθεί με τις εκάστοτε συμβάσεις μίσθωσης, να τίθενται σε κίνδυνο χρονικού εκτροχιασμού ως προς την υλοποίησή τους και πιθανής συνολικής ακύρωσης τους».

Παρατηρείται, ωστόσο, ότι, πέραν της επίκλησης λόγων δημοσίου συμφέροντος, προκειμένου ο ανωτέρω περιορισμός επί των δικαιωμάτων κυριότητας, νομής και κατοχής στις ανωτέρω εκτάσεις που ανήκουν στο Δημόσιο, σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και σε νομικά πρόσωπα αυτών να τελεί σε εύλογη σχέση προς την αρχή της αναλογικότητας, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο να θεσπίζονται συγκεκριμένοι περιορισμοί επί των δικαιωμάτων, όπως, επί παραδείγματι, η μέγιστη χρονική διάρκεια της έρευνας ή ο περιορισμός της ως προς την έκταση.

27. Επί του άρθρου 111

Διά της παρ. 2 εισάγεται ρύθμιση, συμφώνως προς την οποία, «[ο]ι θέσεις που έχουν συσταθεί στη ΡΑΕ με την παράγραφο 10 του άρθρου 34 του ν. 3734/2009 (Α' 8), όπως ισχύει, διατηρούνται έως και τις 30.06.2021. Κατά τα λοιπά ισχύουν οι διατάξεις του τρίτου άρθρου του ν. 4402/2016 (Α' 121). Οι θέσεις που έχουν συσταθεί στη ΡΑΕ σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 54 του ν. 4546/2018 (Α' 8), όπως ισχύει, διατηρούνται έως και τις 30.06.2021».

Παρατηρείται, εν προκειμένω, ότι, συμφώνως προς το άρθρο τρίτο του ν. 4402/2016, οι συμβάσεις που συνάπτονται βάσει της διάταξης αυτής δεν εμπίπτουν στους περιορισμούς των άρθρων 5 και 6 του π.δ/τος 164/2004, τα οποία αφορούν τις διαδοχικές συμβάσεις και την ανώτατη διάρκεια των συμβάσεων.

Επισημαίνεται ότι σκοπός του π.δ. 164/2004 είναι η προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας, όσον αφορά στο προσωπικό του Δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, προς τις διατάξεις της Οδηγίας 1999/70/ΕΚ του Συμβουλίου της 28.6.1999, ως προς τη συμφωνία - πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου, που έχει συναφθεί μεταξύ των διεπαγγελματικών οργανώσεων γενικού χαρακτήρα CES, UNICE και CEEP (Ε.Ε. L175/10.7.1999), με την οποία επιδιώκεται, αφενός, μεν η βελτίωση της ποιότητας της εργασίας ορισμένου χρόνου με την εφαρμογή της αρχής της μη διάκρισης σε σχέση με την εργασία αορίστου χρόνου και, αφετέρου, η καθιέρωση πλαισίου, για να αποτραπεί τυχόν κατάχρηση που προκαλείται από τη χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου (άρθρο 1 του π.δ/τος 164/2004).

Αναφορικώς προς το ρυθμιζόμενο ζήτημα διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) έχει κρίνει ότι, με τη διατήρηση σε ισχύ παρεκκλίσεων από τα μέτρα που αποσκοπούν στην πρόληψη της κατάχρησης των διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, παραβιάζονται οι υποχρεώσεις τις οποίες κράτος μέλος υπέχει βάσει της ρήτρας 5 της ανωτέρω Οδηγίας (υπόθεση C-238/14). Επίσης, βάσει της νομολογίας του ΔΕΕ,

απαγορεύεται η χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, όταν ως μοναδικός δικαιολογητικός της λόγος προβάλλεται ότι την προβλέπει μία γενικού περιεχομένου νομοθετική ή κανονιστική διάταξη κράτους μέλους (βλ., συναφώς, υποθέσεις C-364/07, C-378/07 έως 380/07, C-162/08 έως 164/08 και C-519/08).

Εξ άλλου, διά της παρ. 3 ορίζεται ότι «[η] Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) δύναται αποκλειστικά εντός του έτους 2020 να συνάπτει μία ή περισσότερες συμβάσεις παροχής υπηρεσιών για την υποστήριξη διενέργειας των ανταγωνιστικών διαδικασιών του ν. 4414/2016, καθώς και για την ανάπτυξη του πληροφοριακού της συστήματος, με τη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης, κατά παρέκκλιση του άρθρου 36 και της παραγράφου 1 του άρθρου 118 του ν. 4412/2016, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 5 του ίδιου νόμου. Το συνολικό ποσό των συμβάσεων του προηγούμενου εδαφίου δεν μπορεί να υπερβαίνει τις εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ πλέον ΦΠΑ».

Συμφώνως προς το άρθρο 2 παρ. 2, περ. γ' υποπερ. α' του ν. 4013/2011, η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. «[γ]νωμοδοτεί για τη νομιμότητα κάθε διάταξης σχεδίου νόμου ή κανονιστικής πράξης που αφορά στις δημόσιες συμβάσεις και συμμετέχει στις οικείες νομοπαρασκευαστικές επιτροπές. Τα αρμόδια όργανα οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τη γνώμη της Αρχής. Ειδικότερα: αα) Η Αρχή γνωμοδοτεί επί των διατάξεων σχεδίων νόμων που αφορούν στις δημόσιες συμβάσεις πριν από την κατάθεση τους στη Βουλή. Αν ο αρμόδιος Υπουργός διαφωνεί με τη γνώμη της Αρχής, η Αρχή δύναται να συγκαλεί συσκέψεις, με τη συμμετοχή εκπροσώπων της και εκπροσώπων όλων των συναρμόδιων Υπουργείων με σκοπό την ανταλλαγή και σύγκλιση των απόψεων. Στις εν λόγω συσκέψεις η Αρχή και κάθε συναρμόδιος Υπουργός μπορούν να ζητούν τη συμμετοχή ανεξάρτητων τρίτων, ειδικών σε θέματα δημόσιων συμβάσεων. Οι συσκέψεις αυτές πραγματοποιούνται σε διάστημα δέκα (10) εργάσιμων ημερών από την περιέλευση της πρόσκλησης της Αρχής στους συμμετέχοντες. Η άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας αυτής δεν κωλύει τη συνέχιση της διαδικασίας ψήφισης του σχεδίου νόμου. Αν δεν αρθεί η διαφωνία μεταξύ του αρμόδιου Υπουργού και της Αρχής, στη γνώμη της Αρχής προσαρτάται έκθεση του Υπουργού στην οποία περιλαμβάνεται και ειδική αιτιολόγηση κάθε απόκλισης από το περιεχόμενο της γνώμης. Τα εν λόγω έγγραφα συνοδεύουν τα σχέδια νόμων κατά την κατάθεση τους στη Βουλή και αναρτώνται με επιμέλεια της Αρχής στην ιστοσελίδα της. Σε περίπτωση απόκλισης του σχεδίου νόμου από τη γνώμη της Αρχής, η αρμόδια επιτροπή της Βουλής δύναται να καλεί, σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής, σε ακρόαση τον Πρόεδρο της Αρχής».

Σχετικώς σημειώνεται ότι συμφώνως προς την ανωτέρω διάταξη, και κατόπιν σχετικής κοινοποίησης της διάταξης, εκδόθηκε η Γνώμη Α15/2020 της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. επί της προτεινόμενης

διάταξης, η οποία καταλήγει ως εξής: «η Αρχή γνωμοδοτεί σύμφωνα με την περίπτωση γ' (αα) της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του ν. 4013/2011, επί των προτεινόμενων ως άνω ρυθμίσεων, με την επιφύλαξη των προπαρατεθεισών παρατηρήσεων, επισημαίνοντας ιδιαίτερα, ότι οποιαδήποτε ρύθμιση με εθνικό κανόνα, σχετικά με διαδικασίες ανάθεσης κατά παρέκκλιση των κανόνων των Οδηγιών, όπως έχουν ενσωματωθεί στην εθνική έννομη τάξη, είναι δυνατή αποκλειστικά για συμβάσεις η συνολική αξία των οποίων, υπολογιζόμενη βάσει του άρθρου 6 του ν. 4412/2016 (άρθρο 5 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ), δεν υπερβαίνει τα εκάστοτε ισχύοντα ενωσιακά όρια και, βεβαίως, υπό την επιφύλαξη τήρησης των γενικών αρχών της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης και της προστασίας του ανταγωνισμού για συμβάσεις που παρουσιάζουν διασυνοριακό ενδιαφέρον».

28. Επί του άρθρου 112

Ως προς την παρ. 3 και την ανώτατη διάρκεια των συμβάσεων, βλ. παρατήρηση επί του άρθρου 111.

Περαιτέρω, συμφώνως προς την παρ. 5, «[η] ΔΑΠΕΕΠ ΑΕ δύναται αποκλειστικά εντός του έτους 2020 να συνάπτει μία ή περισσότερες συμβάσεις για την ανάπτυξη του Πληροφοριακού Συστήματος Εγγυήσεων Προέλευσης Ηλεκτρικής Ενέργειας, με τη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης, κατά παρέκκλιση του άρθρου 36 και της παραγράφου 1 του άρθρου 118 του ν. 4412/2016 (Α' 147), με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 5 του ίδιου νόμου. Το συνολικό ποσό των συμβάσεων του προηγούμενου εδαφίου δεν μπορεί να υπερβαίνει τις εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ πλέον ΦΠΑ». Ως προς την αρμοδιότητα της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. για παροχή γνώμης επί του θέματος, βλ. παρατήρηση επί του άρθρου 111.

Επισημαίνεται ότι η εν λόγω γνώμη διατυπώνεται και αυτεπαγγέλτως, δυνάμει της διάταξης του άρθρου 2 παρ. 2 περ. γ', υποπερ. αα' - γγ' του π.δ. 122/12 (Κανονισμός Λειτουργίας της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.), συμφώνως προς την οποία, «[σ]την περίπτωση που η Αρχή κρίνει ότι διάταξη σχεδίου νόμου, προεδρικού διατάγματος, άλλης κανονιστικής πράξης ή κανονισμοί λειτουργίας εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ανωτέρω παραγράφου, αλλά δεν της έχουν κοινοποιηθεί, δύναται και αυτεπαγγέλτως να ασκήσει την κατά περίπτωση γνωμοδοτική της αρμοδιότητα, ακόμα και αν η σχετική διάταξη, πράξη ή κανονισμός έχει ήδη δημοσιευτεί».

29. Επί του άρθρου 113

Δεδομένου ότι διά της παρ. 2 προστίθεται ρύθμιση στο άρθρο 3 του ν. 3889/2010, ως νέα παράγραφος 5 του άρθρου αυτού, δεν είναι σαφές, ούτε από την Αιτιολογική Έκθεση προκύπτει, για ποιον λόγο δεν τροποποιείται απευθείας το άρθρο 3 του ν. 3889/2010, αλλά η ρύθμιση

εισάγεται ως προσθήκη παραγράφου στο άρθρο 21 του ν. 4342/2015, διά της οποίας τροποποιείται το άρθρο 3 του ν. 3889/2010.

30. Επί του άρθρου 117

Στην παρ. 2, εκ παραδρομής, γίνεται αναφορά στην παρ. 6α του άρθρου 3 του ν. 3335/2005, αντί του ορθού «παρ. 6α του άρθρου 21 του ν. 4354/2915».

31. Επί του άρθρου 129

Διά του άρθρου 129 προστίθεται νέα παράγραφος στο άρθρο 143Δ του ν. 4001/2011 και ορίζεται ότι «[μ]ετά τη λήξη ισχύος του Μηχανισμού της παραγράφου 1, είναι δυνατόν με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας να θεσπίζεται και να τίθεται σε εφαρμογή νέος μεταβατικός Μηχανισμός Αποζημίωσης Ευελιξίας (εφεξής «Νέος Μεταβατικός Μηχανισμός»). Κατά παρέκκλιση των παραγράφων 3 έως 11 και με την επιφύλαξη εξειδικευμένων ζητημάτων τα οποία θα καθορίζονται από τον Κώδικα Διαχείρισης ΕΣΜΗΕ ή των Κώδικα Διαχείρισης ΕΔΔΗΕ κατά περίπτωση, η εν λόγω υπουργική απόφαση καθορίζει κάθε αναγκαία λεπτομέρεια σχετικά με τον Νέο Μεταβατικό Μηχανισμό και την εφαρμογή αυτού (...)

Συμφώνως προς την Αιτιολογική Έκθεση επί του νομοσχεδίου, «[σ]κοπός της ανωτέρω ρύθμισης είναι η βραχυπρόθεσμη διασφάλιση της διαθεσιμότητας παροχής επαρκούς Υπηρεσίας Ευελιξίας στο Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΣΜΗΕ), μέχρι την έναρξη και την ωρίμανση της λειτουργίας των νέων αγορών ηλεκτρικής ενέργειας (αγορές Target Model), δεδομένου ότι έχει λήξει η ισχύς του προβλεπόμενου στη παρ. 1 του άρθρου 143Δ του ν. 4001/2011 Μεταβατικού Μηχανισμού Αποζημίωσης Ευελιξίας. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας σε συνεργασία με τον Ανεξάρτητο Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ, εφεξής Διαχειριστής) βρίσκονται σε επικοινωνία με την Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την κοινοποίηση του μηχανισμού αποζημίωσης ευελιξίας, ως συνέχεια του Μεταβατικού Μηχανισμού Αποζημίωσης Ευελιξίας, ως οριζόταν στο υπό τροποποίηση άρθρο 143Δ».

Συναφώς επισημαίνεται ότι, αναφορικά προς το υπό τροποποίηση άρθρο 143Δ του ν. 4001/2011 και την υπ' αριθ. 780/2018 απόφαση της Ρ.Α.Ε., υπό τον τίτλο «Τροποποίηση διατάξεων του Κώδικα Διαχείρισης του Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΦΕΚ Β' 103/31.1.2012) αναφορικά με τον Μεταβατικό Μηχανισμό Αποζημίωσης Ευελιξίας», εκδόθηκε η υπ' αριθ. C (2018) 4947/30-7-2018 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συμφώνως προς την οποία, η θέσπιση του Μεταβατικού Μηχανισμού Αποζημίωσης Ευελιξίας συνιστά κρατική ενίσχυση

κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 107 παρ. 1 της ΣΛΕΕ, είναι, όμως, συμβατή με την εσωτερική αγορά, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 3 του ανωτέρω άρθρου (βλ. σχετική αναφορά και σε ΣτΕ 1917/2019).

Αθήνα, 30 Απριλίου 2020

Οι Εισηγητές
Δάφνη Ακουμιανάκη
Αλεξάνδρα Καρέτσου
Επιστημονικές Συνεργάτιδες
Δημήτριος Βασιλείου
Γεωργία Μακροπούλου
Ειδικοί Επιστημονικοί Συνεργάτες

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Προϊστάμενος της Α΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής
Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών